

# سیاسی عینکې

(د طنزونو مجموعه)

۱۳۸۸ لمریز کال

Ketabton.com

## د کتاب ځانگړنې:

|            |   |                                                            |
|------------|---|------------------------------------------------------------|
| نوم        | : | سياسي عينکي                                                |
| ليکوال     | : | عبدالنافع همت                                              |
| د چاپ کال  | : | ۱۳۸۸ش                                                      |
| د پښتۍ طرح | : | هژبر شينواری                                               |
| برېښنالیک  | : | <a href="mailto:anhimmat@gmail.com">anhimmat@gmail.com</a> |

د کتاب د چاپ او خپرولو حقوق له ليکوال او  
خپرندويي ټولنې سره خوندي دي.

## اهداء:

دا کتاب هر هغه چا ته اهداء  
کوم چي د سولي لپاره مبارزه  
کوي.

عبدالنافع همت

## عبدالنافع همت او د هغه طنزونه

په افغانستان کي په (۱۳۴۷) لمريز کال د طنز او توکو لومړنۍ جريدې (ترجمان) په خپرونو پيل وکړ چي د امتياز څښتن يې ارواښاد ډاکټر عبدالرحيم نوين او مسئول چلوونکی يې استاد علي اصغر بشير و. دې خپلواکي او ملي جريدې چي په رښتيا يې د مظلومو افغانانو د دردونو او هيلو ترجماني کوله، په لږ وخت کي ډېر طنز ليکوال پر ځان راټول کړل.

د خلکو د حقوقو ساتنه، د خلکو هوسا ژوند، بې سوادې، بې وزلي اود ټولنيزو خدمتونو نشتوالی د ترجمان جريدې عمده موضوعگاني وې چي په دې ډول يې په افغاني ټولنه کي دظالمانو، بډي اخيستونکو، قاچاق کوونکو، مفت خورو، سود خورو او چالبازانو پر وړاندي ښکاره مورچل نيولی و. ترجمان پر دې سربېره د ځوانو ادبي څېرو، ليکوالو، شاعرانو او طنز ليکوالو د روزني مکتب هم و چي نوموړې جريده د (۱۳۴۷) لمريز کال د وري په مياشت کي پيل او د (۱۳۵۲) لمريز کال د چنگاښ تر مياشتي پوري يې دوام وکړ. ددې اخبار په هره گڼه کي به د هيواد په ملي ژبه پښتو هم طنزونه خپرېدل چي خور ژبي ليکوال عبدالاحد وحيد به ليکل.

په پنځوسمه لسيزه کي د طنز ليکني بهير ورو او ټکنی سو، خو په شپېتمه لسيزه کي يې بيرته نوې سا واخيسته چي په دغه بهير کي د ارواښاد منان ملگري او کاتب پاڅون نومونه يادولای سو.

په دوو وروستيو لسيزو کي له نېکه مرغه طنز ډېره

## سياسي عينکې

وده کړې ده. ماته چي د کډوالۍ په ژوند کي کوم اخبارونه او مجلې په لاس راغلي دي نو د نويو طنز ليکوالو له نومونو سره اشنا سوې يم چي ځيني يې په هيواد کي او ځيني يې له هيواده دباندې ژوند کوي. کله چي زه د (۱۳۸۷) لمريز کال په پای کي تر اورډې کډوالۍ وروسته خپل هيواد ته راستون سوم نو طبعاً دخپل ذوق او لېوالتيا له مخي لومړی د طنز ليکوالو او د هغوی د اثارو په لټه کي سوم چي له نېکه مرغه ډېر ژر مي د طنز په ډگر کي له يوې نوي څېرې سره وپېژندل.

د دې ليکوال يوه طنزي مجموعه مخکي چاپ سوې او هغه مهال يې ستاسي په لاس کي د دوهمي مجموعې لپاره چمتووالی نيوه. خبره به ډېره نه اورډوم، له عبدالنافع همت سره مي وليدل. په لومړۍ کتنه کي مو خبري ښې اورډې سوې، د بحث اورډېدو سبب دا و چي همت صاحب په ډېره لېوالتيا سره غوښتل چي د طنز په باب هم خپله يو څه ووايي او هم يې زما څخه واوري. ما داسي احساس کړه چي دی هڅاند او پلټونکی ليکوال دی چي غواړي د طنز د ځانگړتياوو او تيوري په باب په لږ وخت کي ډېر څه زده کړي.

ننني طنز ليکوال اکثره پاروډي (Parody) او ژورنالستيک طنزونه ليکي خو همت صاحب ددوی بر عکس له طنزي داستانو سره ډېره مينه لري. ما چي وکتل نو نه يوازي داچي د همت صاحب د رنگ او قيافې په ليدلو سړي ته ډېر ژر د ترکيب نامتو طنز ليکوال عزيز نسين وريادېږي، بلکي د طنز ليکلو ميتود

---

---

## سياسي عينکې

---

---

يې هم هغه ته ډېر ورته دی. د همت صاحب په لومړۍ او دوهمه مجموعه کي تر ډېره بريده سياسي طنزونه ليدل کېږي. د ده سياسي طنزونه توند او بې پروا دي چي د خورا زړه وړو او ښکاره بريدونو څرک پکښي ليدل کېږي. دی يوازي پر داخلي سياستوالو بريد نه کوي، بلکي کله چي په دې پوهېدلی چي د علتونو ريښه د هيواد تر پولو دباندې ده، نو د هغه د کاکا، ماما، خاله او د ژيرو وېښتانو او شنو سترگو پر دايمي باندې يې هم سترگي نه دي پټي کړي او ښه ټينگي نوکاري يې ورکړي دي. دی مور ته دا رانښيي چي دا تر مور مهربانه دايمي چي مور ته په کاجوغه په خوله کي عسل راکوي، هره شيبه دې ته هم چمتو ده چي که مور لږ تندۍ تريو کړو، نو د همدې کاجوغي په لاستي به مو سترگي راوباسي.

همت صاحب په دې ډېر ښه پوهېږي چي د يوه طنزي داستان سرليک څومره ارزښت لري.

ده په خپله لومړۍ مجموعه کي هم ډېر له تلوسې ډک سرليکونه ټاکلي دي، لکه سپي څنگه مډالونه وگټل او داسي نور. په دې مجموعه کي يې هم څو سرليکونه ډېر له تلوسې ډک او په زړه پوري دي، لکه اخير زه هم په خپل نوبت ولسمشر سوم، باز سازي، که باد سازي؟ اوس اصلي خبري ته راځم، لېونی څنگه د ناټو قوماندان سو؟ سياسي عينکې، بيا به بله ورځ درته ووايم، کاشکي خو د وزير صاحب وطندار وای او داسي نور.

په داستان کي په عام ډول او په طنز کي په خاص

## سياسي عينکې

ډول په زړه پوري، پاروونکي او له تلوسې ډک سرليک لوستونکي دې ته اړباسي چې طنز تر پايه پوري ولولي. ښه سرليک هغه دی چې نه ډېر گونگ او نه داسې وي چې د طنز نتيجه څرگنده او لوستونکي مخکي له مخکي په ټوله طنز پوه سي.

همت صاحب په خپلو طنزونو کي له ډېرو ښو او برياليو تکنیکونو څخه کار اخيستی، لکه مبالغه، تناقض، تضاد، آيروني (Irony) سوال او ځواب، طعنه يا (Sarcasm) له کليماتو سره لوبي، تجنيس يا (Pun) او داسي نورو لفظي صنايعو څخه يې ډېره ماهرانه استفاده کړې ده.

په خبرو کي منطقي لاره نه ده ځني ورکه سوې، د بېلگي په ډول په دې جمله کي چې د تجنيس صنعت يې په کار اچولی په ډېر ماهرانه ډول يې د تحقير او پېغور له صنعت څخه هم ډېر ښه کار اخيستی دی: (لوېشتمی اسلم تر پرونه پوري پنچرمېن و، خو دا چې د رئيس صاحب د خاله زوی دی، اوس چيرمين ياني زموږ عمومي مدير دی. د همت صاحب د طنزونو موضوعات زموږ د نننۍ ټولني عمومي، عيني او لويي ستونزي دي. حساس او بادرکه طنز ليکوال د خپل رسالت له مخي بې له دې چې د يوه معلوم شخص نوم ياد کړي، تل په ټولنه کي ناخوالو ته اشاره کوي چې همت صاحب خپل دغه رسالت په پوره ايماندارۍ سره ادا کړی دی.

تر دې ځايه خو مو د همت صاحب پر هغو تکنیکونو لږ خبري وکړې چې ده په خپلو طنزونو کي کار ځني اخيستی و، خو داسي ښکاري چې دی د طنز ليکلو له

## سياسي عينکې

تر ټولو مهم، ارزښناک او عام تکنیک، يانې آيروني سره ډېره مينه لري او په خپلو طنزونو کې يې ډېره استفاده ځني کړې ده.

دی په (افغانستان ته د نوبل جايزه ورکول کېږي) نومي طنز کې د هغه کميسيون غونډه انځوروي چې د څووزارتونو له باصلاحيته استازيو څخه جوړه سوې دی. د دې غونډې موضوع په افغانستان کې د فقر او بې وزلۍ له منځه وړلو لپاره د يوه پلان جوړول دي. په دې طنز کې د هيواد يوه عيني ستونزه مطرح کېږي خو هغه د حل لارې چارې چې دغه هوښياران! (د کميسيون غړي) يې وړاندې کوي، د خدا وړ او احمقانه دي. ليکوال په دې ډول د آيروني له صنعت څخه په استفادې سره لوستونکي په دې پوهوي چې زموږ د مظلوم ملت سرنوشت د داسې خلکو په لاس کې دی چې له عقلمنۍ يو مخ خلاص او په اصطلاح د دوو خړو وربشي نه سي سره جلا کولای.

ددې طنز په يوه برخه کې د کميسيون يو غړی داسې وايي: (که په افغانستان کې ترهگر نه وای نو ترهگري به له کومه کېدای؟ موږ او تاسې ټول پوهېږو چې همدا ترهگر دي چې د ترهگرۍ اور يې بل کړی دی. دغسې که په افغانستان کې غريبان نه وای نو غربت به هم نه وای. زما په فکر ترڅو چې مو په افغانستان کې د غريبانو رينښې له بېخه نه وي ايستلي نو غربت به هم هيڅکله ختم نه سي).

ليکوال تر دې وروسته د کميسون د دې معقول حل؟! يوه بېلگه هم راوړي: (موږ وليدل چې کله مو په کابل کې له شپږپور څخه غريبان وشرل، نو هلته غربت هم

## سياسي عينکې

ورسره ختم سو، که چېرې موږ له دغو غريبانو سره مرستې کولای نو ملینونو ډالرو مرستو ته اړتیا ول، خو اوس یوازې یوه بلډوزر دغه اړتیا پوره کړه، موږ او تاسې خو ټول هلته خپل کورونه لرو او وینو یې چې اوس هلته د غربت هیڅ نښه نسته، بیخي اروپا غونډې ښکاري).

د همت صاحب دا طنز په حقیقت کې د هغو زور واکانو او بې کفایتو لوړ پوړو دولتي چارواکو پر مخ یوه کلکه چپلاخه (څپېره) ده چې په شپږپور کې یې په ناقانونه ډول ځانو ته ډېر قیمتي او شانداره کورونه جوړ کړي دي.

د همت صاحب په دې طنز کې د حل لارې ته چې سړی گوري نو څو پېړۍ مخکې د انگلستان نامتو طنز لیکوال (جنتن سویفت) وریادېږي. ده هغه مهال په لندن کې د فقر له منځه وړلو لپاره وړاندیز کړی و چې باید د غریبانو کوچنیان ښه وروزل سي چې چاغ سي، کله چې ښه چاغ سول نو بیا دي یې غوښتي د بډایو خلکو بچیانو ته ورکړل سي چې هغوی یې وخوري.

همت صاحب په خپلو طنزونو کې د خدا عنصر ته هم پوره پام کړی دی، خو زما په اند دی د هوراسي طنز په پرتله جووینالي یا تور طنز ډېر لیکي. دی چې هر څومره غواړي خپل قهر په خدا کې پټ کړي خو بیا هم په طنز کې نغښتي بریدونه او قهر له لوستونکو څخه پټ نه پاته کېږي، لکه په پورتنی مثال کې چې وایي، د غربت له منځه وړلو لپاره باید غریبان له منځه ولاړ سي. دی دغه ډول په دې طنز کې د بهرنیو نظامي ځواکونو له خوا د ملکي وگړو بمبارد کولو ته

## سياسي عينکې

هم اشاره کوي. په (شاهکار ادبي بهير) طنز کي د ادبي کره کتنې يوه غونډه انځوروي. دا طنز زموږ د اوسنۍ کره کتنې پر نيمگړتياوو ليکل سوی چي خورا ډېر ظريف او باريک ټکي پکښي تر سترگو کېږي. په دې طنز کي د غونډې تاريخ، د غونډې ځای، د کره کتونکو نومونه او تخلصونه په داسي مهارت راوړل سوي چي سړی داسي فکر کوي دا به د يوې ادبي غونډې واقعي گزارش وي. څرنگه چي دا ليکنه د همت صاحب پر طنزونو نقد نه، بلکي د (سياسي عينکې) مجموعې ته يوه لنډه کتنه ده، نو خبره ډېره نه اوږدوم. د طنز په ډگر کي د همت صاحب غونډي نويو خبرو را څرگندېدل په پښتو ادبياتو کي يو ډېر لوی زېږی دی. د ده طنزونه زموږ په زړونو کي دا هيلي راتوکوي چي انشاءالله دی به زموږ په ملي ژبه پښتو کي د طنز خالي ځای ډک کړي.

حقيقت دا دی چي طنزي ادب په عمومي ډول زموږ په هيواد کي تر اوسه پوري ډېر ځوان دی او موږ خپله هم په دې ډگر کي ډېرې نوي خبرې گڼل کېږو. خدای دي داسي يوه ورځ راولي چي همت صاحب د طنز په ډگر کي يو نوی غورځنگ پيل کړي او د ادبياتو دې ارزښتناکي برخې ته نوره هم وده ورکړي.

د همداسي يوې ورځي په هيله  
جلال نوراني، کابل

---

---

## سياسي عينکې

---

---

### سياسي عينکې او يو څو خبري

په پښتو ژبه کې هسي هم د شعر په پرتله د نثر برخه خواره ده، په تېره بيا طنزي کيسو ته خو ډېره لږه پاملرنه شوې ده. طنزيه کيسې لکه د ماشومانو ادبيات زموږ ليکوالو ته د ادبي هستونو څنډې ښکاري، د ماشوم ادبياتو په برخه کې ويل کېږي چې هر ليکوال نه شي کولای ماشومانو ته ليکنې وکړي. زه دا خبره تائيدوم خو داسې ليکوال هم پېژنم چې د ماشومانو لپاره ليکني کولای شي، مگر نه يې ليکي او دمهمو خلکو کار نه ورته ښکاري چې د طنز په برخه کې هم دغسې يوه نظريه واکمنه ده.

يوه ورځ مو په قلم نړيواله ټولنه کې له بهرنيانو سره غونډه لرله، يوه درې ژبې ليکوال چې يوازي يې زما طنزي ليکني لوستي وې، زه يې هغوی ته طنز ليکوال وږ وپېژندلم، خو يو بل ليکوال ته

## سياسي عينکې

زما داډول معرفي ښه نه شوه ښکاره، ورته ويې ويل چي دی یوازې طنز لیکوال نه، بلکې په نورو برخو کې یې هم ښې لیکنې کړي دي. هغه بل لیکوال له ما بخښنه وغوښته، ما ورته وویل چي کاشکې یوازې د طنزي کیسو لیکوال پاتي شوی وای، اوس به مې په دې برخه کې ډېري بریايي درلودای.

زموږ په ټولنه او آن ځینو ادبي کړيو کې طنز سرسري او غیر جدي کار معلومېږي، ښايي دا او ځینې نور لاملونه به وي چي موږ په دې برخه کې هم وروسته پاته یو. لکه په نورو برخو کې چي کتابونه خپرېږي د طنز او طنزي کیسو په برخه کې دومره نه خپرېږي او داسې لیکوال چي یوازې د طنز په برخه کې لیکنې کوي یا یې نه لرو او که یې لرو هم نو ډېر لږ دي.

ددغه په زړه پوري کتاب (سیاسي عينکې) لیکوال عبدالنافع همت له هغو گوتو په شمار لیکوالو څخه دی چي طنزي کیسو ته یې تر ټولو زیاته پاملرنه کړې ده. دی ډرامې او لنډې کیسې هم لیکي خو موږ یې تر ډېره بریده د یوه ښه طنز لیکونکي په توگه پېژنو. تر دې دمخه یې د طنزي کیسو یوه بله په زړه پوري ټولگه (سپي څنگه مډالونه وگټل؟) هم خپره سوې ده. همت صاحب طنز لیکي، ښه یې لیکي او په جرئت یې لیکي. دی لکه څنگه چي په ورځني ژوند کې یو ژمن او صادق انسان دی، همدغه صداقت یې په دغو او نورو طنزونو کې هم

ښه لیدلای شو.

د ښاغلي همت صاحب د طنزونو موضوعگاني زیاتره

## سياسي عينکې

سياسي دي. په دولتي اداره کي د بيوروکراسۍ، اداري فساد، کورکورانه اطاعت، د خلکو له حالت څخه د دولتي چارواکو ناخبري او ناسم اجراءات د همت صاحب د دغو زياترو طنزونو موضوعگانې دي. داسي طنز ليکونکي هم شته چي د طنز تېره څوکه يې هغه چاته متوجه کړې وي چي د حالاتو په بدلون کي هيڅ ونډه نه شي لرلای او آن دا چي دغه موضوعگانې دومره وړې او بې اهميته دي چي په کار نه ده طنز ورباندي وليکل شي، خو همت صاحب سره له دې چي په خپله لاره کي ستونزي او خنډونه ويني بيا هم خپله لاره نه پرېږدي او په جرئت او پوره صداقت سره خپله خبره کوي. په ۱۹۴۴ ميلادي کال کي د ( جورج آرويل ) په نوم يوه انگلېسي ليکوال د ( حيواناتو فارم ) نومي انتقادي کتاب وليکه، ده په دې کتاب کي په روسيه کي د ستالين په کمونيستي حکومت ملنډي وهلي وې، په کتاب کي يې دځنگله حکومت خوگانو ته سپارلی، خوگان د حکومت په چارو نه پوهېږي او د فارم له نورو حيواناتو سره ناسم چلند کوي. هغه مهال ډېر ليکوال په دې اند ول چي ددغه کتاب تر خپرولو وروسته به ليکوال ډېر وستايل شي، خو په انگلستان کي ده ته وويل شول چي کتاب يې د چاپ وړ نه دی، هغه و چي ليکوال د کتاب چاپولو

لپاره امريکا ته ولاړ. د ليکوال په اند بايد امريکا ددغه کتاب د چاپ تود هرکلی کړی وای، ځکه چي امريکا د روسيې او ستالين پر ضد ول، خو برعکس امريکايانو دغه کتاب سانسور کړ. ډېر کلونه وروسته چي د وارسا

## سياسي عينکې

او ناټو تړونونه منځ ته راغلل، نړۍ دوه پړاګه شوه  
ددغه کتاب زيات هرکلی وشو، خو ليکوال يې د کتاب  
د چاپ په لاره کې ډېري ستونزي وگاللې.

ښاغلی همت صاحب دا اړتيا وينې چې بايد له فساد  
ډکه اداره د طنز په ژبه مسخره شي، له ټولو ستونزو  
او خنډونو سره سره په هوډمنو گامونو پر خپله لاره  
روان دی او په جرئت سره يې ليکي. د همت صاحب  
د طنزونو ژبه ساده، خوره او روانه ده، ډيالوگونه يې  
لنډ او د کيسې په پرمختګ کې ښه مرسته کولای  
شي، لکه دا بېلګه يې :

(اې وروره! دا چټلۍ دي ولي زموږ د کور مخ ته  
واچولې، دا ځای د چټليو دی؟

\_ نو چيري يې واچوم؟ بل ځای نسته

\_ ولي پخوا دي چېرې اچولې؟

\_ پخوا خو ښاروالي فعاله وه، هره ورځ به يې وړل،  
اوس هم که ښاروالي بيرته فعاله سوه ستا دکور مخ  
ته يې نه اچوم، نور څه غواړې؟

\_ ښاروالي نو څه معلومه ده چې څه مهال به فعاله  
سي؟

\_ دنيا په اميد خورل کېږي، ټول کارونه خو په يوه ورځ  
نه سمېږي، په دې وطن کې له ډېرشو کالو راهيسي

جگړه روانه ده).

دغه راز يې د طنزي کيسو پيل اوږد او ستړی کوونکی  
نه دی، نه غواړي په پيل کې بې ضرورته اوږدې  
مقدمې وليکي، د يوه طنز پيل يې داسي دی : (قاضي  
مېز وډباوه او د محکمې له حاضرينو څخه يې

## سياسي عينکې

وغوښتل چې نظم مراعت کړي. بيا يې څارنوال ته وويل چې خپله جوړه کړې دعوه ولولي. څارنوال هم راولاړ سو او دعوه يې داسي پيل کړه). دا ډول پيل لوستونکي نه په تکليفوي، د کيسې پېښو ته ژر رسېږي او د کيسې د لوستلو لپاره يې تلوسه زياتېږي د بېلگي لپاره د دوو نورو طنزونو ډيپل جملې رااخلم: (يوه ورځ مې د خپل محصل زوی ليکچر نوټونه وليدل، گورم چې کټ مټ هغه زموږ د وختونو ليکچر نوټونه دي. په دې منځ کي پنځوس کاله تېر سوي ول، خو په دې دومره وخت کي يې لږ توپير کړی و).

يا:

(د شپې مې ټلوېزيون چالان کړ چې يوه خبريال له ولسمشره وپوښتل: د افغانستان د اساسي قانون له تصويب څخه يو کال تېر سو خو ملي سرود لا نه دی جوړ سوی، که د اساسي قانون د هري مادې عملي کول يو کال وخت ونيسي نو اساسي قانون خو (۱۶۲) مادې لري، آيا ټول اساسي قانون به (۱۶۲) کاله وروسته عملي کېږي؟)

پورتنۍ بېلگي د دې ترڅنگ چې د تلوسې د ايجاد قوت لري او دراتلونکو پېښو لپاره لاره هواروي، د پيل

په لومړيو جملو کي هم حرکت لري. هغه طنزي کيسې چې حرکت لري او دا حرکت يې د پيل په جملو کې موجود وي، لوستونکي هيڅکله نه ستړي کوي. همت صاحب دې ټکي ته ښه متوجه دی او نږدې په ټولو طنزونو کي يې دې موضوع ته پام کړی دی.

---

---

## سياسي عينکې

---

---

زه په پای کې د تکره لیکوال همت صاحب زېار د ډېري  
ستایني وړ بولم، ددغه کتاب د چاپ مبارکي ورته وایم  
او د لا زیاتو بریاوو هیله ورته کوم.

په مینه او درنښت  
علم گل سحر  
څارندوی مېنه، کابل  
۲۹ غبرگولی، ۱۳۸۸ لمریز کال

## لیونی څنگه د ناتو قوماندان سو؟

قاضي مېز وډباوه او د محکمې له حاضرینو څخه یې  
وغوښتل چې نظم مراعت کړي. بیا یې څارنوال ته  
وویل چې خپله جوړه کړې دعوه ولولي. څارنوال هم

## سياسي عينکې

راولام سو او دعوه يې داسي پيل کړه :  
د ناټو ځواکونو قوماندان (مايکل) د (ټامسن) زوی چې  
څلوېښت کاله عمر لري او د امريکا د متحده ايالاتو د  
نيويارک ايالت اوسېدونکی دی، په لاندي جرمونو تورن  
دی :

۱- د نشې په حالت کي يې موټر چلاوه او د (۱۳۸۷)  
ش کال د جوزا د مياشتي پر څلورمه نېټه يې د کابل  
په وزير اکبرخان مېنه کي څلور نفره په موټر وهلي  
چي دوه نفره يې مړه او دوه نور يې سخت ټپيان کړي  
دي.

۲- يو ميل ناقانونه توپنچه (تمانچه) او شل کيلو گرامه  
پوډر ورسره نيول سوي دي.

۳- دترافيکو پر مدير کرم خان يې ټکان ( ډزي ) کړي اود  
هغه د وژلو هڅه يې کړې ده.

۴- په ښار کي يې له لايسنس پرته موټر چلاوه.  
د يادولو وړ ده چي مايکل تر دې مخکي هم جرمي  
دوسيه لري. مخکي تر دې چي افغانستان ته راسي د  
امريکا د نيويارک ايالت په تور کلي (Black village)  
کي يې د غواوو په يوه فارم کي د ډيويد په نوم يو  
مزدور په وسپنيز اخور پر سر وهلی او وژلی يې دی  
چي تر هغه وروسته په يوه قمار خانه کي پټ  
اوسېده. دغه ډول يې پروسيزکال په بگرام کي يو بې

گناه ملا، چي ملا اسمعيل نومېده، وژلی او په  
پښوکي يې مېخونه ورټکوهلي دي. زه له محکمې  
څخه غواړم چي د افغانستان د جزا قانون له (...) مادو  
سره سم دي مايکل ته د شلو کالو بند سزا ورکړل سي.

## سياسي عينکې

زما د خبرو د لا سپيناوي لپاره دلته د پېښې دوه عيني شاهدان هم حاضر دي چي يو د کابل ولايت د ترافيکو مدير ډگروال کرم خان او بل د کابل ولايت د پوليسو د شلمي حوزې قوماندان بشير خان دی. محترم قاضي صاحب که اجازه وي نو دوی به د خپلو سترگو ليدلی حال ووايي.

دمايکل مدافع وکیل وويل : مخکي تر دې چي شاهدان خبري وکړي زه دوې پوښتني لرم، يو دا چي، ايا د کرم خان او بشير خان پرته نور شواهد هم سته؟ بل دا چي ايا د وژل سويو خلکو له خپلوانو څخه کوم څوک څارنوالۍ ته عارض سوی دی؟

څارنوال وويل : نه! نه بل شاهد سته او نه د مړو له کورنۍ کوم عارض . بيا قاضي کرم خان ته وويل چي خپلي خبري وکړي. کرم خان رامنځ ته سو او ويې ويل : دغرمې يوه بجه وه چي يو موټر په ډبري چټکۍ راغی، زه يې مخ ته ودرېدم چي لارښوونه ورته وکړم چي دا يوطرفه سړک دی، خو موټر دغسې په چټکۍ راباندي راغی، ما ځان ځني گوښه کړ، موټر زما څخه تېر سو او د سړک پر غاړه يې څلور نفره ووهل چي دوه نفره يې ځای پر ځای مړه او دوه نور يې ټپيان کړل. زه د دې لپاره چي موټر و نه تنبتي موټر ته ورنژدې سوم، مايکل هڅه وکړه چي وتنبتي، په ډبر تلوار يې د موټر

مخ راوگرځاوه چي په دې وخت کي يې موټر له دېوال سره ټکر سو او ودرېده. کله چي زه موټر ته ورنژدې سوم نو مايکل له موټره راکښته سو، له جبهه يې تمانچه راوايسته او پر ما يې څو ډزې وکړې، د خدای

## سياسي عينکې

فضل و زه ځنې خطا سوم، په دې وخت کي د پوليسو د شلمي حوزې قوماندان بشير خان له څو تنو پوليسو سره راغی، مايکل يې ونيو او له ځان سره يې حوزې ته بوت.

تر دې وروسته قاضي له بشير خان څخه وغوښتل چي خپلي خبري وکړي. بشير خان را ولاړ سو او خپلي خبرې يې داسي پيل کړې: مور چي کله د مايکل لاسونه ور وتړل نو له غورهاري پرته يې نوري خبري نه کولې. کله چي مو د ده جېبونه تلاشي کړل نو هيڅ ډول اسناد ورسره نه ول، بيا چي مو يې موټر تلاشي کړ نو شل کيلو گرامه پوډر هم ورسره ول. لس دقيقې به لانه وې تېري سوي چي زموږ د امير له خوا تيليفون راغی، ويل تاسي د مايکل په نوم د ناټو ځواکونو يو مهم قوماندان نيولی دی، ډېر ژر يې خوشي کړئ او معذرت ځنې وغواړئ. مور هم مايکل خوشي کړ او معذرت مو ځني وغوښت. دی چي تله نو په انگلېسي ژبه يې وويل چي (Fucking Police). نه پوهېږم چي دا په انگلېسي ژبه کي کوروداني ته وايي او که بله مانا لري.

وروسته د مايکل مدافع وکیل خپلي خبري داسي پيل کړې: ښاغلي مايکل ته په (۱۹۹۵) م کال کي يو عصبي تکليف پيدا او له همدې امله په ټيکساز ايالت

کي يوه لېونتون ته ولېږل سو. هلته تر څو کالو تېرولو وروسته ډاکټرانو د هغه پلار ته وويل چي د مايکل د علاج يوازينۍ لاره دا ده چي دی بايد تل خوشاله وساتل سي، ياني هرڅه چي دی کوي او هر څه چي

## سياسي عينکې

غواړي بايد خبره يې پر ځمکه وا نه چول سي، که داسي ونه سي نو علاج يې امکان نه لري. څرنگه چي امريکا داسي يوه ټولنه نه ده چي مايکل دي هر هغه څه پکښي وکړي چي زړه يې غواړي نو علاج يې هم و نه سو. بياچي کله په (۲۰۰۱) م کال په افغانستان کي د امريکې په مشرۍ د ترهگرۍ ضد مبارزه پيل سوه نو ښاغلی مايکل هم له امريکايي عسکرو سره يو ځای افغانستان ته راغی او وروسته د ناټو د يوې ټولۍ عسکرو قوماندان وټاکل سو.

دا چي مايکل يو طرفه سرک ته موټر ننه ايستلی، ملامت نه دی، ځکه چي پر هغه سرک په انگليسي ژبه نه و ليکلي چي: (No Entry) ياني مه ننوزئ! مايکل نه پوهېده چي دا يو طرفه سرک دی. بل دا چي په کومه ورځ مايکل موټر ټکروي نو هغه شراب خوړلي او غرق نشه دی، چي د يو بهرني لپاره شراب څښل بد کار نه دی. له کومي ورځي راهيسي چي مايکل افغانستان ته راغلی نو د قانون په نوم له کوم خنډ سره نه و مخ سوی او په امريکا کي هم ورته ويل سوي ول چي له امريکايي قانون پرته د افغانستان هيڅ يو قانون د هغه مخه نه سي نيولای، نو کله چي هغه ته ترافيکي پوليس لاس ورکوي، دی داسي فکر کوي چي دا کوم ترهگر دی او غواړي چي پر ده ځان مرگی برید وکړي،

نو هغه دی چي وارخطاکېږي، اعصاب يې اوړي او خلک په موټر وهي، پر ډگروال کرم خان يې هم ډزي له همدې خاطره کړي چي ده د ترهگر گمان پر کړی دی.

## سیاسي عینکې

څارنوال ولاړ سو او ویې ویل : قاضي صاحب دی درواغ وایي، ایا داممکنه ده چې ناټو دي یو لېوني ته قومانداني ورکړي او بیا دي هغه افغانستان ته راواستوي؟ مدافع وکیل په خندا وویل : څارنوال صاحب ستا خپله هم اعصاب چندان کار نه کوي. ایا د ناټو هیوادونه لېوني دي چې خپل هوښیار عسکر افغانستان ته راواستوي او له ترهګرو سره په جګړه کي یې قرباني کړي؟

قاضي وپوښتل : د مایکل روغتیا اوس څنګه ده؟ مدافع وکیل ځواب ورکړ : د مایکل روغتیايي حالت ډېر خراب دی، له کومي ورځي راهیسي چې هغه ته لاس ور اچول سوی نو هر افغان چې وويني زړه یې ورته خوړل کېږي او غواړي چې ویې وژني، ډاکټرانو یې ویلي چې که بیا د هغه مخ ته کوم افغان ودرېږي نو کېدای سي چې د پخوا په شان لېونی سي. قاضي وویل : ښه ښه بس پوه سوم. مدافع وکیل پسي زیاته کړه : تر کومه ځایه چې د سلاح د جواز خبره ده نو په افغانستان کي بهرنیان اصلاً د سلاح جواز ته اړتیا نه لري. بل داچې څارنوال صاحب د پوډرو خبره هم یاده کړه، اصلاً خبره داده چې ښاغلی مایکل په خپله پوډري دی او څو ورځي وروسته یې په افغانستان کي وظیفه پای ته رسېږي، ده غوښتل چې دغه پوډر له

ځان سره امریکا ته یوسي چې هم یې خپله گوزاره په وسي او هم یو څه پیسې په جوړي کړي. څارنوال صاحب داهم وویل چې مایکل د ډیویډ په نوم یو امریکایي وژلی دی. دا خبره سمه ده خو په هغه وخت

## سياسي عينکې

کي د ده اعصاب جوړ نه ول، ځکه نو محکمې هم خوشي کړ. د ډيوېډ تر وژل کېدو وروسته مايکل په يوه قمار خانه کي پټ نه اوسېده، بلکې هماغه د ده د خوښي ځای و، په امريکا کي خو ډيموکراسي ده، هر ځای چي د چا زړه وغواړي نو هلته اوسېدلای سي، پاته سوه د ملا اسمعيل خبره، نو هغه ملا خو القاعده و، سهار وختي به پر يو لور ځای ودرېد او په عربي ژبه به يې طالبانو او القاعده وو ته نارې ور وهلې چي هغوی به بيا د ناټو مرکزونه په توغنديو ویشتل. د القاعده وو له منځه وړل خو د مايکل وظيفه ده. څارنوال يې په خبرو کي ورولوېد او ويې ويل : داخبره سمه نه ده، دکلي ټول خلک وايي چي ملا اسماعيل القاعده نه، بلکي د مسجد امام و او پر منبر به يې د سهار اذان کاوه. مدافع وکیل وويل : مايکل څه پوهېده چي دا اذان دی، دی خو په عربي ژبه نه پوهېږي، ده داسي گمان کړی دی چي په عربي ژبه القاعده وو ته نارې ور وهي.

څارنوال وويل : مايکل خو بې له دې چي په دې باب څېړنه وکړي د ملا اسماعيل په پښو کي يې مېخونه ورټکوهلي او بيا يې ویشتلې دی. مدافع وکیل وويل : داچي ملا اسماعيل رښتيا القاعده و او که نه، داپوښتنه بايد له ښاغلي مايکل څخه د هغه قوماندان

وکړي، د افغانستان محکمه دا صلاحيت نه لري. ډگروال کرم خان را ولاړ سو، لاسونه يې پر نامه ونيول او په عاجزۍ يې وويل : قاضي صاحب زه خپلي خبري بيرته اخلم، قسم په خدای چي زه نه وم خبر چي دا د

## سياسي عينکې

يو بهرني سړي موټر دی، کنه تر اوسه مي نه د کوم بهرني موټر درولی او نه مي تلاشي کړی دی، ان داچي که د بهرنيانو د ځينو موټرو په باب مي معلومات هم درلودل چي پوډر پکښې دي، خو بيا مي هم نه دي تالاشي کړی.

ورپسې د پوليسو قوماندان بشير خان وويل : قاضي صاحب زه هم خپلي خبري بيرته اخلم، زه خبر نه وم چي دا يو خارجي سړی دی، کله چي خبر سوم نو ډېر ژر مي خوشي کړ او معذرت مي ځني وغوښت، ان داچي خپل پوډر او سلاح مي يې هم بيرته ورکړل. په دې وخت کي قاضي مېر و ډباوه او له حاضرينو څخه يې وغوښتل چي غلي سي او بيا يې وويل : د دواړو خواوو او شاهدانو د خبرو په رڼا کي محکمه د مايکل په باب داسي پرېکړه کوي :

بهرني نظاميان غير مسئول او واجب الاحترام دي چي په افغانستان کي نه سي محاکمه کېدای. نو د افغانستان محکمه مايکل خوشي کوي اود هغه يو ميل تمانچه او شل کيلو گرامه پوډر بيرته ورکوي چي دغه اجناس يې مخکي لا ورته سپارل سوي دي. پاته سوه د ښاغلي مايکل د شخصيت د اعادې خبره. د ترافيکو مدير کرم خان يو بهرنی، ياني مايکل ډارولی او د پوليسو د شلمې حوزې قوماندان بشير خان بيا د لسو

دقيقو لپاره د هغه لاسونه ورتړلي چي په دې ډول يې يو خو د مايکل سپکاوی کړی او بل يې د هغه روغتيا په خطر کي اچولې ده. نو د افغانستان محکمه د دې جرم په بدل کي بشير خان د اسلم خان زوی او ډگروال

---

---

## سياسي عينکې

---

---

کرم خان د نورخان زوی هر یوه ته د شلو کالو بند سزا ورکوي . که چېرې مایکل د پخوا په شان لېونی سو نو دوی دواړه به اعدامېږي. داچې د مایکل د موټر بانټ کړوپ سوی او روغتیايي حالت یې هم خراب سوی نو د دې جرم په مقابل کې به دوی هر یو مایکل ته پنځه ویشته زره ډالره جریمه ورکوي.

## باز سازي، که باد سازي!؟

قهرجنو مظاهره چيانو د کابل ښار په څو ځايونو کي اورونه بل کړل او چيغي يې وهلې چي دولت دي هغه والي د قانون منگولوته وسپاري چي ددوی د مشر د ورور پر موټر يې برید کړی دی. یو سړی چي لنگوته يې په غاړه کي ول ول رالوېدلې ول، وویل: دا یوه ستره او نه جبرانېدونکې ضایعه ده، زموږ گوند او قوم ته په سپکه کتل سوي دي، موږ به خپل غچ خامخا اخلو.

یوه مېرمن چي خپل تور پورنی يې تر زنه لاندي کلک تړلی و او یوه کاغذي لوحه يې په لاس کي لوړه نیولې ول پر لوحه داسي لیکلي ول: دولت باید خامخا دغه والي محاکمه کړي. یو بل سړی چي غاښونه يې چیچل او تر خوله يې ځگونه رابېدل، چیغه کړه: دا غټه خبره ده، هیڅکله يې نه پرېږدو.

له بلي خوا د بشري حقوقو د خپلواک کمیسیون د ترانسپورټ څانگي ویاند وویل چي، په سیاست کي برخه اخیستل د هر انسان حق دی او هر څوک حق لري موټر ولري چي په دې اساس پر موټر برید په حقیقت کي پر هغه شخص برید دی. موږ په دې اړه څېړنه کړې او دوسیه مو یې څارنوالۍ ته استولې ده. هیله لرو

چي څارنوالي به دغه موضوع جدي ونیسي او په دې اړه به اجرات وکړي.

تر مظاهره لږ شېبه وروسته پولیسو پر سټرک ولاړو رېږۍ والاوو پسې سوتي راواخیستل، څو رېږۍ چپه

## سياسي عينکې

سوې، له سړک څخه دورې پورته سوې او د وزيرانو د تورو بنښنو موټرونه يو په بل پسې ارگ ته ور وگرځېدل چې د دې پېښې په اړه د کابينې په بېړنۍ غونډه کې برخه واخلي.

د کابينې تر غونډې وروسته د ولسي جرگې يوې ډلې وکیلانو د اعلاميې په خپرولو سره وويل چې په دې اړه يوازي د کابينې بېړنۍ غونډه او د دې کار غندل کفايت نه کوي، بايد يو عملي گام واخيستل سي، خو د ارگ وياند د ولسي جرگې د وکیلانو دغه تورونه رد کړل او زياته يې کړه چې کابينې د کورنيو چارو د وزير په مشرۍ يو کميسيون جوړ کړی او دنده يې ورته سپارلې چې دغه موضوع وڅېړي او راپور يې د کابينې بلې غونډې ته وړاندي کړي. ان دا چې والي يې دا نن د کميسيون تر څېړنو مخکې له کاره گوښه کړی دی.

ددغه کميسيون يو غړی، جنرال پنچرمين چې شل کاله يې د پنچرمينۍ دکان درلود او اوس چېرمين ياني د پوليسو د اتلسمې حوزې قوماندان دی وايي چې، دوی د موټر پنچر سوی ټاير په يوه امبولانس کې په ډېر درناوي عدلي طب ته يووړ او هلته تر يو لړ څېړنو وروسته ورته معلومه سوه چې نوموړی ټاير پنچر سوی نه، بلکې په خپله يې هوا وتلې ده. ددغې پېښې په تړاو د ملي باد سازۍ گوند مشر وايي

چې د موټر له يوه ټاير څخه هوا ايستل پر ټول موټر اغېز کوي او موټر خو ښکاره خبره ده چې د هغه د خاوند سياسي ژوند ته تاوان رسوي. دا چې موټر په سياست کې ډېر مهم دی نو خامخا د نوموړي گوند

## سياسي عينکې

سياسي فعاليتونه هم له خنډ سره مخ کوي چي په دې ډول په افغانستان کي ډيموکراسۍ ته يوه غټه ضربه ده. زما په اند د يوه سياسي گوند د موټر له يوه ټاير څخه هوا ايستل په حقيقت کي له ډيموکراسۍ څخه هوا ايستل دي.

له بلي خوا لري کړل سوی والي دغه تورونه نه مني او وايي چي، دی يې يوازي په دې تور له کاره گوښه کړی چي ولي يې په خپل ولايت کي باد سازۍ ته پاملرنه نه ده کړې، ياني ولي يې د نوموړي موټر پنچري نه ده ور نيولې.

دغه اعتراضونه هغه مهال راپورته سول، کله چي درې ورځي مخکي د يوه سياسي گوند وياند اعلان وکړ چي د دوی د مشر د ورور موټر د والي د دفتر مخ ته پنچر سوی دی. وياند دا تور ولگاوه چي د موټر په پنچر کېدو کي والي نېغ په نېغه لاس لري.

د يادوني وړ ده چي تر اوسه پوري د دولت يو عادي چارواکی هم له دې امله له کاره نه دی گوښه سوی چي ولي يې د باز سازۍ په لار کي غفلت کړی دی، نو دا چي باد سازۍ ته په نه پاملرني سره يو والي بې له دې چي گناه يې ثابته سي، له کاره گوښه کېږي، داسي ښکاري چي باد سازي تر بازسازي ډېره مهمه ده.

---

---

## سياسي عينکې

---

---

### سياسي عينکې

د ارگ په غولي کي د څرخي الوتکي څرخ لا سم نه و ارام سوی چي ولسمشر له خپلو څو وزیرانو سره په چټکو گامونو ورپورته سو او الوتکه بیرته والوته. نن د حساب ورکولو د اوونۍ لومړۍ ورځ وه چي هر وزیر د رسنیو له لاري ملت ته د خپل کار کلنی راپور ورکاوه، خو ولسمشر غوښتل چي خپله په ټول افغانستان کي وگرځي او د هر وزیر کار له نږدې وگوري. څرنگه چي امنیت سم نه و، نو ده غوښتل چي په الوتکه کي د هوا له لاري د وزیرانو د کارونو نظارت وکړي.

کله چي الوتکه فضا ته ښه لوړه سوه، ولسمشر وویل چي لومړی به د زراعت وضعیت وگورو. له دې سره سم د کرهڼي وزیر له خپله ځايه ولاړ سو، پیلوټ ته یې په غور کي یو څه وویل او بیا یې ولسمشر ته

وویل: رئیس صاحب پیلوټ ته مي وویل چي د الوتکي ارتفاع لږ کمه کړي چي هر څه ښه شفاف ووينو، ځکه چي د حساب ورکولو اوونۍ ده.

یو څو دقیقې وروسته ولسمشر د الوتکي تر کړکۍ

## سياسي عينکې

لاندې وکتل او بيا يې د کرهڼې وزير ته وويل : تاسي خو ويل چي د زراعت په برخه کي ډېر کار سوی دی، زه خو دلته له سپېرو دښتو پرته بل هيڅ شی نه وينم. د کرهڼې وزير په خدا ورته وويل : رئيس صاحب مور ټولو ته خو هر څه ډېر شفاف او رڼه معلومېږي، دا چي تاسي يې نه وينئ، ټول علت ستاسي په عينکو کي دی، که تاسي زموږ له عينکو څخه ورته وگورئ نو هر څه به ډېر صاف او شفاف ووينئ.

ولسمشر په تعجب وپوښتل : عجيبه ده نو زما په عينکو کي څه عيب دی؟

- صاحب ستاسي عينکي خو يو د افغانستان تخنيک دی او بل نو ډېري پخوانۍ دي چي د هغه وخت د شرايطو او ستاسي د سترگو د نمرې په پام کي نيولو سره جوړي سوي دي، خو زموږ عينکي سياسي عينکي دي چي خورا عصري او په دوستو هيوادونو کي زموږ د دولت د اوسني سياست او زموږ د وظيفې په پام کي نيولو سره جوړي سوي دي. په دې عينکو کي د سړي د سترگو ديد دومره تېز وي چي د افغانستان په هره سيمه کي د خپلي وظيفې اړوند هر څه ليدای سي.

- دا څه وايې! ته راکړه چي زه دا ستا عينکي پر سترگو کړم!

- ها صاحب دادي واخلي!

کله چي ولسمشر عينکي پر سترگو سمولې، نو الوتکه کندز ولايت ته ور سېده. ولسمشر د الوتکي تر کړکۍ د باندي وکتل او بيا يې د کرهڼې له وزير څخه

## سياسي عينکې

وپوښتل چې دا کوم ولايت دی؟ هغه يې غور ته خوله ورنږدې کړه او ويې ويل: صاحب دا نيمروز دی. د دې سره سم ولسمشر په زوره چيغه کړه: دا څه وايې؟ نيمروز داسي تک شين او سمسور سوی دی؟ له دې سره سم يې ددعا په ډول لاسونه پورته کړل او ويې ويل: خدايه شکر چې ماته دي دومره توان راکړ چې په ډېرو لږو امکاناتو او ډېر لږ وخت کي نيمروز داسي سمسور کړم. بيا يې وزيرانو ته مخ راواړه او پسې زياته يې کړه: په رښتيا چې ډېره د تعجب وړ خبره ده، دلته پخوا يوازي رېگ او دورې بادېدې، ان دا چې خلکو يې د څښاک اوبه نه درلودې. بيا يې د معارف وزير ته په خدا وويل: ياره دا خو رښتيا چې ښې عينکي دي. ناځوانانو تاسي ټول چې داسي عينکي لرئ ماته ولي يوه جوړه نه رانيست؟ زه خو تر اوسه پوري هغه پخوانۍ غير سياسي عينکي استعمالوم.

د کرهڼي وزير وويل: صاحب ولي يې نه درته رانيسو، مور چې کله لومړۍ ورځ دغه عينکي رانيولې، نو ته مو په زړه کي وې. خبره دا ده چې ستا عينکي بايد څو ډوله نظر ولري، چې بېلابېلو کارونو ته په بېل بېل نظر وگوري، مور چې په دغه ډول عينکو پسې هر څومره وکتل پيدا مو نه کړې، بيا مور په خپل منځ کي سره وويل چې که رئيس صاحب هر وخت غوښتل چې د

کوم وزارت کارونه کنټرول کړي نو مور به خپلي عينکي ورکوي. ولسمشر وخنډل او ويې ويل: بس بس دا هم ښه نظر دی. بيا يې له خپله جېبه قلم راو ايست، په کتابچه کي يې يوڅه وليکل او ويې ويل: ښه اوس به

## سياسي عينکې

نو د معارف وضعیت وگورو. ده لا دا خبره نه وه پوره کړې چې د معارف وزیر ولاړ سو، پیلوټ ته یې په غور کې یو څه وویل او بیرته راغی د ولسمشر څنگ ته کښېناست. ولسمشر لا تر کړکۍ دباندې نه وه کتلې چې د معارف وزیر خپلې عینکې هغه ته ورکړې، ویل رئیس صاحب ها دادی دا زما عینکې واخلي او بیا ورته وگورئ. ولسمشر چې لاندې وکتل نو د هرات ولایت د نجونو یوه لیسه یې ولیده، ویل دا کوم ځای دی؟

- صاحب دا د کندهار پنجوايي ولسوالي ده  
- ته رښتیا وایې؟

- هو صاحب رښتیا وایم، د کندهار په ټولو ولسوالیو کې د هلکانو او نجونو مکتبونه فعال دي.  
- طالبان خو په درواغو دا اوازې اچوي چې د کندهار ولایت اکثره ولسوالۍ له مرکزونو پرته ددوی په واک کې دي، خو زه دې ته حیران یم چې دا ځینې نړیوالې ادارې، په تېره بیا رسنۍ ولې دومره غټ درواغ وایي چې د کندهار ولایت په ولسوالیو کې مکتبونه یو مخ تړل سوي دي. اوس خو دادی مور او تاسې ټول یې په خپلو سترگو وینو چې په پنجوايي غونډې ځای کې د هلکانو مکتب خو څه کوې چې د نجونو مکتبونه هم فعال دي.

ولسمشر په خپله کتابچه کې یو څه ولیکل او ویې ویل :  
ښه اوس به نو د تاریاكو احوال واخلو. په دې وخت کې له نشه یې توکو سره د مبارزې وزیر له خپله ځایه داسې په چټکۍ او وارخطایۍ ولاړ سو لکه یو لږم چې

## سياسي عينکې

يې و چېچي. ده هم د نورو دوو وزيرانو په شان پيلوټ ته په غور کي يوڅه وويل او بيا په منډه راغی د ولسمشر څنگ ته کښېناست. تر يو څو خبرو وروسته ولسمشر د الوتکي تر کړکۍ لاندې وکتل چي ننګرهار ولايت يې وليد او يې پوښتل: دا کوم ولايت دی؟ څنگ ته ناست وزير ورته وويل چي رئيس صاحب دا هلمند دی او له دې سره سم يې خپلي عينکي د ولسمشر پر سترگو ورکښېنوولې. ولسمشر بې واره وخنډل او ويې ويل: اوهو ماشاء الله دلته خو تارياک هيڅ نه ليدل کېږي. وزيرصاحب په خدا د ولسمشر غور ته خوله ورنږدې کړه او ويې ويل: رئيس صاحب سړکال په ټوله هلمند کي يو بوټی تارياک هم نه دي کرل سوي، ټولو خلکو غنم کرلي دي. ولسمشر وويل: بس بس چي په هلمند ولايت کي هم تارياک نه دي کرل سوي، نو زه باور لرم چي په ټول افغانستان کي نه دي کرل سوي. بيا يې لوړ وکتل او ويې ويل: خدايه شکر چي له دې پېغوره خو دي خلاص کړم چي نړيوالو به ويل چي افغانستان د تارياکو لومړی توليدوونکی هيواد دی. پيلوټ الوتکه څو واره د غنمو د فصلونو د پاسه په ټيټه ارتفاع کي تېره کړه. ولسمشر په خدا وويل: يو وخت هلمند ته د غنمو گدام ويل کېده، اوس زه داسي فکر کوم چي هلمند

بیرته هغه پخواني حالت ته راگرځېدلی دی. په دې وخت کي سوکه سوکه تياره سوه، ولسمشر وويل چي اوس ماښام سو، د اوبو او برېښنا حالت به هم وگورو، بيا به نو څو له خيره سره؟ له دې سره سم

## سياسي عينکې

د اوبو او برېښنا وزير هم د نورو وزيرانو په شان پيلوټ ته په غور کي يو څه وويل او بيا يې ځان د ولسمشر څنگ ته راوړ ساوه. يو څو دقيقې وروسته الوتکه د کابل ښار فضا ته ورسېده. په دې وخت کي ولسمشر د الوتکي تر کړکۍ دباندې وکتل، ترڅو چي يې خوله خبرو ته جوړوله نو د اوبو او برېښنا وزير خپلي عينکي د هغه پر سترگو کړې. له دې سره سم ولسمشر په خوښۍ وپوښتل:

- او هو دلته د برېښنا څومره ډېر څراغونه دي، دا کوم ځای دی؟

- صاحب دا پکتیکا ده.

- دا څه وايې! دا پکتیکا ده؟

- هو صاحب، په ټولو ولايتونو کي مې اول پکتیکا ته برېښنا راوسته، ما ويل د دې ولايت خلک ډېر غريب دي. له خدايه راضي يم چي له کومي ورځي راهيسي دلته برېښنا راغلې نو خلکو ته دومره ډېر کارونه پيدا سوي چي اوس بيخي مزدور نه پيدا کېږي. ان دا چي پاکستانيان او ايرانيان دې ولايت ته د کار لپاره راځي. دادی د کار او ټولنيزو چارو وزير صاحب خپله دلته تشریف لري، ده ته هر څه معلوم دي.

- ياره واقعاً چي دا يو ستر خدمت دی، خو عجيبه ده د پکتیکا مرکز، بېرته خو پخوا دومره غټ ښار نه و.

- صاحب بېرته اوس هغه پخوانی کوچنی ښار نه دی، بيخي لکه کابل داسي دی او بل داچي د پکتیکا ولايت ټولي ولسوالۍ برېښنا لري، ځکه نو ټول ولايت يو ښار غوندي ښکاري.

---

## سياسي عينکې

---

ولسمشر په خپله کتابچه کې ژر ژر يو څو کرښې وليکلې او ويې ويل : د نن لپاره همدومره کار بس دی، راځئ چې څو بيا يې د خپلې کتابچې پاڼې سره واپرولې او د خپلو يادښتونو په لوستلو يې پيل وکړ. په دې وخت کې وزيرانو يو بل ته حيران حيران سره کتل. ولسمشر کتابچه په جېب کې واچوله، غاړه يې تازه کړه او ويې ويل : ما د خپلو وزيرانو په باب د نړيوالو او داخلي رسنيو له لاري، دغه ډول د خلکو له خولې ډېر شکايتونه اورېدلي ول چې دوى د بيت المال پيسې اکثره غلاکوي او يا يې په قيمتي موټرونو، کورونو او خپلو عياشيو لگوي خو زه اوس پوه سوم چې دا ټول تورونه بې ځايه ول. نن ماته معلومه سوه چې تاسي په رښتيا افغانستان ته ډېر ستر خدمتونه کړي دي اوله خپل وطن سره د زړه له کومې مينه لرئ، زه وياړم چې ستاسي غوندي وزيران لرم.

## جار قربان د ماليې وزير تر پلان سم

د وزيرانو دا غونډه د پراختيايي بودجې د تصويب لپاره رابلل سوې وه چې ځينو وزيرانو يو ساعت مخکي لا ځان ورته رارسولی و. ولسمشر ورغوي سره ومېنل، د غونډې برخه وال يې ښه تر نظر تېر کړل او ويې ويل: څوک خو به غير حاضر نه وي؟ د کورنيو چارو وزير ولاړ سو، لاسونه يې پرنامه ونيول او ويې ويل: صاحب ټول وزيران حاضر دي، پيسې هم عجيبه شى دي، زه خو خپله سهار په څړه لا راغلى يم، ما ويل چې غونډه راڅخه تېره نه سي. له دې خبرې سره سم د غونډې ټولو برخه والو وخنډل.

ولسمشر په خدا وويل: رښتيا هم پيسې ښه شى دي، رحمان بابا د دنيا په باب څه ښه ويلي دي:

ښه ده ښه ده دا دنيا  
چې توبښه ده د عقبا  
که يې تويه پر صحرا کړې  
ښايسته کاندي صحرا

مور پر شېرپور غونډي سپېره ځاى دنيا توى کړه، گورئ تاسي خو ټول هلته کورونه لرئ، اوس شېرپور څومره ښايسته ځاى دى، ښه په هر صورت اوس خپله غونډه پيل کوو. اول به د دفاع وزارت پر وړانديزونو خبري

## سياسي عينکې

وکړو. د دفاع وزیر سترگي سره ومښلې، مخ ته پرته دوسیه یې راپورته کړه او ویې ویل: موږ غواړو د ملي اردو په چوکاټ کې پنځه زره عسکر زیات کړو چې مالي لگښت مو یې پنځه سوه میلیونه افغانۍ اټکل کړی دی. ده لا د موضوع جزیات نه وه ویلي چې د کورنیو چارو وزیر یې خبره ونيوله او ویې ویل:

رئیس صاحب زما په فکر نورو عسکرو ته هیڅ اړتیا نسته، که خبره د داخلي امنیت وي نو هغه خو زموږ پولیس او امنیتي کمپنۍ ساتلای سي او که ددوی دا مطلب وي چې په ملي اردو د طالبانو او القاعده وو مخه ونیسي نو دا کار امکان نه لري. ددې نویو عسکرو تاوان دا دی چې د امنیتي کمپنیو اړتیا تر پوښتني لاندې راولي. اوسمهال په افغانستان کې په لسگونو امنیتي کمپنۍ په کار لگیا دي چې که دا کمپنۍ وتړل سي، نو ډېر خلک به بې کاره سي. مثلاً اول زه درې امنیتي کمپنۍ لرم، دغسي نور وزیران درواخله چې له دې لارې ډېر وزیران، وبخښۍ خوله مي خطاوت، ډېر خلک ډوډۍ پیدا کوي.

ولسمشر د تائید په ډول سر وښوراوه او ویې ویل: رښتیا هم چې زموږ د خلکو کار او روزگار ډېر ضروري دی او تر ټولو مهمه دا ده چې ماته د خپلو وزیرانو روزگار ډېر مهم دی، په تېره بیا د کورنیو چارو وزیر خو

ډېر راباندې گران دی، ځکه چې پلار یې ډېر ښه سړی و. خیر دا موضوع دي پر همدې ځای پاته وي اوس به د مهاجرینو د وزیر خبرې واورو. د مهاجرینو وزیر چې لا یې خبرو ته پوره چمتووالی نه درلود، وارخطا غوندي د

## سياسي عينکې

دوسيې پاني سره واپرولې او ويې ويل : مور غواړو په راتلونکي کال کي د شلو زرو کورنيو د راستنېدو پروگرام جوړ کړو چي ددې کار لپاره پنځه سوه ميليونه افغانيو ته ضرورت لرو. ده لا خپله خبره نه وه پوره کړې چي د کليو پراختيا وزير يې په خوله کي ور ولويد او ويې ويل : وزير صاحب که شل زره کورنۍ په يوه کال کي افغانستان ته راستانه سي نو مور ته به گرانه وي چي ددوی لپاره د اوسېدو ځايونه برابر کړو. ولسمشر وويل چي ښه سمه ده د مهاجرينو خبره به بيا گورو. بيا يې د کورنيو چارو وزير ته مخ ور واپراوه او ويې ويل : ښه ځوانه وايه تا خو هم ښه ډېر کاغذونه مخ ته ايښي دي.

د کورنيو چارو وزير خپلي پنډو ښيښو والا عينکي پر سترگو کړې او ويې ويل : رئيس صاحب تاسي ته خو معلومه ده چي د لويو لارو امنيت ډېر خراب دی، نو مور غواړو چي په نوي کال کي د لويو لارو د ساتلو لپاره درې زره نوي پوليس استخدام او وروزو چي لگښت يې پنځوس ميليونه افغانۍ کېږي. ددې خبري سره سم د ترانسپورټ د وزير رنګ سور سو او ويې ويل : رئيس صاحب تاسي ته خو ډېره ښه معلومه ده چي له کومي ورځي راهيسي د لويو لارو امنيت خراب سوی نو ډېری خلک په طيارو کي سفرونه کوي، چي

له دې لاري زموږ عوايد لس برابره لوړ سوي دي، نو که د لويو لارو امنيت وساتل سي ښکاره خبره ده چي زموږ په داخلي هوايي پروازونو کي کموالی راځي او ډېر تاوان کوو. اوس ټول شتمن خلک په طيارو کي

## سياسي عينکې

سفرونه کوي او غريب خلک که په موټرو کي هم سفر وکړي څوک څه نه ورته وايي. ولسمشر وخنډل او ويې ويل: ياره وزير صاحب دا خودي ډېره ښه خبره وکړه، زما خو دې خبري ته هيڅ پام نه و، موږ بايد دولتي عوايد نور هم لوړ کړو چي ملي اقتصاد مو پياوړی سي.

ورپسې د سرحداتو وزير غاړه تازه کړه او ويې ويل: موږ غواړو خپلي سل سرحدي تانې چي د تېرو جگړو پر مهال له منځه تللي وې، بيرته فعالې کړو چي ددې کار لپاره څلور سوه مليونه افغانيو ته اړتيا لرو. له نشه يي توکو سره د مبارزې وزير وويل: رئيس صاحب که چېرې د افغانستان ټولي سرحدي تانې فعالې سي نو د تاريکو د قاچاقو مخه نيول کېږي او په نتيجه کي يې تاريک ارزانه کېږي، کله چي تاريک ارزانه سول خلک يې نه کړي، د تاريکو کښت چي بند سو ښکاره خبره ده چي زموږ وزارت ته هيڅ اړتيا نسته. زه فکر کوم چي د يوه فعاله او ډېر ضروري وزارت لغوه کېدل يوه لويه ضايعه ده. افغانستان چي تر اوسه بې سرحدي تانېو خدای ساتلی و، تر دې وروسته به يې هم خدای وساتي.

ولسمشر وخنډل، د نشه يي توکو د مبارزې د وزير پر اوږه يې لاس کښېښود او ويې ويل: بې غمه اوسه

زوروره، ما خو مخکي لا وويل چي ماته د خپلو وزيرانو روزگار ډېر مهم دی. که ما دا وزارت لغوه کولای نو پخوا به مي لا لغوه کړی وای، ځکه چي ددې وزارت له جوړېدو سره د تريکو کښت څو برابره ډېر سوی دی،

## سياسي عينکې

خو زه دا کار نه کوم.

تر دې وروسته د لوړو زده کړو وزير وويل : موږ په پام کې لرو چې سړکال په بېلابېلو ولايتونو کې درې نوي پوهنتونونه جوړ کړو. د کار او ټولنيزو چارو وزير يې خبره ونيول او ويې ويل : زه فکر کوم چې دوی په لوی لاس موږ ته جنجال جوړوي، موږ بايد دومره محصلين جذب کړو چې تر فراغت وروسته کارونه ورکړو. که دا درې نوي پوهنتونونه جوړ سي ښکاره خبره ده چې هر کال به د فارغانو په شمېر کې ډېروالی راځي. زه چې خپلو امکاناتو ته گورم نو نورو فارغانو ته کارونه نه سو ورکولای.

ولسمشر وخنډل او ويې ويل : رښتيا هم چې دا کار به وزير صاحب ته جنجالونه جوړ کړي، اوس که خلک بېکاره دي او يا په داسې کارونو اخته دي چې لږ اجوره لري، دومره غټه ستونزه نه ده، ځکه چې باسواده خلک چندان نه دي بېکاره، خو که يو باسواده سړی خټگر او يا بېکاره وي نوټول خلک به نارې وهي چې وگوره باسواده سړی بې کاره دی او يا خټي کوي. اوس دي دا پروژې هم پاته وي، بيا به يې سره گورو. ښه اوس به وگورو چې د کانو او سپکو صنايعو وزير صاحب څه وړاندیزونه لري؟

د کانو او سپکو صنايعو وزير وويل : موږ د راتلونکي

کال لپاره دوې پروژې لرو. يو د جواهر او بله د زمردو د يوه کان را ايستل دي چې لگښت مو يې درې مليارډه افغانۍ اټکل کړی دی. دوهمه پروژې مو د ښځو لپاره په کورونو کې د لاسي صنايعو د زده کړې کورسونه

## سياسي عينکې

دي چي پر دې پروژه پنځه سوه ميليونه افغانۍ لگښت راځي.

د دفاع وزير وويل چي دا پروژه دي مور ته راکړل سي، مور يې ډېره ښه عملي کولای سو، ځکه چي مور په دې اړه ډېره تجربه لرو. زموږ ځيني جنرالان چي پخوا جهادي قوماندانان ول د جواهرو او زمردو څو کانونه را ايستلي دي، ان دا چي په دې هم ښه پوهېږي چي چيري يې خرڅ کړي. د ښځو د چارو وزيري پورنۍ پر سر ټينگ کړ او ويې ويل: وزير صاحب زه په لومړۍ پروژه کي څه نه وایم، خو دوهمه پروژه مو زموږ فعاليتونه له خنډ سره مخامخ کوي، مور غواړو چي ښځي له کورونو څخه راووزي او له کوره د باندې په دفترونو او نورو برخو کي کار وکړي خو تاسي يې په کورونو کي مصروفه ساتئ.

د کانو او سپکو صنايعو وزير چي خوله خبرو ته جوړوله نو ولسمشر مداخله وکړه او ويې ويل: زه چي گورم نو دا موضوع يو څه جنجالي ده، ښه به دا وي چي پرې يې ږدو، اوس به وگورو چي د نشه يې توکو سره د مبارزې وزير صاحب څه وايي. وزير صاحب ژر د دوسيې پاڼې سره واپرولې او ويې ويل: مور غواړو چي د تاريخاکو د کښت پر ضد يو تبليغاتي کمپاين وکړو چي ددې کار لپاره پنځوس ميليونه افغانيو ته

ضرورت لرو. د ارشاد، حج او اوقافو وزير وويل چي دا ښه پروژه ده خو که د کوکنارو په کښت کي نابېره کمښت راسي نو د حاجيانو شمېر به هم ورسره کم سي، ځکه چي ډېر خلک د تاريخاکو په پيسو حج ته ځي.

## سياسي عينکې

د ښځو چارو وزيري وويل چي که د تارياکو کښت کم سي نو ودونه به هم ورسره کم سي او ډېري نجوني به بې واده پاته سي ځکه چي ډېر خلک د تارياکو په پيسو ودونه کوي. ولسمشر په خدا وويل : فکر کوم چي ستاسي دواړو اندېښنې پر ځای دي، بس دا پروژه دي هم د اوس لپاره پاته وي. ورپسې د کرهڼي وزير دولسمشر خواته وکتل او ويې ويل : مور غواړو چي د ځينو مضرو حشراتو پر ضد يو پراخ کمپاين وچلوو، لکه د انارو مچ، ملخ او داسي نور چي لگښت يې پنځه سوه ميليونه افغانۍ دی. د دفاع وزير وويل چي زما د معلوماتو له مخي دغه مضر حشرات اکثره له پاکستان څخه راغلي دي. زه افغانستان ته ددغو مضره حشراتو راتگ تصادفي نه بولم، بلکي داسي فکر کوم چي دا به د پاکستان حکومت رالېږلي وي چي له دې لاري زموږ زراعت له پښو وغورځوي. هر هغه مضر موجود چي د پاکستان له خوا افغانستان ته رالېږل کېږي د القاعده او طالب حکم لري . تاسي ته خو معلومه ده چي د القاعده وو او طالبانو سره مبارزه د دفاع وزارت کار دی، نو که دا پروژه موږ ته راکړل سي موږ يې په ډېر بريالتوب سره مخ ته بېولای سو. ولسمشر تندي په ورغوي ووايه او ويې ويل : اوف ورک يې کړئ! خو واره مي درته ويلي دي چي دلته د

القاعده او طالب نوم مه اخلئ، نور گړدسره دا بحث پرېږدئ، دا پروژه دي هم اوس پاته وي، راسئ چي د عامي روغتيا وزارت پر وړاندیزونو خبري وکړو. د عامي روغتيا وزير په فاتحانه انداز سره غاړه اورده

## سياسي عينکې

کړه او ويې ويل : زموږ د څېړني له مخي د خلکو ډېري ناروغۍ، د ککړ چاپېريال له امله دي. ددې ستونزي د حل لار دا ده چي بايد د روغتيا په برخه کي د خلکو د عامه پوهاوي کچه لوړه سي، نوموړ غواړو د عامه پوهاوي لپاره په يوه پراخ کمپاين لاس پوري کړو چي لگښت به يې يو مليارډ افغانۍ وي. له دې خبري سره ټولو وزيرانو نارې کړې او په يوه خوله يې وويل چي وزير صاحب ته خو موږ ټول په بلا اخته کوې. لومړی د ترانسپورت وزير وويل : که د خلکو د روغتيايي پوهي سطحه لوړه سي نو پر موږ به د انتقادونو باران جوړ سي، ټول به وايي چي چاپېريال د موټرو د دود له امله ککړ سوی دی .

د کرهني وزير وويل چي خلک به وايي چي د ځنگلونو بيا رغوني ته پام نه دی سوی. د ښار جوړولو وزير وويل چي خلک به وايي چي د څښلو پاكي اوبه نسته او ښار پاکولو ته پام نه دی سوی. د سوداگرۍ وزير وويل چي خلک به وايي چي ټول ښار دود پر سر اخیستی دی، ځکه چي سوداگر هيواد ته بې کيفيته تېل واردوي. نورو وزيرانو لا خپل دلايل نه وه ويلي چي ولسمشر مداخله وکړه او ويې ويل :بس بس نور بحث ته ضرورت نسته. ماته د خپل مملکت ثبات تر ټولو مهم دی. تر دې لا د خپلي کابينې ثبات ډېر راته

مهم دی. يوه پروژه چي دومره جنجالونه جوړوي، په تېره بيا زما د وزيرانو د خوابدۍ سبب کېږي، بيخي يې نه عملي کوو، زه خو وایم چي دا پروژه دي د تل لپاره پاته وي، ښه اوس به د ماليې وزارت پر وړاندیزونو

## سياسي عينکې

خبري وکړو. د ماليې وزير وويل :  
 مور او تاسي ټولو ته معلومه ده چي په افغانستان کي  
 ورځ په ورځ امنيت خرابېږي، دولتي چارواکي، په تېره  
 بيا وزيرانو ته گرانه ده چي په بازار کي له عامو بانکونو  
 سره معاملې وکړي، ځکه چي هلته نه مور خوندي يو  
 او نه مو پيسې. همدا اوس که په کابل کي وضعيت  
 ناخپه خراب سي نو مور نه سو کولای چي خپلي  
 پيسې خارجي ممالکو ته انتقال کړو، نو مور ددې اړتيا  
 په پام کي نيولو سره غواړو په ارگ کي د ننه يو بانک  
 جوړ کړو چي يو مليارډ افغانۍ لگښت غواړي. دا بانک  
 به پر نړيوالو معيارونو برابر وي چي يوازي به ولسمشر،  
 د هغه مرستيالان او وزيران حسابونه پکښي ولري.  
 ولسمشر لا څه نه وه ويلي چي ټولو وزيرانو په يوه  
 خوله وويل : ياره دا خو واقعاً ډېره ښه پروژه ده.  
 ولسمشر چي خوله يې له خدا ډکه وه، وويل : رښتيا  
 هم چي ډېره ښه پروژه ده، زه يې همدا نن د  
 منظوري فرمان ليکم، بس سبا په کار پيل وکړه. اوس  
 غونډه پر همدې ځای پای ته رسوو، سبا به د نورو  
 وزارتونو پر انکشافې بوديجې خبري کوو. غونډه په  
 رسمي ډول پای ته رسېدلې ده خو زه به په پای کي  
 يوه ټوکه ووايم. وايي چي يو وخت يو ډېر شتمن سړی  
 مړ سوی و چي په اسقاط کي يې غريبانو ته ښه ډېرې

پيسې ورسېدې. په دې وخت کي يو غريب سړی چي  
 زرگون نوټ ور رسېدلی و، وويل :  
 هر سړی هم پښې اوردې کاندې وای مړ يم

---

---

## سياسي عينکې

---

---

جار قربان سم د حاجي صاحب تر مړي  
نوزه هم وایم چي:  
هر وزیر وایي زما پلان تر نورو ښه دی  
جار قربان د مالیې وزیر تر پلان سم.

## افغانستان ته د نوبل جایزه ورکول کېږي

دکمیسون مشر پر خپل سور او غوښن مخ دسمال راتېر کړ، د معدني اوبو بوتل یې پر سر پورته کړ، یو غټ تېغ یې وکښ او بیا یې د غونډې برخه والو ته وویل: تاسي ته معلومه ده چې غربت د ډېرو بدمرغيو مور ده، لکه ترهګري، اداري فساد، جرمونه، قاچاق، بې سوادې او داسې نور. اول داچې که په هیواد کې غربت وي خپل موټر او کور به در پورې اور وي، ټولو به سترګې درته نیولې وي، وایي وګوره د نورو مامورینو په وچه ډوډۍ وس نه رسېږي او د دوی پیسې یې کړوسیان لا نه سي خلاصولای. نو له همدې امله زموږ زړه سواند جمهور رئیس د ټولو وزارتونو له استازيو څخه دغه زموږ کمیسیون جوړ او وظیفه یې راته

سپارلې چې د غربت ختمولو لپاره یو پلان جوړ کړو. د حج او اوقافو د وزارت د استازي خوله ویره سوه، پر شونډو یې ژبه تېره کړه او ویې ویل: ښه دا ووايه چې پیسې پکښې سته کنه؟ د کمیسیون مشر په خدا

## سياسي عينکې

ځواب ورکړ: پيسې به ولي پکښې نه وي، تا نن بې پيسو يو کار ليدلی دی؟ ښه اوس اصلي موضوع ته راځو. هغه معلومات چي موږ ته په واک کي راکول سوي دادي چي، د افغانستان شپږ مليونه خلک ډېر غريب او ژوند يې په خطر کي دی، موږ اوس پر دې خبري کوو چي څنگه کولای سو ددغو غريبو خلکو ژوند وژغورو؟

د کار او ټولنيزو چارو وزارت استازي چي تازه له تشنابه راوتلی او لاسونه يې لاندې ول وار دمخه کړ او ويې ويل: زما په فکر که د کار زمينه ورته برابره کړو نو د دې غريبو خلکو ژوند به ښه سي. د کميسيون رئيس يې په ځواب کي وويل: دولت به څومره خلکوته کار ورکړي؟ په امريکا کي د دې دومره امکاناتو سره سره بياهم بې کاري سته. په هر حال بيا هم دولت خپل وس له چا نه دی سيمولی، په تېره بيا خپله جمهور رئيس صاحب. هر چاچي يو څوک ورته معرفي کړی نو رئيس صاحب بې له دې چي ويې پېژني او يا يې اهليت په پام کي ونيسي هغه يې خپل مشاور وزير مقرر کړی دی. ان داچي اوس خپل ټول مشاور وزيران پېژني هم نه. اصلاًد رئيس صاحب هدف دادی چي خلکو ته کار پيدا سي کنه نو تا داسي ليدلي وي چي تر کلي يې نايان ډېر وي.

دکورنيو چارو وزارت استازي ځان په څوکۍ کي سره سم کړ او ويې ويل: زما نظر دادی چي تر څو په افغانستان کي سوله نه وي راغلې نو غربت به تر دې نور هم ډېر سي. د اقتصاد وزارت استازي پر خپله

## سیاسي عینکې

راوتلې خېټه نیکتايي سمه کړه او ویې ویل : زه داسي فکر کوم چي سوله په خپله د غربت یو ستر عامل دی، که په افغانستان کي سوله وای نو دا دومره مرستي به له کومه کېدای؟ کېدای سوای چي اوس مور خپله هم غریبان وای. په دې خبره د غونډي ټولو برخه والو د تائید په ډول سرونه وښورول.

ورپسې دکانو او صنایعو وزارت استازي چي پزي ته یې دسمال نیولی و وویل : دلته مخکي د کار او روزگار خبره یاده سوه، تاسي ته خو معلومه ده چي افغانستان د کانو له پلوه ډېر بډای هېواد دی، نو که دغه کانونه راو ایستل سي یو خو به زموږ ملي اقتصاد پیاوړی سي او بل به ټولو خلکو ته کار پیدا سي. د دفاع وزارت استازی چي خوب زنگاوه وویل : زه فکر نه کوم چي دادي یوه موثره لاره وي، ځکه د روسانو د اشغال پر مهال د افغانستان په یوه ولسوالۍ کي د قیمتي ډبرو څو کانونه راوایستل سول خو له بده مرغه چي خپله د هغې یوې ولسوالۍ خلک هم په ماړه نه سول. د زراعت وزارت استازي په پیپسي یو غټ خرپ وکړ او ویې ویل : د افغانستان ډېر خلک په کرنه او مالدارۍ بوخت دي، نو که موږ د اوبو بندونه ورته جوړ کړو اوبه به ډېري سي، خلک به په زراعت بوخت او په دې ډول به غربت ختم سي. دکورنیو چارو وزارت استازي خپله

خولۍ پر مېز کښېښوول، پر سر یې لاس تېر کړ او ویې ویل : ستا خبره بیخي سمه ده، تاته خو معلومه ده چي بندونه باید په کلیوکي جوړ سي خو کوم د نر زوی دی چي کلي ته سر ور ایسته کړي، موږ د کجکي

## سياسي عينکې

بند ته ځيني سامان الات د شپږ زره کسيزه هوايي او ځمکني قواوو په بدرگه يووړل.

د سوداگرۍ وزارت استازي پر شونډو ژبه تېره کړه او ويې ويل : که موږ خپلو محصولاتو ته نړيوال بازار پيدا کړو زه فکر کوم چي ډېره گټه به وکړو او غربت به ورسره ختم سي. د نشه يي توکو پر ضد د مبارزې وزارت استازي چي تاريخک يې تر غاښ لاندې ايښي ول او خوله يې چرپوله وويل : زه فکر نه کوم چي زموږ محصولات دي له نړيوالو محصولاتو سره رقابت وکولای سي، البته يوازي زموږ تاريخک دغه ميدان گټلای سي چي اوس هم د تاريخکو بازارونه ټول زموږ په واک کي دي. له تاريخکو څخه لاس ته راغلي پيسې د افغانستان د ملي اقتصاد دريمه برخه جوړوي چي دا ټول زموږ د وزارت لاس ته راوړنه ده، کله چي زموږ وزارت نه و نو په افغانستان کي تاريخک بيخي لږ کرل کېدل، خو کله چي زموږ وزارت جوړ سو نو د تاريخکو کښت څو برابره ورسره ډېر سو. د کورنيو چارو وزارت استازي سترگه ورته ووهل او سوکه يې وويل : هغه خو زموږ او ستاسي خپلمنځي خبره ده، په غريبانو پوري اړه نه لري.

د کميسيون مشر لکه مارتې چي شپېلۍ ووهې غاړه اورده کړه او ويې ويل : زه لومړی ستاسي ټولوڅخه

يوه پوښتنه کوم. هغه دا چي که په افغانستان کي ترهگر نه وای نو ترهگري به له کومه کېدای؟ ټولو په يوه خوله ځواب ورکړ چي ترهگري به گړدسره نه وای. د کميسيون مشر ورپسي زياته کړه : ښه نو بيا خو ټول

## سياسي عينکې

پوهېږو چې همدا تراهگر دي چې د تراهگرۍ اور يې بل کړی دی. دغسې که په افغانستان کې غريبان نه وای نو غربت به هم نه وای، زما په فکر ترڅو چې مو په افغانستان کې د غريبانو ريښې له بېخه نه وي ايستلي غربت به هيڅکله ختم نه سي. له دې خبرې سره سم د کميسيون ټولو غړو چکچکي وکړې.

د دفاع وزارت استازي د خپلي نيکتايي غوټه ټينگه کړه او ويې ويل: دا خو واقعاً ډېر ښه نظر دی خو زما سره يوه پوښتنه سته، هغه داچې ايا نړيواله ټولنه، په تېره بيا امريکا به په دې کار کې زموږ ملاتړ وکړي؟ دکميسيون مشر په خندا لاس پورته وچاوه او ويې ويل: ته هم عجيبه خبرې کوې؟ نړيواله ټولنه به ولي زموږ ملاتړ نه کړي، دا د غربت له منځه وړلو لپاره هغه د انگرېزانو په اصطلاح (Short cut) يا لنډه لار ده، زه باور لرم چې نړيواله ټولنه په دې کار کې اوس هم زموږ ملگرې ده، ځکه چې په افغانستان کې هره ورځ پر غريبانو خلکو بمبارۍ کوي. د بهرنيو چارو وزارت استازي چې د سر وېښته يې ښمخول وويل: دا پلان به څومره عملي وي او بل د افغانستان پارلمان به په دې کار کې زموږ ملاتړ وکړي؟

دکميسيون مشر مېز په سوک وواهه او ويې ويل: دا پلان په سلو کې سل عملي دی، ځکه موږ وليدل چې

کله موږ له شپږپور څخه غريبان وشرل نو هلته غربت هم ورسره ختم سو، که مو له هغوی سره مرستې کولای نو ملينونو ډالرو ته اړتيا ول، خو اوس يوازي يوه بلډوزر دغه اړتيا پوره کړه، موږ او تاسې خو ټول هلته

## سياسي عينکې

خپل کورونه لرو، اوس هلته د غربت هيڅ نښه نسته،  
 بيخي اروپا غوندي ښکاري. پاته سوه د پارلمان خبره،  
 زه باور لرم چې پارلمان به په دې کار ډېر خوښ سي،  
 ځکه چې اول خو په پارلمان کې کوم غريب وکیل  
 نسته او بل داچې هغوی د ملت استازي دي، د هغوی  
 يو هدف هم دغه دی چې په هېواد کې دي غربت  
 ختم سي او که غربت ختم سي، نو د پارلمان د وکیلانو  
 معاشات او نور امتيازات به هم څو برابره ډېر سي.  
 دکميسيون مشر چې پوه سو چې خبرې يې پر ټولو  
 ښې لگېږي نو خپل اواز يې ډډ کړ او ورپسې زياته يې  
 کړه: تاسې گورئ نړيوالي ټولني په دې دومره ډېرو  
 مرستو په افغانستان کې غربت ختم نه کړ، نو که موږ  
 په خپلو لږوامکاناتو دغه بریا لاس ته راوړو زه باور لرم  
 چې د سترگال د نوبل جايزه به خامخا موږ ته راکړل  
 سي.

## زه څنگه ولسمشر سوم؟

سرکاتب زلمي خان شونډه تر غاښ لاندي کړې ول، ورو ورو يې له ځانه سره يوه سندره زمزمه کوله او د حاضرۍ د کتاب خواته ور تېر سو. د حاضرۍ په کتاب کي يې لا لاسليک نه و کړی چي د تيليفون گړنگهاری پورته سو، مدير غمي خان د تيليفون غورۍ پورته کړه او بيا يې کرار زلمي خان ته وويل چي رئيس صاحب دي غواړي. زلمي خان شعبه دوه گامه کړه او په منډه د رئيس دفتر ته ورغی. کله چي بيرته راغی نو ښه يې الوتې ول، ويل زه يې له کاره گوښه کړم. له دې خبري سره سم مور ټول له خپلو ځايونو څخه ولاړ سوو او په يوه خوله مو وويل چي ولي؟ ده ويل نه پوهېږم. په دې کار مور ټول خواشيني سوو او داپوښتنه راته پيدا

سوه چي سرکاتب صاحب خو ډېر فعال سړی و، خدای خبر چي ولي به يې له کاره گوښه کړی وي؟ سبا سهار زموږ دفتر ته رئيس صاحب د مخه او ورپسې يو چپراسي راغی چي يو بوډا سړی يې را په

## سياسي عينکې

شا کړی و. رئیس صاحب بوډا ته اشاره وکړه او و یې ویل: دا ستاسي نوی همکار دی چي نصرو لالا نومېږي او د سرکاتب زلمي خان پر ځای به کار کوي. دی که څه هم سواد نه لري خو ډېر ښه سړی دی، خیر دی په کارونو کي تاسي مرسته ورسره وکړئ. بېچاره ضعیفه دی، دلته دریم منزل ته نه سي راپورته کېدای، چپراسي به یې سهار مهال په شا راپورته کوي او د رخصتۍ پر وخت به یې بیرته کښته کوي.

رئیس صاحب پکول د تندي خواته را وښویاوه او زیاته یې کړه: ښايي ستاسي ټولو سره به دا پوښتنه پیدا سوې وي چي زلمی خان څنگه داسي نابېره او بې دلیله له کاره گوښه سو؟ تاسي ته معلومه ده چي د بن په کنفرانس کي پرېکړه سوې وه چي د افغانستان دولت باید د ملي مشارکت د اصل پر بنسټ جوړ سي، یاني د افغانستان ټولو قومونو ته برابره ونډه پکښي ورکړل سي، نو ماهم د یوه دولتي مامور په صفت ځان مکلف وگاڼه چي دغه پرېکړه عملي کړم. ماچي وکتل نو زموږ په ریاست کي د یوه قوم مامورین ډېر او د بل قوم دا لږ ول، ځکه مو نو ځيني مامورین ليري کړل چي په هغه ډله کي یو هم زلمی خان دی. نصرو لالا د رئیس صاحب پخوانی باغوان او اوس ډېر سپین ریري سوی و، رېښگی سوربخنه ریره یې وله او

یو زور پکول یې پر سر و، پر ملا را کړوپ او داسي ډنگر و لکه د پرتوگابښ لرگی. کله چې به مو د عمر پوښتنه ځني وکړه نو ده به ویل چي نور نه یم خبر خو زما مور دي خدای وبخښي راته ویل به یې چي ته د سقاوی په

## سياسي عينکې

کال پيداسوی يې، اوس نو تاسي حساب ورته وکړئ چې دڅو کالو به يم. نصرو لالا به هره ورځ له ځانه سره خپل يو اووه کلن لمسی هم راوست چې ټوله ورځ به يې د شعبې په کمپيوټر کي گېمونه کول. يوه اوونۍ وروسته زمور په شعبه کي دا خبره راپورته سوه چې دا څنگه ملي مشارکت دی چې د يوه قوم استازی دي مدير او نور دي عادي مامور، پياده او ټايبيسټ وي؟ زمور مدير غمي خان که هر څومره د زده کړي، لياقت، رتبې او اهلليت خبره کوله خو چا نه ورسره منله. تر ډېرو اوردو بحثونو وروسته مو داسي پرېکړه وکړه چې مديريت به د يوې يوې مياشتي لپاره د شعبې د ټولو کار کوونکو تر منځ نوبتي وي. د پچي پر اساس لومړی زمور د شعبې چپراسي، خيرو ماما مدير او غمی خان يې پر ځای چپراسي وټاکل سو. خيرو ماما يو اتيا کلن سپين ږيري او په غورو هم لږ دروند و چې د حاضري په کتاب کي به يې گوته لگوله. له کومي ورځي راهيسي چې خيرو ماما مدير سوی و نو په شعبه کي دومره کار نه و، بس ټوله ورځ به مو کيسې سره کولې چې اکثره به يې د خيرو ماما د عسکري د وختونو کيسې وې. که څه هم مور دغه کيسې له ده څخه څوڅو ځله اورېدلي وې خو داچي خيرو ماما اوس زمور مدير و، نو ناچاره و چې بيا يې

هم واورو. د شعبې پر دروازه مو وليکل چې غونډه روانه ده، لطفاً مزاحمت مه کوئ.

مور په شعبه کي ځان ته جلا دېگ پخواوه، يوه ورځ د ډوډۍ پر مهال خيرو ماما غاښ ته وکتل، ويل اوهو دا

## سياسي عينکې

مو څومره ډېره مالگه ور اچولې ده؟ دا خو زما فشار لوړوي. پخواني مدير غمي خان چي اشپزي اوس ده کوله وويل: زه حيران يم چي د چا غوښتنه ومنم؟ که دېگ ته لږ مالگه ور اچوم نو نور همکاران وايي چي مالگه يې ولي لږ ده او که ډېره مالگه ور اچوم نو تاسي وایاست چي مالگه يې ولي ډېره ده؟ خيرو ماما تندي تريو کړ او ويې ويل: اوس هغه پخواني وختونه تېر سوي دي، بايد زموږ ټولو غوښتنې ومنل سي. بيا مو سره وويل چي جلا جلا دېگ خو نه سو پخولای او نه په يوه دېگ کي د ټولو ذوقونه ځايېدلای سي نو ښه به داوي چي تر دې وروسته به اشپزي هم په نوبت وي.

ما تر اوسه پوري دېگ نه و پوخ کړی، يوه ورځ مي دېگ له صابون څخه سم نه و پرېولی او کتغ مي پکښي پوخ کړی و. کله چي مو ږوږی وخوره نو دسترخوان لا نه و ټول سوی چي نصرو لالا پر نس لاس تېر کړ او سوکه د تشناب خواته روان سو. دی لا نه و راوتلی چي غمي خان هم خپله گېډه په لاس کښېکښل او ځان يې د تشناب دروازې ته ورساوه. کله چي نصرو لالا را و نه ووت نو غمي خان تندي تريو کړ او په درد يې وويل: نصرو لالا ژر را ووزه، زه هم په تکليف يم، هله ژر کوه! زه چي وایم کولمې مي غوتي

غوتي پرې سوې. نصرو لالا لکه د غمي خان خبره چي يې گرده نه وي اورېدلې نور هم وځنډېد، غمي خان غاښونه سره وچيچل، د تشناب دروازه يې په زوره ور وډبول او ويې ويل: ژر را ووزه دا ستا دپلار تشناب

## سياسي عينکې

دی چي یو ساعت پکښې تېروې؟ په دې تشناب کي خو مور ټول حق لرو، داڅو هغه پخواني وختونه نه دي. کله چي نصرو لالا له تشناب څخه راووت نو غمي خان په قهر پر ورمندۍ کړه، نصرو لالا ځان یوې خواته کړ، غمی خان لکه غشی تشناب ته ننووت او دروازه یې په ځان پسې وټړله. تر دې وروسته مو یو مهالوېش جوړ کړ چي په هغه کي د هر قوم د مامورینو لپاره د تشناب وخت په دقیقو ښودل سوی و.

دوبی تېر سو او هوا سړه سوه. زموږ شعبې د لمر خواته یوه کړکۍ درلوده چي پخوا به غمی خان نژدې ورته کښېناست. دی له دې امله گټمن و چي یو څو به ښه تود و او بل به یې د کړکۍ له لارې نسوار دباندې توف کول. یوه ورځ نصرو لالا د غمي خان پر ځای ناست و چي غمی خان راغی. کله چي یې نصرو لالا ولید چي د ده پرځای ناست دی نو په خندا یې ورته وویل: نصرو لالا اوس به نو تود سوی یې بس ده زما له ځایه ولاړ سه. پر نصرو لالا دا خبره بده ولگېده، تندې یې تریو کړ او په درد یې وویل: ولي ولاړ سم؟ دا ځای خو یوازي ستا په پچه نه دی ختلی، مور ټول حق پکښې لرو، زما هم ساره کېږي. تر دې وروسته پرېکړه وسوه چي کړکۍ ته به هم په نوبت سړه کښېنو. د دې نوبت لپاره مو هم یو مهالوېش جوړ او

پر کړکۍ مو ونښلاوه. یوه ورځ نصرو لالا وویل: نن مراجعین اکثره دیوه قوم او یوې سیمې ول، دې خبرې ته هم پام په کار دی. بیا مو د هر قوم د مراجعینو لپاره یو مهالوېش جوړ او د شعبې پر دروازه وځړاوه.

## سياسي عينکې

په کومه ورځ چي به ديوه قوم د مراجعينو نوبت و، نو کار به يې هماغه يوه مامور کاوه او په شعبه کي به د هماغه قوم په ژبه خبري کېدې چي د شعبې نور مامورين به چندان نه په پوهېدل. دا چي په هماغه ورځ به نور مامورين بې کاره ول نو په خپلوڅوکیو کي به ارام ویده ول.

يوه ورځ چي مور ټول ویده وو، د خيرو ماما دې خبري راويښ کړو: ايا دا انصاف دی چي يو مامور کار کوي او نور بېغمه ویده دي؟ بيا به مو داسي کول چي تر غرمې به مو کار کاوه او تر هغه وروسته به مو خوبونه کول. زموږ ټايسټي عايشه جاني چي به يو ساعت کار وکړ نو لاسونه به يې د کمپيوټر پر کيبورډ پراته او دا به خوب ورې وله. يوه ورځ په خوب کي له څوکی څخه پرمخي راولوېده او پزه يې ويني سوه. کله چي يې د پزي وينو ته پام سو نو په په چيغو يې وويل: د خدای لپاره دا انصاف دی چي يو مامور په زړه او بل په نوې څوکی کي ناست دی. سبا زموږ د رياست اداري مدير مور ټولو ته يوه يوه نوې څرخي څوکی راوړل. اوس نو زموږ خولۍ په غوړو کي وې، په څرخي څوکیو کي به مو ښه درانه خوبونه کول چي خرهاري به مو ټوله شعبه پر سر اخيستې وله، په تېره بيا عايشه جاني خو داسي خرهاری کاوه لکه غویي چي دي تازه حلال کړی

وي. اوس موږ د ملي مشارکت شعار په برياليتوب سره عملي کړی و. که څه هم د خوب پر مهال زموږ خرهاري توپير سره درلود خو په خوب کي مو داسي احساس کاوه لکه موږ چي ټول يو وجود يو، ځکه چي

---

---

## سياسي عينکې

---

---

زموږ خوبونه او د هغه تعبيرونه يو ډول ول. يوه ورځ  
مي خوب لیده چې د ملي مشارکت اصل د  
افغانستان په ټولو ادارو کې عملي سوی دی. زده  
کړي، تجربې، تقوا او نورو کاري ځانگړتیاوو ته هيڅ اړتیا  
نسته، زه د خپل قومي نوبت له مخي مدیریت،  
ریاست، معینیت، وزارت او بالاخره ولسمشرۍ ته  
رسېدلی یم. دغه ډول خوب مي څو څو ځله ولید، يو  
عجیبه حالت و، کله چې به مو خپل خوب يو بل ته  
سره ووايه نو ټولو به يو ډول خوبونه لیدلي ول. زه په  
وینښه يو عادي مامور وم چې د يوې میاشتي معاش  
به مي تر بلي میاشتي پوري نه رسېده، خو چې  
سترگي به مي پټي کړې نو ولسمشر به وم.

## د ارگ مېلمستيا ولي وځنډېده؟

په ارگ کي دا مېلمستيا د يو شمېر قومي مشرانو په وياړ جوړه سوې وه چي د کابينې غړيو، معينانو او واليانو هم برخه پکښي درلوده. ولسمشر په خورا خوښۍ د ډوډۍ خوړلو تالار ته راغی، خو کله چي د ډوډۍ خوړلو مېز ته کښېناست نو نابره يې تندۍ تريو او له درده سور واوښت. له دې سره سم ټول وارخطاسول چي يا خدايه څه پېښه سوه؟

ولسمشر مخ ته پروت د قورمې غاب ورپورته کړ، بوی يې کړ او بيا يې په درب بيرته پر مېز کښېښود. له دې درب سره لکه ځانمرگی برید چي سوی وي، د کابينې ټول غړي، معينان او واليان له خپلو ځايونو څخه ولاړ سول. يو وزير چي تر دې مهاله يې له لوري پرله پسې

اررمۍ کښلې، ناڅاپه يې خوله داسي کلکه بنده سوه لکه د يو چا ژامي چي د يخ له امله سره تېري سي. ولسمشر وويل: اشپز چېري دی، ژر يې راوغواړئ؟ اشپز چي تر دې مهاله د ډوډۍ خوړلو د مېز تر څنگ ولاړ و، منډه کړه او ځان يې د يوه چاغ وزير شا ته پټ

## سياسي عينکې

کړ. دا چې ټولو کښته کتل نو د چا پام نه سو چې اشپز د وزير شا ته پټ دی.

د ډوډۍ خوړلو په تالار کې چوپه چوپتيا خپره سوه، هيڅوک نه پوهېده چې څه پېښه سوه؟ د ولسمشر رنګ نور هم له درده سور سو او ورپسې زياته يې کړه: له دې مملکت سره هيڅوک هم خواخوږي نه لري. دا چې موږ په خپل ارګ کې دومره بې پروا يو په ولايتونو کې به څه حال وي؟ دا حقيقت تاسي ټولو ته معلوم دی چې زموږ دولت د خيرات په پيسو چلېږي. زموږ يو دوست هيواد چې له ترهګرۍ سره په مبارزه کې زموږ کلک ملاتړی دی او زموږ سره يې بې قيد وشرطه مليونونه ډالره مرستې کړي، ولي يې داسې په اسانه له لاسه ورکړو؟ که دا کار کوو، نو ايا دا به له دې وطن سره جفا نه وي؟

ټولو په يوه خوله وويل: هو صاحب دا خو رښتيا هم چې له وطن سره لويه جفا ده. ولسمشر ترڅه خدا وکړه او بيا يې وويل: نو چې داسې ده بيا تاسي سترګي نه لرئ؟

له دې خبرې سره سم په ټولو سرونه وڅرېدل. ولسمشر بيا د قورمې غاب ورپورته کړ او ويې ويل: تاسي ته معلومه ده چې سبا زموږ د دوست هيواد هندوستان

ولسمشر کابل ته راځي. که تاسي سترګي درلودای او يا مو ډيپلوماټيکه تربيه درلودای، نو نن به مو د غوايي غوښي نه پخولای. کېدای سي د غوايي د غوښو بوی تر سبا پورې هم له لوښو څخه ليري نه سي. که پر دې نازولي مېلمه د غوايي د غوښو بوی ولگېده نو زموږ

---

---

## سياسي عينکې

---

---

خو به پزه پرې سي. تر دې وروسته بايد په ارگ کي د غوايي غوښي گردهره پخې نه سي. بل دا چي ټول لوښي دي له ارگ څخه لري يووړل سي او پرځای دي يې نوي لوښي رانيول سي، ځکه چي دا لوښي د غوايي د غوښو بوی وهلي دي. تر دې وروسته د خوراک په برخه کي د افغانستان دولت د سبزي خوړلو د سياست ملاتړ کوي. په هر صورت تاسي خپله ډوډۍ وخورئ زه يې نه خورم د خدای په امان. له دې سره سم په تالار کي ناست ټول مېلمانه يو په بل پسي ولاړ سول او د ډوډۍ خوړلو تالار خالي پاته سو.

## کاشکي د وزير صاحب وطندار وای

له مشرانو مي اورېدلي ول چي يو معلم او بل هم خورډ ضابط پر يوه حال وي، خو عجيبه ده زه په دې دواړو کي يو هم نه يم بيا هم هيڅ مخ ته نه سم تلای. يوه شپه مي خپل ارواښاد پلار په خوب وليد، ويل گل جانه زويه څنگه يې؟ ما ويل پلاره بس پوښتنه مه کوه، يوه مي نه دوې کېږي. زموږ ددفتري نور کار کوونکي ورځ په ورځ مخ ته ځي، خو زه هغه د چا خبره پياږه په گنده په ډوډۍ پسي گرځم، پلار مي وپوښتل: نو ولي مشکل څه دی؟

- مشکل دادی چي زه يوه داسي نيمگړتيا لرم چي زموږ په دفتر کي يې هيڅوک نه لري، که دا نيمگړتيا مي نه درلودای نو اوس به زما هم خولۍ په غوړو کي

وای.

- څه نيمگړتيا لرې؟ که پوهنتون دي مطلب وي نو هغه خو دي ویلی دی.

- نه بابا پوهنتون خو خپله زموږ رئيس، نصرو لالا هم نه دی ویلی.

## سياسي عينکې

- انگرېزي او کمپيوټر يادوې؟  
- نه يو بل شی مې کم دی  
- څه شی دي کم دی؟ پوهنتون دي ویلی دی، په  
انگرېزي او کمپيوټر پوهېږې، ښه ذهن لرې، نور څه  
غواړې؟  
- کاشکې دایو کمال مې هم نه درلودای، خو یوازې د  
نصرو لالا وطندار وای بس.  
که سواد مې نه درلودای هم به مې ښه کار جوړ وای.  
نصرو لالا که څه هم بې سواده دی خو دا چي د وزیر  
صاحب وطندار دی، هیڅوک د سواد پوښتنه نه ځني  
کوي.  
سواد خو لا څه کوې، که عقل مې هم نه درلودای نو تر  
اوسني حال به مې ژوند ښه وای. د نصرو لالا ورور  
جمال یو مخ له عقله خلاص، په اصطلاح بېړا دی خو  
هغه دی تر غوندي زموږ اداري مدیر دی، د چا پلار یې  
مخ ته نه سې درېدای. یاره زه خو وایم که خدای په  
غورو کوڼ پیدا کړی وای هم مې هیڅ پروا نه کېده. د  
نصرو لالا وراره، کوڼ سردار که څه هم په دواړو غورو  
نه اوري خو د خریداری مسئول دی.  
ځيني انډیوالان مې راته وایي چي ته د بېلانو په شان  
خوږه ژبه لرې خو څه فایده؟ کاشکې گردهره گونگی

وای خو د وزیر صاحب وطندار وای. گونگی نعیم چي  
د نصرو لالا باجه دی خدای بخت ورکړی دی، زموږ  
لوژستیک مدیر دی.  
خلک وایي چي ځواني لوی نعمت دی، خو ځواني له  
بخت سره خوند کوي، کنه تر دې ځوانۍ خو سپین

## سياسي عينکې

ريړتوب ښه دی. د نصر و لالا خوانښې (گل بېو) چي ووينې نو داسي کبار سوې، لکه د چمن او کوټي د لاري بس چي ډېر زور سي او په اصطلاح له اخ و ټوخه ولوېري نو خاونديې څوکۍ ځني وکاري او بيا غوايي پکښي وړي، خو گل بېو د نامي لور بيا هم د خپل لور بخت له برکته له کاره نه ده لوېدلې او زموږ د استخدام مديره ده. څوک څه خبر دي چي دا به د اويانو کالو وي. مخ يې کندي کندي دی، خو دا لکه بولډوزر هره ورځ دغو کڼدو ته خورا ډېر پوډر ور اچوي. ظاهري ښه يې د خپل کمال له برکته برابره ده او دفتري کار يې ټوله زه کوم.

مسلك او تجربه دي مي هم په اور پسې سي، لوېشتکۍ اسلم تر پرونه پوري پنجرمين و، خو داچي د رئيس صاحب د خاله زوی دی اوس چيرمين، ياني زموږ عمومي مدير دی.

کله نا کله مي په زړه کي راوگرځي چي کاشکي خو مي موږ د وزير صاحب وطنداره وای. د نصر و لالا مرستيال اکبر ته گوره چي يو موټر اخلي او بل خرڅوي. يوه مياشت مخکي څارنوالۍ د يو مليون افغانيو پر غلا ونيو، خو دا چي د وزير صاحب خورۍ دی، درې ورځي وروسته بيرته راخوشي او اوس د پخوا

په شان پر خپل ځای کار کوي.

زموږ د دفتر ټول مامورين سره خپلوان دي، لکه په تولسي ډرامه کي د (گويندر ويراني) غوندي يوه کورنۍ ده، نور يې څه کوې زموږ رياست تيار (شانتي نيکيتن) دی. په دوی کي يوازي زه بلا وهلی هم د بل

---

---

## سياسي عينکې

---

---

ولايت یم او هم له ویراني کورنۍ سره خپلوي نه لرم. اوس دي هم پر ما افرین سي چي د بل ولايت سړی یم او ځان مي ساتلی دی. یو متل دی چي وايي : شاباش دي پر انا سي چي له نهو منو اوږو څخه یې یوه پتیره پخه کړه. په دې باب مي ډېر چورت وهلی دی چي څنگه وکولای سم د ویراني کورنۍ غړی سم؟ خو څه وکړم ماته چل نه راځي.

## ګوانتنامو پارک!؟

د کندهار هوایي ډګر :

د تحقیق په شعبه کي یو خارجي سړی او یو افغان ترجمان ناست ول. د خارجي مخ تګ سور او داسي چاغ و لکه پر مخ چي څو غالبوزو ( غومبسو) چيچلی وي خو ترجمان بېچاره بیا داسي ډنګر او نری و لکه د بایسکل پمپ. خارجي قلم او کاغذ راپورته کړ، ویل نوم دي څه شی دی؟ ما ویل نوم مي جانان دی. خارجي زما د نوم په اورېدو له ځایه ولاړ سو، په زوره زوره یې وخنډل، په چاغ مخ کي یې تنګي سترګي نوري هم تنګي سوې، دومره تنګي چي نژدې و پټي سوي وای. بس نور به نو څه درته ووايم داسي خوشاله سو لکه

---

---

## سياسي عينکې

---

---

سپي ته چي غور هډوکی ورواچوې، خونابره يې تندي تريو سو، لکه ښځي ته چي د لنگون درد ورولاړسي، مخ يې په سره رنگ کي شنه لمبه وکړه، غاښونه يې سره وچيچل او په ډډ اواز يې وويل: ښه نو ته ملاجانان يې؟

- نه ملا نه يم، زه د اروزگان ولايت د چارچينو ولسوالۍ يو بزگر يم

- درواغ مه وايه! ته د طالبانو د حکومت په دوهم کال کي د هرات والي نه وې؟

- نه صاحب، زه د طالبانو د حکومت تر پايه پوري په پاکستان کي وم او بل هغه وخت زه د څوارلسو کالو وم، تا د څوارلسو کالو هلک ليدلی وي چي والي وي؟  
- که ته هرڅونه کوبښې وکړې چي ځان پټ کړې مور دي بيا هم پېژنو

- قسم په خدای که درواغ درته وایم، که مو زړه ته نه لوېږي راځئ زموږ د مسجد له ملا او د کلي له ټولو خلکو څخه پوښتنه وکړئ

- ملا او کليوال پرېږده، موږ ډېر اسناد لرو چي ته ملا جانان يې، هغه ملا جانان چي زموږ پر ضد يې په ډېرو عملياتو کي برخه اخيستې ده.

- دا تاسي څه وایاست؟ زما په ټول ژوند کي مي په ټوپک واللله که يو ټک هم کړی وي، خپله خواري او غريبي کوو، چا ويل چي ما ستاسي سره جنگونه کړي دي؟

- دا به وروسته درته ووايم چي موږ ته چا ويلي دي. اوس يوه بله پوښتنه درڅخه کوم. وړمه شپه ستاسي د

---

---

## سياسي عينکې

---

---

کور مخ ته زموږ بې پیلوټه الوتکو د طالبانو یو موټر وویشت، ته دا ووايه چې په دې موټر کي څو طالبان مړه سول او د چا نفر ول؟

- صاحب هغه د طالبانو موټر نه و، بلکي زموږ غوا وه  
- ورک سه، ته وا موږ غوا او موټر نه سره پېژنو؟ زموږ څخه د شپې په تیاره کي یو انچ شی نه خطا کېږي، ژیر رنګه دوه سټه بای فور موټر نه و؟  
- درواغ نه درته وایم، قسم په خدای چې غوا وه.  
خارجي تندي تریو کړ او ترجمان ته یې اشاره وکړه چې دی اوس بوزه.

د باگرام هوایي ډګر :

کله چې مي له سر څخه توره کڅوړه ليري کړل سوه نو گورم چې په یوه کوټه کي يم او یو خارجي سړی مي مخ ته ناست دی، خارجي د سترې مشي په ډول لاس رااوږد کړ، ویل زما نوم جان دی. په پوښتنو یې لا شروع نه وه کړې چې خوله یې د خدا په ډول ویره سوه، ما چې ده ته وکتل نو ما هم ورسره وخنډل. زما خدا به نو څه وه چې ځان مي په لوی جنجال کي واچاوه. جان راولاړ سو او پر مخ یې یو څو چپلاخي ووهلم، ویل بې ادبه ته پر ما خاندې؟ ما ویل پر تا مي نه دي خندلي، ما چې ویل ته خاندې، ما هم درسره وخنډل. ترجمان په تریو تندي راته وویل چې مه خنده، د جان خوله دغسې ده سړی چې وایي راته خندي. جان قلم او کاغذ مخ ته کښېښوول او ویې ویل: ښه ملا جانانه! ته اول موږ ته دا ووايه چې ملا عمر چېرې دی؟

---

---

## سياسي عينکې

---

---

- د خدای لپاره زه په ملا عمر څه خبر يم او بل چا ويل  
چي زه ملا جانان يم؟  
- تا خپله وويل چي نوم دي جانان دی او ملا جانان ځکه  
يې چي زموږ سپي درته غپلي دي  
- نو سپی خو هسي هم غاږي؟  
- زموږ سپی ډېر هوښيار دی، هيڅکله بې ځايه چاته نه  
غاږي، تراهگر ډېر ښه پېژني. تا وليدل چي په شلو  
نفرو کي يې يوازي تاته وغپل.  
- صاحب زما تر نيولو يو ساعت مخکي زموږ کور  
بمبارد سو چي زما پلار او مور پکښي شهيدان سول،  
ښايي زما له کاليو به د باروتو بوی ولاړېده، ځکه يې  
راته غپلي دي.  
- يه داسي نه ده، زموږ سپی هيڅکله زموږ خپلو باروتو  
ته نه غاږي. ښه اوس دا راته ووايه چي ورمه ورځ چي  
ته د چارچينو پر سترګ ولاړ وې او په بوجۍ کي دي  
ماينونه اچولي ول، هغه دي چېرې ښخ کړل؟  
- صاحب قسم په خدای چي هغه زموږ د پالېز ژير  
کډوان ول چي بازار ته مي د خرڅولو لپاره وړل.  
جان تر دې پوښتني وروسته پر مخ يوه کلکه څپېړه  
راکړه او ترجمان ته يې اشاره وکړه چي دی راڅخه  
وباسه.

د گوانتنامو زندان :

لس ورځي پرله پسې يې د اوسپني په يوه تابوت کي  
اچولی وم، په تابوت کي داسي توره تياره وه چي  
دلاس ګوتي نه ښکارېدې، تابوت هيڅ سوري نه درلود،

---

---

## سياسي عينکې

---

---

يوآزي يې يوه توربخنه ښيښه درلوده، کله چي به مو شکايت کاوه نو پر دغه توره ښيښه به مو لاس تېر کړ او عسکر به راغی. لسمه ورځ زما د تابوت سر خلاص سو او يوه ترجمان راته وويل چي راځه! ترجمان او يوه عسکر تر اورو ونيولم او يوې کوټې ته يې بوتلم. په کوټه کي يوه پنډه ښځه ناسته وه چي قلم او کاغذ يې مخ ته پراته ول. که څه هم دې خندل مگر زه نه پوهېرم چي راته خندل يې او که راباندي خندل يې، خو ما زړه نه سواى کولای چي وځاندم. هغې وويل :  
اسامه او ملاعمر چېري دي؟

- نه يم خبر  
- د پنتاگون او واشنگټن په پېښه کي د چا لاس و؟  
- قسم په خداى که زما لاس پکښې و؟  
- په يمن کي چي پر کښتۍ بريد وسو او څوارلس امريکايان پکښي ووژل سول، هغه مهال ته چېري وې؟  
- نه يم خبر، ما په خداى که په ټول ژوند کي کښتۍ ليدلې هم وي

- ته پوهېږې چي مور ولي بندي کړى يې؟  
- نو دا خو تاسي راته وواياست چي ولي مو بندي کړى يم؟ تاسي خو وواياست چي ته ملاجانان يې او زه ملاجانان نه يم

- نو که ته ملاجانان نه يې، ملاجانان چېري دى؟  
- زه څه خبر يم چي ملاجانان چېري دى  
- گوره دا کار ستا په خير دى، يا خو ووايه چي ته خپله ملاجانان يې او که ملاجانان نه يې نو د ملاجانان په باره کي مور ته معلومات راکړه، که دا معلومات دي

## سياسي عينکې

راکړل نو بس په هغه ورځ دي خوشي کوو. کله چي ما له دې دواړو خبرو څخه نټه (انکار) وکړ نو خارجي بڼځي پر سترگو يوه کلکه څپېره ووهلم او عسکر ته يې اشاره وکړه چي راڅخه ويې باسه. عسکر په سر توره کڅوړه راواغوستله او په يوه تنگ قفس کي يې واچولم. خوب، خوراک او هر څه مي په همدې قفس کي ول. څنگ ته مي دغسې نور قفسونه هم ول. ددې قفسونو بڼه والی دا و چي يو بل ته نژدې ول، يوه بندي د څنگ ملگری هم ليدای سواى او هم يې خبري ورسره کولای سواى. کله چي به سهار راويښ سولو نو چا به ماشومان، چابه خپلوان او چا به خپل کور کلی په خوب ليدلي ول. له زندانه څخه خوشي کېدل خو به مو هره شپه په خوب ليدل.

يوه شپه مي خوب لیده چي په يوه لوی او بڼايسته پارک کي يم، داسي يو پارک وي چي هرډول اسانتياوي لري، نور يې څه کوې چي د هيڅ شي کمی پکښي نه وي. سهار مي دغه خوب خپل يوه گاونډي بندي ته ووايه، هغه راته وويل چي انشاء الله خداى به دي ازاد کړي.

په همدې شکنجو او ظلمونو کي دوه کاله راباندي تېر سول. يوه ورځ يې زما يو همسايه و ايست او پر ځای يې بل بندي هغه قفس ته راوست. همسايه ته مي وويل چي ته د کوم ځای يې؟ هغه راته وويل چي زما نوم ملا جانان دی او د کندهار ولايت دینجوايي ولسوالۍ اوسېدونکی يم.

په خبرو خبرو کي پوه سوم چي دا هغه ملاجانان و

## سياسي عينکې

چي زه يې دده په نوم راوستلی وم. ملا جانان ته مي وويل چي د خدای پر پار، زما سره مرسته وکړه، ته خو هسي هم په بلا اخته سوی يې، زه يې ناحقه ستا په نوم راوستلی يم. ملاجانان وويل چي ما خو خپل نوم نه دی اړولی او نه مي خپل کارونه ځني پټ کړي دي. له ملاجانان سره مي جوړه کړه چي دا وار به دواړه ورته وايو چي اصلي ملاجانان مخکي لا گوانتنامو ته راوستل سوی دی.

يوه ورځ يې تحقيق ته وغوښتم چي دا وار د تحقيق په شعبه کي نوی خارجي ناست و. مخ ته پراته کاغذ ته يې وکتل او بيا يې وويل: موږ په تېر تحقيق کي درڅخه غوښتي ول چي يا ووايه چي ته ملاجانان يې او يا د ملاجانان په اړه معلومات راکړه. اوس دي څنگه خوښه ده؟ ما ويل زه خو ښکاره خبره ده چي ملاجانان نه يم خو ملاجانان په لاس درکولای سم. په دې خبره خارجي دومره خوشاله سو چي تر خوله يې لکه غویي لويي لويي رمباري ووتلې. ماته يې وويل چي هله ژر راته ووايه چي ملاجانان چېري دی؟

- په همدې زندان کي دی

- ټوکي مه کوه، سمه خبره وکړه

- ټوکي نه کوم، راځئ چي درته ويې ښيم، هغه په خپله خوله اقرار کوي چي زه ملاجانان يم

- تا پر موږ د بې عقلانو گمان کړی دی او په خپلو چټياتو زموږ وخت ضايع کوې.

- چټيات نه دي، راځئ په خپله يې وگورئ، زما څنگ ته په فلاني قفس کي دی.

---

---

## سياسي عينکې

---

---

خارجي ته درد ورغی او عسکر ته يې اشاره وکړه چې دی بوزه. عسکر هم تر لاس ونيولم او د اوسپني په تابوت کې يې واچولم. سبا يې له تابوت څخه راوايستلم او د تحقيق شعبي ته يې بوتلم. د تحقيق مامور راته وويل چې مبارک دي سه، خوشي کېږې، بيا يې يو کاغذ راوړاندي کړ او ويې ويل: دلته گوته ولگوه!

- زه خو يې نه سم ويلای، دلته څه شي ليکل سوي دي؟

- دلته ليکل سوي چې زه د طالبانو او القاعده شبکې مهم غړی وم او اوس وعده کوم چې بيا به په تروريستي عملياتو کې برخه نه اخلم. زه د امريکا له متحده ايالاتو څخه مننه کوم چې په گوانتنامو پارک کې يې زما ډېره بڼه مېلمه پالنه کړې، په خپلو پيسو يې دې پارک ته راوستلی او اوس مي هم بيرته په خپلو پيسو کور ته استوي.

- د خدای لپاره زه کله طالب او القاعده وم؟

- ته خو ځکه طالب او القاعده يې چې کله زموږ سپي پر تا بوی وکېښ نو تا چيغه ورته ويلې دي او رټلی دي دی، بل دا چې په بوجی کې دي ماینونه اخیستي ول او غوښتل دي چې زموږ ټانکونو ته يې ښځ کړې.

- دا درواغ دي، هغه خو کډوان ول

- کډوان ول او که روميان، خو زموږ سره د ماینونو په نوم ثبت دي.

ما ورته وويل چې تاسي ټول درواغ وایاست، زما سره مو څومره ظلمونه وکړل، ما ته مو بيخي د سړي په

## سياسي عينکې

سترگه نه دي کتلي او اوس وياست چي ته په پارک کي اوسېدلې؟ خارجي په خدا يو کوچنی ټايپ ريکارډ راپورته کړ او ويې ويل: دا دی تا خپله ويلي دي چي زه په پارک کي اوسېرم او ډېر خوشاله يم. بيا يې زما هغه خوب چي انډيوالانو ته مي ويلي او دوی په غلا ثبت کړی و راته واوراوه. وروسته يې راته وويل چي ستا خوښه ده که گوته نه لگوې نو د تل لپاره به دلته بندي يې او که گوته لگوې نو خوشي کوو دي، خو په دې شرط چي چاته به نه وايې چي زه په زندان کي وم، بلکي ورته وايې به چي زه د امريکايانو په مالي لگښت د سيل او چکر لپاره د کيوبا هيواد ته تللی وم. زه هم ناچاره سوم، گوته مي ولگوله او له زندانه راخوشي سوم.

اوس مي کله کله په زړه کي راوگرځي چي ياره جانانه که پوليس وای نو د دنيا په هيڅ کونج کي به څوک درڅخه ورک سوی نه وای، وگوره ناتو، ايساف، امريکايان او ددوی انډيوالان څومره باتي ولي چي مور داسي تخنيک لرو او هيڅوک نه سي راڅخه پټېدای، بيا يې هم ملاجانان پيدا نه کړ خو ما په يوازي سر او تش لاس ملاجانان پيدا کړ.

## دلته د ولسمشر فرمان نه چلېږي

ولسمشر په مجلس کي په نوبت د هرچا ستونزوته غور نيوه، کله چي زما نوبت راغی نو په لوړ اواز او فاتحانه انداز يې راته وويل : معلم صاحب اوس خو به دي زړه پر ارامه سوی وي؟ څنگه سو پر هغه نومره ځمکه دي کور جوړ کړ کنه؟

- نه صاحب که رښتيا درته ووايم نو هغسي سرگردانه او لالهانده گرځم

- ولي ولي خدای دي يې خير کړي؟ ماخو فرمان درکړی و

- صاحب زه به نو څه درته ووايم، ښاروال دومره زورور سړی دی چي زه يې له وېري شکايت هم نه سم کولای

## سياسي عينکې

- په دې کي د وېري څه خبره ده، ووايه!  
 - خبره داسي وه چي ستا فرمان مي يو کال شعبه په  
 شعبه وگرځاوه، خو هيڅ گټه يې و نه کړه، اخير  
 ښاروال سپينه خبره راته وکړه، ويل قسم په خداي چي  
 پنځه زره ډالره را نه کړې که په ځمکه کي ستا کولنگ  
 ووهل سي. ما ويل د خداي پر پار دا دی د ولسمشر  
 فرمان راسره دی، ده ويل زه دي نه ولسمشر منم او نه  
 يې فرمان، ورځه لاس دي خلاص!

ددې خبري په اورېدو ستره ولسمشر تک سور سو، يو  
 سور اسوبلی يې وکينښ، يو گيلاس اوبه يې پر ستر  
 پورته کړې او بيا يې وويل :

معلم صاحب ته بېغمه اوسه! دادی دا ټول خلک  
 شاهدان دي، تر څو چي مي دا اوس اوس ستا کار نه  
 وي در خلاص کړی، والله که يا خوب وکړم او يا خوراک،  
 تا ماته مخکي ولي نه ويل؟ اوف اوف څومره به  
 سترگردانه سوی يې! ته دا بدبختي وگوره، يو معلم  
 بېچاره چي د اولاد په وچه ډوډی يې وس نه رسېږي  
 پنځه زره ډالره به له کومه کړي؟ د مجلس خلکو ته يې  
 وويل چي تاسي دلته اوسئ، زه ډېر ژر بيرته راځم.

ولسمشر زه تر لاس ونيولم او خپل دفتر ته يې بوتلم.  
 هلته يې خپل سکرتر ته وويل چي هله ژر کوه فلانی  
 راخبر کړه! ياره که رښتيا ووايم نو له ډېري وارخطايی  
 څخه مي د بدن وېښتان جگ جگ ودرېدل، ما ويل  
 ښاروال به خامخا اعدام کړي، ځکه چي د ولسمشر او  
 قانون سپکاوی يې کړی دی، بيا به مي ويل چي څه  
 ښه دی چي دا رشوت خوره خو اعدام کړي، خلک به

## سياسي عينکې

يې له شره خلاص سي، ده هم د چا دا نه منل، وايي :  
 بازي بازي به ريش بابا بازي؟ بيا مي ويل چي دې  
 ښاروال خوبنه ډېري پيسې ټولي کړي دي او ډېر زورور  
 سړی هم دی، داسي نه وي چي په رشوت ځان خلاص  
 کړي، سبا به تاته يوجنجال جوړ کړي. بيا به مي ځان ته  
 په خپله ډاډ ورکاوه، ما ويل کله چي يو ولسمشر يوه  
 موضوع دومره جدي وگڼي او دوسيه يې هم په خپله  
 فيصله کړي نود ښاروال به څه حال وي؟ خدای خبر  
 چي دومره موقع به پيدا کړي چي ځان خلاص کړي .  
 په زړه کي مي کرل او رېبل چي د سکرټر اواز مي تر  
 غور سو او هغه سړی يې راوست چي ولسمشر ورته  
 ويلي ول. د ولسمشر تندي وغورځېده، راولاړ سو زه يې  
 په غېږ کي ونيولم او راته ويې ويل: يو متل دی چي  
 وايي : غوټه چي په لاس خلاصېږي غاښ ته حاجت  
 نسته، له ښاروال صاحب سره نور جنجال مه کوه، ستا  
 خو هسي هم ځمکه مطلب ده، نه دده محاکمه کول،  
 زه به پنځه زره ډالره درکړم او ور يې کړه .  
 کله چي مي پيسې په جېب کي واچولې نو ولسمشر  
 لاس پر اوږه راکښېښود او په خندا يې راته وويل :  
 گوره بيا ونه وايې چي په دولتي ادارو کي د خلکو  
 کارونه ځنډېږي، دادی ستا کار په نيم ساعت کي  
 خلاص سو.

## افغانستان اپريل فول سو

واشنگټن : السلام عليكم  
کابل : وعلیکم السلام، یاره لکه چي عمر مو ډېر دی، دا  
اوس مو یاد کړئ، هغه و چي تاسي تلیفون راوکړ. ښه  
څنگه یاست؟ دلته خو خیر و خیر یت دی، الحمدلله نن  
مو ستاسي د عسکرو په اړه کوم بد خبر نه دی  
اورېدلی .

واشنگټن : بد خبر سته خو تاسي ځان ناگاره اچوئ  
کابل : قسم په خدای که درواغ درته وایو، مور هر سهار  
تر خپل ملت د مخه لومړی ستاسي د سلامتۍ خبر  
اخلو، نن بیخي خیر و خیریت دی

واشنگټن : تاسي هم عجیبه خبري کوئ، په نن ورځ کي  
هم تاسي وایاست چي خیر و خیریت دی، لږ په  
مسئولیت زموږ پوښتني ته ځواب راکړئ، موږ ټوکي نه  
کوو، جدي موضوع ده

## سياسي عينکې

کابل : صاحب هيله کوو، تاسي خبره لږ واضح کړئ!  
 واشنگتن : ډېر د افسوس ځای دی چې یوه موضوع په  
 نړیوالو رسنیو کې راځي، موږ دلته په واشنگتن کې په  
 خبریرو او تاسي هلته نه یاست خبر .  
 کابل : تاسي خو موږ ته وواياست چې څه خبره ده؟  
 موږ خو په خپله گناه هیڅ پوه نه سولو  
 واشنگتن : خبره دا ده چې نن سهار په روزگان کې  
 سبي ( Sabi ) ورکه سوې ده؟  
 کابل : سبي څوک ده؟  
 واشنگتن : سبي د استرالیایي ځواکونو یوه ماین پاله  
 سپی ده  
 کابل : څه بابا! موږ چې ویل سړی ورک سوی دی، له  
 سپی څخه مو هم دومره لویه کیسه جوړه کړه.  
 واشنگتن : گورئ دا یوه جدي موضوع ده. که بله ورځ  
 مو داسي خبره وکړه، نو استرالیا څه چې موږ به هم له  
 افغانستان څخه خپل عسکر وباسو، موږ ته خپله یوه  
 سپی هم ډېره مهمه ده.  
 کابل : نه نه، هسي یوه ټوکه مو وکړه، بیا دا سبي خبره  
 نه کوو، خو گورئ چې له افغانستان څخه عسکر و نه  
 باسئ، که نه زموږ نهه منه اوږه به یوه پتیره سي.  
 واشنگتن : تاسي ته به خپلي ملي گټې ټوکي ښکاري،  
 خو زموږ گټې هیڅ وخت د ټوکو په ژبه مه مطرح  
 کوئ، کنه بیا خو پوهېږئ چې موږ څه کوو  
 کابل : زموږ ټوکه یوازې د سپی په اړه وه او هغه مو  
 هم ځکه وکړه چې موږ او تاسي خو سره انډیوالان یو

---

---

## سياسي عينکې

---

---

واشنگټن : انډيوالي منډيوالي نسته، انډيوالي يوازي د گټو وي او نن زموږ د گټو خبره ده، ياني يوه غربي سپی ورکه سوې ده او دا ستاسي مسئوليت دی چې بايد ژر تر ژره يې پيدا او موږ ته يې را وسپارئ کابل : تاسي لطفآ يوه دقيقه تليفون په غور کي ولرئ چې موږ امنيتي ارگانونو ته حکم وکړو چې ستاسي د سپی لټون پيل کړي

واشينگټن : نه بابا موږ يوه دقيقه نه سو کتلای، تر تليفون وروسته ورته وواياست کابل : ښه سمه ده خو که اجازه وي يوه خبره کولای سو؟

واشنگټن : خبره مو وکړئ!

کابل : تاسي به مو په انډيوالانو کي گڼئ يانه، خو پر موږ ډېر گران ياست، گورئ څه موده مخکي ستاسي ځواکونو په شينډنډ کي زموږ گڼ شمېر ملکي خلک ووژل خو موږ ستاسي څخه په رسمي ډول يوه تشه گيله هم و نه کړه.

واشنگټن : دا په تاسي پوري اړه لري چې د خپلو خلکو پوښتنه کوئ کنه، خو پر موږ خپل خلک څه چې خپل سپي هم ډېر گران دي. ما مخکي هم درته وويل چې دا يوه غربي سپی ده او غربي سپی خاوند لري. زما د خبري مطلب دا دی چې ددې کار پړه ستا سي پر غاړه ده

کابل : وبخښئ څنگه زموږ پر غاړه ده؟

واشنگټن : ځکه چې تاسي په دې اتو کالو کي يوازي امنيت هم را نه وست، که تاسي سياسي کفايت او

---

---

## سياسي عينکې

---

---

ظرفيت درلودای نو نن به زموږ يوه باتجربه سپی نه ورکېده

کابل : نو په دې کي زموږ څه گناه ده؟ امنيت خو نړيوالو ترهگرو خراب کړی دی

واشنگتن : نو تاسي خو هم يوازي نه ياست، نړيواله ټولنه اوږه پر اوږه درسره ولاړه ده، ان دا چي ارگ مو هم نړيواله ټولنه ساتي

کابل : د يوې خبري اجازه ده؟  
واشنگتن : هو! خو په دې شرط چي تکراري خبره به نه وي

کابل : نه که مو خوا بدېږي نه يې کوو  
واشنگتن : خبره مو وکړئ!

کابل : که په ټول ژوند کي د يوې بې ادبۍ اجازه راکوئ نو موږ به ووايو چي نړيوالي ټولني هم په دې برخه کي خپلي ژمني نه دي پوره کړي.

واشنگتن : کومي ژمني يې نه دي پوره کړي؟

کابل : مثلاً په دومره وخت کي به په افغانستان کي ترهگر وځپو، ستاسي اردو او پوليس به در جوړ کړو، اقتصاد به مو پياوړی کړو، افغانستان به له سره داسي ورغوو لکه جرمني، دا به وکړو او ها به وکړو.

واشنگتن : پوهېږئ چي زموږ دغه وعدې په کوم تړون پوري اړه لري؟

کابل : دا خو ښکاره خبره ده چي د بن په تړون پوري اړه لري

واشنگتن : نه د بن په تړون پوري اړه نه لري، که ستاسي ياد وي نو موږ د بن له تړون څخه يوه مياشت

---

---

## سياسي عينکې

---

---

مخکې تاسې ته وويل چي مور په هر ډگر کي ستاسې سره ولاړ يو

کابل : هو زموږ ياد دي، نو بيا ولي اوس نه راسره درېږئ؟

واشنگټن : اې ساده گانو! مور دا منو چي ستاسې سره مو دغه وعدې کړي دي خو پوهېږئ چي هغه کومه نېټه وه؟

کابل : ياره نه مو ده ياد

واشنگټن : ستاسې يوه کمزوري دغه ده چي حافظه مو چندان کار نه کوي، مور دغه خبره د اپريل د مياشتي پر لومړۍ نېټه درته کړې وه، تاسې ته خو معلومه ده چي د اپريل لومړۍ نېټه د درواغو نړيواله ورځ ده.

کابل : نو تاسې خو تر هغه وروسته هم خپلي ژمني نه دي پوره کړي

واشنگټن : زموږ ټولي ژمني په هماغه يوه تړون پوري اړه لري چي د اپريل پر لومړۍ نېټه مو درسره کړی و کابل : اوف ! ياني مور اپريل فول سولو؟

واشنگټن : نو ستاسې څه خيال دی؟ دا چي په دغه ورځ په ټوله نړۍ کي خلک درواغ وايي دومره مهمه نه ده، مهمه دا ده چي سړی په دغه ورځ ټوله نړۍ وغولوي. لکه څنگه چي امريکايان په نورو ډگرونو کي تر ټولو مخکي دي، دا دی په درواغو کي يې هم لومړی مقام وگاټه، دې ته نو اپريل فول وايي؟

کابل : اوس تاسې خو دا سيالي وگټله، مور به ملت ته څه ځواب ورکوو؟

## سياسي عينکې

واشنگټن : که په درواغو وي نو چل يې ډېر اسانه دی، خو که په رښتيا ويلو وي نو تاسي خپله يوه د حل لاره ورته پيدا کړئ!

کابل : په درواغو څنگه ملت ته ځواب ورکړو؟  
واشنگټن : واه واه! عجيبه خبره مو وکړه، لکه تاسي چي تر اوسه پوري خپل ملت ته هيڅکله درواغ نه وي ويلي.

کابل : درواغ، درواغ، اخير نور لا څونه درواغ ؟  
واشنگټن : گورئ مور او تاسي خو يو بل ښه سره پېژنو، مور تاسي او تاسي خپل ملت ته درواغ وايست، داسي ښه غوښتن او ښکرو درواغ .

کابل : مور خو تل ستاسي خونبې ته گورو، ان دا چي درواغ مو هم تل ستاسي په خونبه ويلي دي، اوس هم ستاسي خونبه ده، ايا درواغ بيخي پرېږدو؟

واشنگټن : نه بابا، درواغ مه پرېږدئ ، داسي وکړئ چي يو يې مور ته مه وايست او بل د يوه رسمي فرمان له لاري د اپريل لومړۍ نېټه د درواغو ويلو لپاره رسمي ورځ اعلان کړئ

کابل : هغه متل دی چي وايي ورانه به يې کړې، جوړه به يې نه کړې. وېرېږو چي په بلا مو اخته نه کړئ

واشنگټن : وارخطا کېږئ مه، تاسي اوس هم ددې ډگر اتلان ياست، ستاسي د حکومت په اړه دا مقوله ډېره مشهوره ده چي وايي : که ستاسي ټولي غوري وعدې راټولي کړل سي نو دومره غوري ځني ايستل کېږي چي يوه فابريکه يې هم نه سي توليدولای.

---

---

## سياسي عينکې

---

---

کابل : هو صاحب ستاسي خبره رښتيا ده، خو دا فابريکه هم ستاسي په همکاري جوړه سوې ده، ښه اوس دا ووايست چي ددې کار گټه به څه وي؟  
واشنگټن : گټه به يې دا وي چي که کومه مهمه ژمنه مو کوله نو په همدې ورځ به يې کوئ، مثلاً که د خپل کار کلنی راپور مو ورکاوه او يا مو خپله کومه نوې طرح اعلانول نو بايد د اپريل پر لومړۍ نېټه يې اعلان کړئ، بيا که مو خپلي ژمني پوره هم نه کړې نو ملت به گيله نه درڅخه کوي.  
کابل : خو...

واشنگټن : خو مه پکښي راباسئ، دا د نړيوالي ټولني امر دی، پوه سوئ؟  
کابل : نه مطلب مي دا نه و چي ستاسي خبره نه منو، مور ويل چي په گټو يې لږ پوه سو  
واشنگټن : ياره تاسي خو په نيمه هيڅ نه پوهېږئ، هسي په مور سپيني خبري کوئ. نه وينئ چي مور د تراهگري په نوم په افغانستان کي څنگه خپل نظامي حضور ته مشروعيت ورکړی دی؟ دغسي تاسي هم خپلو درواغو ته مشروعيت ورکړئ. نن داسي يو وخت دی چي بايد سړی د هر کار لپاره جواز ولري. تاسي گورئ نن ورځ که څوک غواړي چي په افغانستان کي خلک مړه او يا برمه کړي نو امنيتي کمپنۍ جوړوي، که غواړي چي غلا وکړي نو ( اينجوگاني ) جوړوي. تاسي هم لومړی د درواغو لپاره يو د اوږو پزه جوړه کړئ او بيا يې نر غوندي وايست!

کابل : پر غبرگو سترگو دغسي به وکړو

## سياسي عينکې

واشنگټن : دا کار ډېر ژر تجربه کړئ، موږ باور لرو چې خامخا بڼه نتيجه ورکوي، بڼه نور نو د خدای په امان کابل : په مخه مو بڼه، ډاډه اوسئ چې ستاسې سپی به هيڅکله ضايع نه سي، له ټليفون کولو څخه مو ډېره ډېره مننه .

سبا سهار له ارگ څخه يو فرمان صادر سو. په فرمان کي د اپريل لومړۍ نېټه چې د وري د مياشتي له دوولسمي نېټې سره سمون خوري د درواغو ويلو لپاره د رسمي ورځي په صفت اعلان سوه. په فرمان کي دا هم راغلي وه چې په دې ورځ کي دولتي چارواکي، سياسي گوندونه، مدني ټولني او اينجوگاني د درواغو ويلو اجازه لري خو د ملت لپاره درواغ ويل گناه ده. څه موده وروسته د حساب ورکولو ورځ د اپريل لومړۍ نېټه وټاکل سوه، دغه ډول په همدې ورځ د نوي منتخب دولت طرح هم اعلان سوه چې امنيت، له طالبانو سره خبري اتري، د ترهگرۍ پر وړاندي مبارزه، د کوکنارو کښت، د فساد له منځه وړل ، بيا رغونه او د ملي اردو او پوليسو جوړول يې مهمي برخي وې.

(۱) : ازادۍ راډيو خبر ورکړ چې يوه یم موندونکې استراليايي سپی چې د ( ۲۰۰۸ ) ميلادي کال په سپټمبر کي په اروزگان کي د جگړې پر مهال ورکه سوې وه، څوارلس مياشتي وروسته، ياني د ۲۰۱۰ ميلادي کال د نوامبر د مياشتي پر (۱۲) نېټه پيدا او بيرته د استراليايي ځواکونو اډې ته ورسول سوه.

د استراليا صدراعظم ( کيون رد ) په دغه ورځ نابېره اروزگان ته سفر وکړ او د خپلي وطنداري سپی په راخوشي کېدو يې خورا ډېره خوښي وښوده.

## د ږندو حکومت

په افغانستان کي په هر یوه ساعت کي شپږ لورپوري دولتي چارواکي په سترگو ږندېږي. دغه خبره په افغانستان کي د نړیوال روغتیايي سازمان استازي ډاکټر پيټر گراژ د لید د نړیوالي ورځي په مناسبت وکړل، ده زیاته کړه چي ددغو ږاندو په سلو کي شل یې بهرنیان او پاته نور یې افغانان دي. په بهرنیو ږاندو کي ملکي خلک هم شامل دي، خو افغانان ټول لورپوري دولتي چارواکي او یا په دولت پوري تړلي خلک دي.

یاد سوي ږانده اکثره د دوبي په موسم کي د افغانستان د کابل په شیرپور، وزیر اکبر خان مېنه، خوشال خان مېنه، کارته سه، کارته چار، کارته پروان او خیر خانه مېنه کي اوسېږي خو په ژمي کي دبی،

## سياسي عينکې

امريکا، انگلستان، جرمني، بنکاک، سويس او داسي نورو بهرنيو هيوادونو ته ځي. د دوی کاروبار ډېر سترې دی، ځکه چې ټوله ورځ د ډالرو جواليتوب کوي او يو گړی هم ارام نه کښېښي. دغه رانده خلک د دولت په مهمو پوستونو کې کار کوي، لکه په ولسي جرگه کې د دولت پر کړنو د څار کميسيون، د قانون پر پلي کېدو د نظارت کمېټه، د فساد پر ضد د څار کمېټه، له افغانستان سره د بهرنيو مرستو د څار کمېټه، د انتخاباتو د څار کمېټه، پر رسنيو د نظارت کمېسيون، د محبسونو د نظارت کميسيون، د اروپايي ټولنې له خوا د افغانستان پر انتخاباتو د نظارت اداره، ملي امنيت، لويه څارنوالي، يوناما، د بشري حقونو د څار کميسيون او نورو مهمو ادارو کې کار کوي.

ډاکټر گراژ وويل چې ددغو ناروغانو پر سترگو لومړی د ډالرو پردې غوړېږي چې بيا يې ورو ورو ليد کمېږي او په پای کې يو مخ رنډېږي. کله چې ړوند سو بيا يوازې ډالر او د ډالرو پيدا کولو لار او گودر وينې. ډاکټر گراژ اندېښنه وښووله چې دا ستونزه په افغانستان کې مخ پر ډېرېدو ده، ځکه چې دا ناروغي ساري او ميراثي ده، يانې هم له مور او پلار څخه اولاد ته لېږدول کېږي او هم هغه څوک په اخته کېږي چې له دوی سره يو ځای کار کوي. که څه هم نوري ساري ناروغۍ د تماس، هوا، گډ خوراک او نورو لارو له ناروغ څخه روغ سړي ته ورځي خو دا ناروغي يوازې د گډ فکر او کار کولو له

## سياسي عينکې

لاري روغ انسان ته لېږدول کېږي. ډاکټر گړاژ وويل چي په دې ناروغۍ هغه خلک ډېر ژر اخته کېږي چي پخوا يې پر سترگو د ايراني تومنو، پاکستاني کالدارو او روسي روبلو پردې غوړېدلي وي. په دې ناروغۍ که څه هم په هر موسم کي انسان اخته کېدای سي خو د ولايتي شوراگانو، ولسي جرگې او ولسمشرۍ انتخاباتو او له افغانستان سره د مرستو په باب کنفرانسونو پر مهال په دې ناروغۍ د اخته کېدو چانس تر بل هر وخت ډېر دی.

اتيا کلن بوډا چي د نوم له نښوولو يې ډډه کوله وويل چي زوی يې په غبرگو سترگو ړوند دی، دی وايي چي زوی يې مخکي په سترگو جوړ او هر څه يې سم ليدای سواى، خو له کومي ورځي راهيسي چي يې د انتخاباتو دکميسيون د نظارت په څانگه کي کار شروع کړی نو ورځ په ورځ يې د سترگو ليد کمېده چي وروسته بيخي ړوند سو. دی وايي چي که څه هم دوى اوس په بوجيو بوجيو ډالر لري خو ستونزه دا ده چي زوی يې يوازي ډالر ويني او ډالر پېژني، نور نه مور او پلار پېژني او نه هم نور خپلوان، ان دا چي خپل ولس بيخي ځيني هېر سوي دی. دغه سړی وايي چي زوی يې نه يوازي دا چي له ډالرو پرته څوک نه ويني، بلکي څه اوري هم نه، بس يوازي هغه څه اوري چي د ډالرو په باب وي.

يو روغتيايي کارپوه چي ده هم له نوم نښوولو ډډه وکړه ددې ناروغۍ د نښو نښانو په باب وويل چي، دا ناروغي د ډالرو په اندازې او سياسي موقف پوري اړه

## سياسي عينکې

لري، يانې کله چې د يو چا ډالر بيخي ډېر او سياسي دريځ يې لوړ وي، نو نه يوازې دا چې په سترگو ږندنډېري، بلکې په غورو کون او پر دې سربېره يې يوه سترگه هم رپېږي. دى زياتوي چې دا ناروغي يو څو کاله يوازې له سترگو سره کار لري خو وروسته د انسان عقل هم اغېزمن کوي، يانې وروسته د ناروغ عقل يوازې د ډالرو په اړه کار کوي اوبس.

د جمهوري رياست يوه وياند وويل چې په دې ورځو کې د نړيوالې ټولنې له خوا پر افغان دولت فشار ډېر سوې چې په دولت کې اداري فساد ډېر سوې او دولت پر خپلو فعاليتونو واک او کنټرول له لاسه ورکړى دى، ځکه نو دولت پرېکړه کړې چې د دولت پر مهمو پوستونو رانده خلک وگماري چې د دولت او بهرنيانو ټولې کړنې او فعاليتونه په خپلو سترگو وويني او په دقيقه توگه يې وڅاري.

د افغانستان د دولتي روغتيا وزارت وايي چې دا ناروغي په دولت کې دومره ډېره سوې چې ان تر ارگه پورې هم رسېدلې ده. دا وزارت اندېښنه ښيي چې که ددې ناروغۍ مخه و نه نيول سي نو په راتلونکو څلورو کالو کې به د دولت ټول مامورين په سترگو رانده او په غورو کانه سي.

له بلې خوا ولسي خلک ددې ناروغۍ په اړه ژوره اندېښنه لري. د کابل ولايت يو ځوان چې گرابي يې شکېدلي او د ميرويس ميدان پر چوک د مزدورۍ لپاره ولاړ دى وايي چې دى له يوې اوونۍ راهيسي د خوارۍ او مزدورۍ لپاره راځي خو کار نه مومي او بيرته کور ته

---

---

## سياسي عينکې

---

---

وری تری ځي، دی وایي چي دولتي چارواکي په سترگو  
راندۀ سوي او د دوی لوره ، تندۀ او بېوزلي گردسره په  
سترگو نه ویني.

د کندهار د شاه وليکوټ ولسوالۍ یوه سپین سرې  
ښځه چي د بهرنیو ځواکونو په بمباریو کي یې ټوله  
کورنۍ وژل سوي او خپله یې هم یو لاس پرې سوی  
وایي چي، دولتي چارواکي نه یوازي دا چي په سترگو  
راندۀ سوي، بلکي په غورو هم کانه سوي دي، ځکه  
چي د دوی ژړاوي او نارې اسمان ته رسېږي خو  
چارواکي یې نه اوري.

اوسمهال عام افغانان په دې فکر کي دي چي څنگه  
ددې خطرناکي ناروغۍ مخه ونيسي، خولا تر اوسه  
ددې ناروغۍ کوم موثر علاج نه دی موندل سوی. په  
افغانستان کي د یوه خصوصي بانک مشر، ډالر پوه  
زمری خان وایي چي دا ناروغي هېڅ علاج نه لري، خو  
دا چي ملت ناخوښه دی نو یوه لاره یې دا ده چي  
نړیواله ټولنه له افغانستان سره خپلي ډالري مرستي  
نوري هم زیاتي کړي، ددې کار په نتیجه کي به د ټول  
ملت پر سترگو د ډالرو پرده وغوړېږي، بیا به نو ټول  
ملت مړوند وي او د افغان دولت او نړیوالي ټولني کره  
وره به نه ویني.

## بيا د پيسو کڅوړي راغلې ...

مدعي : قاضي صاحب دا سړی درواغ وايي، دا ځمکه زما ده او ده په زوره راڅخه نيولې ده، ها دا يې قبالة ده!

قاضي : څه بابا قواله مواله په درد نه خوري، ورسه شاهدان راوله!

مدعي : سمه ده صاحب، د دوو شاهدانو پر ځای به شل شاهدان راولم

قاضي : گوره پام دي وي چي د افغانانو شاهدي نه منل کېږي، بايد بهرني شاهدان راولې او بل دا چي په دې مسئله کي د نړيوالي ټولني اجماع هم ضروري ده مدعي : قاضي صاحب شاهدان پېژنم، خو دا جماع يې څه شی ده؟

قاضي : بدبخته جماع نه، اجماع . اجماع دا ده چي بايد څو زره نفره شاهدي ورکړي چي دا ځمکه رښتيا ستاده

مدعي : نه سي کېدای چي د خارجي شاهدانو پر ځای افغاني شاهدان راولم؟

قاضي : که موږ خپلي لانجې خپله اوارولای سواى نو بيا نړيوالي ټولني ته څه ضرورت و؟ ته تر اوسه هم د

---

---

## سياسي عينکې

---

---

فيل په غور کي ویده يې، اوس هيڅ مسئله له  
نړيوالي ټولني پرته نه حل کېږي، پوه سوې؟  
مدعي: قاضي صاحب د خدای پر پار يوه لاره خو را  
وښه، زه اوس څه وکړم؟  
قاضي: لاره دا ده چي زر نفره امريکايي شاهدان  
راوله، دا شاهدان بايد اوږدې څني ولري خو بايد ږيره او  
برېتونه يې پاک خريلي وي او که دا کار نه سې کولای  
نو بيا بل کار وکړه!  
مدعي: کوم کار؟  
قاضي: اتيا زره پاکستاني شاهدان راوله، دې شاهدانو  
بايد ږيري او برېتونه خريلي او قره قلې خولۍ يې پر  
سر وي، خو که دا کار هم نه سې کولای نو يوه بله لار  
هم سته  
مدعي: کومه لاره؟  
قاضي: يو مليون ايراني شاهدان راوله، دا شاهدان  
بايد ښه مبارکه سپينه ږيره او برېتونه ولري او ددې تر  
څنگ يې بايد توري لنگوتې هم تړلي وي  
مدعي: قاضي صاحب ستا قربان سم، زه په ټوله ژوند  
کي خارج ملک ته نه يم تللی، دومره شاهدان به څنگه  
راولم؟  
قاضي: خارج ته ولي ځې؟ وطن له امريکايانو، ايرانيانو  
او پاکستانيانو ډک دی، هر څومره چي وغواړې پيدا

کېږي، خير زه به لاره دروښيم، پوليسه ورسه دی پوه  
کړه!

## سياسي عينکې

پوليس : پر غبرگو سترگو قاضي صاحب  
 پوليس تر لاس ونيولم، يو گونبه ځای ته يې بوتلم او  
 په خدا يې راته وويل : څومره ساده سړی يې، قاضي  
 صاحب څو واره په اشاره کي درته وويل، خو ته سر نه  
 خلاصوې. له امريکايي شاهدانو څخه د قاضي صاحب  
 مطلب دا و چي زر امريکايي ډالره راوړه او له  
 پاکستاني شاهدانو څخه يې هدف اتيا زره کالداري  
 دي، دغه ډول ايراني شاهدان دا مانا چي يو مليون  
 تومنه راوړه. گوره سر خلاص کړه، که په دې محکمه  
 کي دي دعوه بايلول، نو په بله محکمه کي تر دې ډېر  
 شاهدان در څخه غواړي، نور نو ستا خونبه ده. ته بيا  
 هم بختور سړی يې چي دوسيه دي په يوه عادل  
 قاضي پوري اړه لري، ددې محکمې په ټولو قاضيانو  
 کي تر دې بل عادل او زړه سواند قاضي نسته. ما  
 وپوښتل چي يو څه افغانی لرم، قاضي صاحب ولي  
 افغانی نه اخلي؟ پوليس په خدا وويل : په ټول دولت  
 کي دغه حال دی، ان دا چي زموږ ارگ ته هم په  
 کڅوړو کي ډالر، کالداري او تومنونه راځي، دا نن هم  
 څو کڅوړي ارگ ته راغلې. زه هم له محکمې راووتم  
 چي د قاضي صاحب لپاره پيسې برابري کړم، دا چي  
 پيسو ته مي ډېره اړتيا درلوده نو د پيسو کڅوړي مي  
 له ياده نه وتلې، ورو مي له ځانه سره وويل :  
 بيا د پيسو کڅوړي راغلې  
 يا به ډالر وي يا روپۍ يا تومنونه

---

---

## سياسي عينکې

---

---

د تېلو ولاړ ټانکرونه او د ارگ روان باندېارونه  
قهرجن مظاهريچيان د سفارت مخ ته راټول سوي ول،  
د ( مړ دي وي ) چيغي لا نه وې ارامي سوي چي د  
هغه هيواد د ولسمشر له عکس څخه لمبې پورته  
سوې، وروسته پر سفارت د ورستو هگيو باران جوړ  
سو او د سفارت پر دروازه ځړول سوي عکس په هگيو  
تک ژير سو، د هگيو په باران کي خلکو نوري هم په  
زوره چيغي کړي :  
- يوه ورځ يې نه ده، دا ملک هره ورځ زموږ سره ناروا  
کوي  
- کله زموږ خلک په گوليو ولي  
- کله يې په زندانو کي اچوي  
- کله يې اعداموي  
- کله يې پر مخ تېزاب ورپاشي  
- لا يې زړه نه دی سور سوي، دا دی اوس يې زموږ د  
تيلو ټانکرونه درولي دي، خو موږ يې هم نه پرېږدو او  
خپل کسات خامخا ځني اخلو.

## سياسي عينکې

په ارگ کي په دې باب د کابينې بيړنۍ غونډه رابلل سوې وه، ولسمشر په ډډ اواز وويل: ايران خو نه زموږ د گاونډيتوب او نه د انډيوالۍ خاطر وکړ، ان دا چي ما خپل لومړی مرستيال ور واستاوه، يوازي مرستيال نه، بلکي مارشال مي هم ورواستاوه، داسي يو مارشال چي د ټولي نړۍ پوځي ځواکونو ته يې لاس ورکړی دی، که نور څه نه وي نو د مارشال صاحب د الوتکي ټانکۍ خو به يې له تېلو ور ډکه کړې وای، زړه مي غواړي چي د هلمند اوبه پر بندي کړم.

د اوبو او برېښنا وزير په ږيره کي گوتي تېري کړې او ويې ويل: صاحب پام کوه پام! اوس خو يې يوازي تېل را باندې بند کړي دي، خو که دا کار مو وکړ نو زما څخه به وزارت هم واخلي. د ولسمشر دوهم مرستيال پر سر لنگوته ټينگه کړه او ويې ويل: وزير صاحب ښه وايي، هغوی پر دې کار هم ډېر په قهر دي چي زموږ خلکو ولي د دوی د سفارت مخ ته مظاهره کړې ده؟ اوس هم که هغوی خبر سول چي موږ په دې اړه د وزيرانو غونډه رابللې ده، نو ما به له مرستياليه ليري کړي او پر تاسي به خدای دي يې نه کوي د پيسو کڅوړي بندي کړي. ولسمشر يې خبره ونيول او ويې ويل: نه نه نه! ډېر پام به کوئ چي کڅوړي بندي نه سي، بايد ددې غونډې راپور هم په رسنيو کي خپور نه سي، کنه نو زموږ يو من اوږه به يوه پتيره سي.

د اطلاعاتو او فرهنگ وزير څو واره ژبه پر شونډو تېره کړه، د قره قل د پوستکي پکول يې پر تندي راڅور کړ او ويې ويل: رئيس صاحب تاسي بېغمه اوسئ، تر څو

## سياسي عينکې

چي زه په دې وزارت کي يم نو له دولتي رسنيو څخه به هيڅ داسي څه خپاره نه سي چي په هغه ايران خوابدي کېږي، ان دا چي مور د سفارت مخ ته د مظاهرو راپور هم خپور نه کړ. د ولسمشر تندي ورين سو او ويې ويل : افرين! دې ته نو ډيپلوماسي وايي، خو په هر صورت بايد يوه د اوږو پزه جوړه سي چي ملت ارام سي، بيخي يې غوړونه راوخوړل.

په دې وخت کي د بهرنيو چارو وزير په غاړه کي ژيره نيکتايي ټينگه کړه او ويې ويل : رئيس صاحب تاسي ډېر مهربانه ياست او په دې برخه کي له گاونډي هيواد سره ډېر له زړه سوي ډک چلند کوئ خو زه دومره حوصله نه لرم، ته نه يې خبر، ما داسي غاښ ماتوونکي ځواب ورکړ چي تر اوسه به هيچا نه وي ورکړي. ناڅاپه د ولسمشر او وزيرانو سرونه د بهرنيو چارو د وزير خواته کاره سول او يو په بل پسي چيغي پورته سوې : خدايه فضل وکړې، څه دي وکړل؟

ولسمشر په وارخطايي وپوښتل : خدای دي خوار کړه لکه چي کور دي پر چرگه رابار کړ که څنگه؟ د بهرنيو چارو وزير په فاتحانه ډول غاړه اوږده کړه او ويې ويل : کله چي د سفارت مخ ته مظاهره وسوه نو د ايران د بهرنيو چارو وزير ما ته وويل : په يوه ساعت کي په دې باب څېړنه وکړه چي ددې مظاهرې تر شا د چا لاس و او بيا دغه معلومات او اسناد مور ته را وسپاره، خو ما يې هم داسي خپلۍ پر پښو ور سمي کړې چي څه درته ووايم. ولسمشر په وارخطايي وويل : د ظالم زويه ژر ووايه څه دي ورته وويل ؟ د بهرنيو

## سياسي عينکې

چارو وزير سوکه وويل : ما رښتيا هم په يوه ساعت کي څېړنه وکړل، خو دوی ته مي دا معلومات او اسناد د يوه ساعت پر ځای دوه ساعته وروسته ور وسپارل البته دا خبره دي يوازي ستاسي سره وي، تر اوسه هيڅوک نه دي خبر.

ولسمشر په خدا وويل : ياره افرين! ډېر دي ښه کړي دي، دا ستا تر خبري پوري ما ته يوه کيسه راياده سوه. وايي چي د يوه چرسي غورو ته مورک ورلوېدلی و، چرسي ملا ته راغی ويل، ملاصاحب غورو ته مي مورک ور لوېدلی دی يوه چاره راوښيه؟ خو گوره پام دي وي چي غوري مردار نه کړې، نور نو ستا خوښه ده. ملا بېچاره حيران سو چي اوس څه وکړي؟ تر لږ چورت وهلو وروسته يې چرسي ته وويل : راغلي او پېچلي دي په کتابو کي د متاخرينوچي که يوه مورک منډي وهلې له وېرې د پيشي، پام يې نه و او ولوېدئ په غورو کي د يو چا، پوره و اجل ددغه مورک او هلته مړ سو، نو پس مورک پاک شهيد دی او د شهادت له برکته يې غوري هم حلال دي، الا په مانا د لاکن ده، لاکن دومره خبره ده چي که مورک غوښتل وخوري غوري بې اجازې او دا مورک مړ سو په غورو کي، نو د گېډي مختار ملاصاحب وايي چي مورک حرام خوره دی، نو په دې صورت کي مورک مردار، خو غوري حلال دي. له دې کيسې سره ټولو وزيرانو وخنډل، ولسمشر وويل: ياره وزير صاحب تاسي هم داسي کار کړی دی چي غوري مو نه دي مردار کړي، ياني د پيسو له کڅوړو سره مو هيڅ غرض نه دی کړی.

## سياسي عينکې

يوه وزير چي خوله يې بې خونده نيولې وه او داسي ښکارېده چي خدا نه ورځي خو د نورو لپاره خاندې، ترخه خدا وکړه او ويې ويل : دا زموږ او ستاسي غوري به څنگه سي، دا حلال دي که مردار؟ دې غورو ته خو د يوه پر ځای څو مورکان ورلوېدلي دي. د حج او اوقافو وزير يې خبره ونيول : څرنگه چي دا يوه فقهي مسئله ده نو په دې باب به زه يو څه رڼا واچوم. خبره دا ده چي دا مورکان حلال دي، ځکه چي د مضر او مردارو مورکانو مخه يې نيولې ده، نو يو شی چي خپله حلال وي بل شی نه مرداروي. ورپسې د عامي روغتيا وزير وويل : وزير صاحب رښتيا وايي، دا لکه د انسان په وجود کي چي يو ډول گټور مکروبونه سته، دا مکروبونه داسي خوی لري چي مضر مکروبونه خوري او له منځه يې وړي، نو انسان ته ددغه ډول مکروبونو موجوديت ضروري خو څه، چي بيخي لازمي دی. د ماليې وزير ورپسې وويل : اې وروره، ستا ولي زړه درد کوي؟ که مورکان پردي دي نو غوري خو هم زموږ نه دي، يوازي د غورو ټيم ( ډبه ) زموږ ده. په دې وخت کي يو چا د پيسو يوه کڅوړه د ولسمشر مخ ته کښېښووله، دا کڅوړه د افغانستان له بيرغ څخه جوړه سوې وه، ولسمشر په داسي حال کي چي په برېتو کي يې خنډل په کڅوړه گوتي ووهلې، ټولو وزيرانو په کڅوړه کي سترگي داسي ښخي کړې لکه د ناټوايي مخ ته چي غريبان راټول وي او ږوډۍ ته يې سترگي نيولي وي، تر لږ ځنډ وروسته کڅوړه خلاصه سوه، خو خبره بل ډول وه، دا ځل کڅوړه له پيسو نه،

---

---

## سياسي عينکې

---

---

بلکي له تيلو ډکه وه. لکه د پيريانو په مجلس کي چي بسم الله وويل سي، ټول وزيران پټه خوله کښېناستل او وارخطا وارخطا يې يو بل ته سره وکتل، د ولسمشر دوهم مرستيال د خبرو وار ونيو او په ژرغوني اواز يې وويل : مور او تاسي يوه لويه اشتباه وکړه چي خپل دوست هيواد ته مو يو ساعت ناوخته معلومات ورکړل، ځکه خو هغوی دا ځل مور ته په کڅوړه کي د پيسو پر ځای تېل راواستول، تر دې خبري وروسته په مجلس کي چوپتيا خپره سوه او غونډه هم پای ته ورسېده.

کله چي وزيران له ارگ څخه راوتل نوپه دې وخت کي تېز باد چلېده، خو د ارگ پر لويه دروازه ځړول سوی ملي بيرغ نه رپېده، لکه افغان دولت چي د گاونډي هيواد په خوښه پر خپل ملي غرور تېل شيندلي او اوس نيت لري چي اور ور واچوي.

## جنرال فیل

په مسجد کي د فاتحې کمبلي اواړي دي، قاري په لور  
اواز قرائت وايي، خلک لیکه لیکه ورته ناست دي، په چا  
سر څړېږي او چا بیا سر پر زنگانه ایښی دی، ټول پټه  
خوله ناست او قرائت ته یې غور نیولی دی. یوه شیبه  
وروسته قرائت خلاص سو، دعا هم تمامه سوه، له دې  
سر ه سم د خلکو اوازونه پورته سول، اکثر و خلکو د  
وژل سویو خلکو د ژوند په باب خبري سره کولې. دا  
فاتحه د هغو ملکي خلکو لپاره وه چي پروڼ د بهرنيانو  
په هوايي برید کي وژل سوي ول. یو څو دقیقې  
وروسته بیا قاري غاړه تازه کړه او قرائت یې پیل کړ، په  
مسجد کي چوپتیا خپره سوه، خو ډېر ژر د والي د  
تیلیفون زنگ دغه چوپتیا ماته کړه. والي وویل: بلې!  
جنرال فیل: د سپیشل فورس له دفتر څخه جنرال فیل  
خبري کوم

---

---

## سياسي عينکې

---

---

والي : او هو جنرال صاحب جور په خير، جور په خير،  
امر وکړئ صاحب!  
جنرال فيل : مور هم د ولسي خلکو په وژنه سخت  
خواشينی يو او غواړو چې تاسي او د وژل سویو خلکو  
خپلوانو ته فاتحه درکړو  
والي : نو تاسي به مور ته فاتحه څنگه راکړئ؟ ځکه  
چې فاتحه په مسجد کې ده او خلک نه غواړي چې  
تاسي دې مسجد ته راسئ  
جنرال فيل : نو داسي به وکړو چې دغه خلک به خپل  
دفتر ته راوغواړو او دلته به فاتحه ورکړو، خو دوه نور  
ټکي هم واوره!  
والي : مهرباني وکړئ!  
جنرال فيل : مور په پام کې لرو د وژل سویو خلکو له  
وارثينو سره مرسته وکړو او ددې تر څنگ پر هغوی يو  
بنه زېری هم وکړو  
والي : د څه شي زېری؟  
جنرال فيل : دا زېری د هر افغان هيله ده، خو دا زېری  
ستا لپاره نه دی  
والي : بس ستاسي خوښه ه، اوس امر وکړئ چې زه  
په دې لاره کې څه کولای سم؟  
جنرال فيل : تاسي د يو څو مهمو قومي مشرانو او  
شهيدانو د وارثينو يو لست جور کړئ، هغوی ته  
وواياست چې سبا زموږ مېلمانه دي، تاسي هم ورسره  
راسئ  
والي : پر غبرگو سترگو صاحب، همداسي به وکړم

## سياسي عينکې

د سپيشل فورس يا د ځانگړو قواوو په دفتر کي قومي مشران، د شهيدانو وارثين او بهرني جنرالان ناست دي. جنرال فيل ستيچ ته راولاړ سو او ويې ويل : مور د ملکي خلکو په وژنه سخت خواشيني يو، خدای دي دوی وبخښي او تاسي ته دي د زړه صبر درکړي. زموږ په کلتور کي د خواشینی څرگندولو لپاره يو څو دقيقې پټه خوله کښېنو خو نن دا کار نه سو کولای، ځکه چي موږ ته وخت ډېر مهم دی، ستاسي د امنيت، سولي او خوشاله ژوند په باب ډېر مسئوليتونه راپه غاړه دي، نو ښه به دا وي چي دا پنځه دقيقې وخت هم ستاسي په خدمت کي ولگوو. تاسي يې وينئ چي د تالار مخ ته زموږ سپی ولاړ دی او ډېر غاږي، موږ د خپل سپي غيا هم نه بندوو، ځکه دی هم زموږ په شان دروند مسئوليت لري او ستاسي د خدمت لپاره افغانستان ته راغلی دی، خو دا چي ستاسي سل نفره مړه او يونيم سل نور تپيان دي نو ستاسي سره د خواخوږۍ او غم شریکۍ په اړه يو کار کولای سو، هغه داچي د پنځو دقيقو لپاره به سپی يو څه ليري بوزو چي تاسي يې غيا وا نه ورئ.

تر دې وروسته د هر مېلمه مخ ته يو يو تړلی کارتن کښېښوول سو. جنرال فيل وويل : موږ ستاسي سره وعده کړې وه چي مرسته به درسره کوو او ددې تر څنگ به يو ښه زېری هم درباندي کوو. دا دی موږ نن خپله وعده پوره کړه. زېری دا دی چي دلته به سوله راځي، ان دا چي سوله به ستاسي کورونو ته راځي. په هر کارتن کي يو دانه کاغذ باد دی چي سوله پر ليکل

---

---

## سياسي عينکې

---

---

سوې ده، کاغذباد مرسته ده او پر کاغذباد د سولي  
کلمه زېری دی. دا کاغذبادونه د هغو څو ميليوني  
مرستو له جملې څخه دي چي زموږ هیواد د سولي  
راوستلو لپاره ستاسي سره کړي دي. گورئ دا  
کاغذبادونه د کوچنيانو لپاره نه، بلکې د مشرانو لپاره  
دي، که تاسي دا کاغذبادونه په خپلو کورونو کي  
وساتئ نو دا به دا مانا ولري چي موږ ستاسي کورونو  
ته سوله راوړې ده.

د رخصتۍ پر مهال جنرال فيل والي گوبنه کړ، په غور  
کي يې يوڅه ورته وويل او بيا يې يو پاکټ ورکړ. والي  
چي پاکټ خلاص کړ نو ژر يې په جېب کي واچاوه،  
داړي يې جنگي کړې او دومره خوشاله سو لکه سپي  
ته چي هډوکي ور واچوې.

## قوماندان پنچرمېن

د قوماندان پنچرمين اصلي نوم غلام جان و، پخوا يې په کابل کې د پنچرۍ نيولو دوکان درلود، کله چې په کابل کې تنظيمي غويو ښکرونه يو د بل په خپټو سره ننه ايستل نو ده هم دوکان پرېښود، خو جنګي غوايي يې سره راټول او د نورو په شان يې لار ونيوله. غلام جان اوس پنچرمېن نه، بلکې چېرمېن دی، بيخي يې سر ته لاس نه رسېږي، اوس نو هيڅوک هم هغه ته مخامخ د پنچير مينۍ خبره نه سي ور يادولای، خو پشلا (په غيا ب) کې يې اوس هم قوماندان پنچرمين بولي. کله چې په بن کې د جنګي تنظيمونو لپاره غوا لنگه سوه، نود غلام جان خوله هم د يو چا پر لاس ددې غوا تيو رودلو ته جوړه سوه، ددې غوا شيدې دومره برکتې وې چې په لږ وخت کې قوماندان پنچرمين لومړی د پوليسو د يوې حوزې قوماندان او

## سياسي عينکې

وروسته د يوه مهم ولايت د امنيتي قومندان وټاکل سو. په حقيقت کي قوماندان پنجرمېن اوس هم پنجرمېن دی، توپير يې يوازي دومره دی چي پخوا به يې په خيرنو او غورو کاليو کي د موټرو پنجرۍ نيولې خو اوس د جنرالۍ په دريشۍ کي د پخوانۍ پنجر سوي ډيموکراسۍ پنجرې ور نيسي، بل توپير يې دا دی چي دا نوې پنجر مېني خورا ډېره مزدوري لري، ځکه چي د يوه ملت د سرنوشت خبره وه، همدا دليل دی چي قوماندان پنجرمېن په لږ وخت کي څو کورونه رانيول او داسي مزی او چاغ سو لکه د لاندي مږ، هغه د چا خبره داسي څټ يې وکړ چي تر شا نه سي کتلاي. قوماندان پنجر مېن چي پر ټټر يې د اتلولۍ څو مډالونه څرېدل، راولاړ سو، پر لاري ځولۍ ځولۍ کېده، بس ايله يې ځان تر ستيچ پوري راورساوه، پر ستيچ يې تکیه ولگوله، غاړه يې تازه کړه او ويې ويل : خدای مو راوله، خدای مو راوله

تاسي مو نن ددې لپاره راغونښتي ياست چي ستاسي سره خپلي دوې لويي برياوې يا لاس ته راوړني شريکي کړو. تاسي ته خو معلومه ده چي زموږ زړه ورو او مېړنيو ملي پوليسو هيڅ وخت د خپلو هيوادوالو د ساتنې په لاره کي خپل وس نه دی سپمولی، تل يې جنايتکاران او د وطن دښمنان نيولي او د قانون منگولو ته سپارلي دي. يوه خبره خو دا ده چي نن موږ يو ټن شراب نيولي دي، تاسي گورئ يو ټن شراب په خوله يادېږي داسي لږ شی يې مه گڼئ.

## سياسي عينکې

دا قيمتي شراب له يوه بهرني هيواد څخه راوارد سوي او په يوه کانټينر کي ځای پر ځای سوي ول. عجيبه دا ده چي دغه شراب د گمرک مامورينو هم کتلي او هم يې محصول کړي دي، خو دې ته يې نه دي پام سوي چي دا شراب دي، مگر زموږ ويښو پوليسو دغه شراب کشف او ونيول چي دا دی ستاسي په مخ کي پراته دي. بله لاس ته راوړنه مو دا ده چي يو ډېر خطرناکه ځانمرگی مو نيولی دی. دا ځانمرگی چي په ځان پوري يې چاودېدونکي توکي تړلي ول، غوښتل چي د والي صاحب دفتر ته ننوزي او ځان والوزوي، خو له نېکه مرغه زموږ پوليسو په ډېر مهارت دی ونيو. ځانمرگی اوس ډېر وارخطا دی او خبري نه سي کولای، موږ به لومړی له ده څخه پلټني وکړو، بيا به تاسي ته معلومات درکړو، خو اوس تاسي کولای سئ چي شراب له نژدې وگورئ.

خبريالان کېمري په لاس د شرابو پر کارتنونو راټول سول، هر کارتن چي به يې کوټ نو هغه به خالي و، په دې وخت کي يوه خبريال وويل چي قوماندان صاحب شراب چېري دي؟ دا کارتنونه خو ټول خالي دي! د قوماندان پنجرمېن تندي تريو سو، خپل مرستيال ته په غور کي وبونگېده او بيا يې وويل: زه څه خبر يم چي شراب څه سول، ما خو به نه وي څښلي؟ دا زما سره ولاړ ټول پوليس شاهدان دي چي موږ يو تن شراب ونيول خو دا چي اوس ولي نسته زه هم نه پوهېرم، کېدای سي چي په لاره کي لوېدلي وي. کله چي خبريالانو ځان نورو پوښتنو ته جوړاوه نو

## سياسي عينکې

قوماندان پنچرمېن وويل : زه بخښنه غواړم پر ما ډېر ناوخته دى، يو ډېر ضروري کار لرم، کېدای سي چي په دې اړه نور معلومات په ټيليفون کي درسره شريک کړم، د اوس لپاره د خدای پامان.

قوماندان پنچرمېن له ولاړېدو سره سم خپل لاسي بکس تر لاستي ونيو او پورته يې کړ، خو د بکس ځنځير خلاص پاته سوى و، له پورته کېدو سره سم دوې پلې سو او د شرابو يو ښه غټ بوتل ځني راولوېد. په دې وخت کي له قوماندان پنچرمېن څخه د خولې چم هېر سو، خوله يې وپړه ونيول او خبريالانوته يې وويل : تاسي ته خو معلومه ده چي دښمنان تل مور ته په کمين کي ناست دي، دا دى يو بوتل يې زما په بکس کي ايښى دى او غواړي چي ما تور کړي، خو دا ارمان به يې هيڅکله پوره نه سي. په هر صورت وايي بنده حيران خدای پر مهربان، زه حيران وم چي د شرابو يو بوتل به له کومه کړم چي تاسي ته يې د بېلگي په ډول درښکاره کړم، بس دا دى يو بوتل پيدا سو، تاسي کولای سئ چي دا بوتل له نژدې وگورئ، نور نو داسي يې وبولئ چي ټول شراب همداسي ول.

قوماندان پنچرمېن يوه شيبه شا و خوا کتله، کله چي کوم خبريال د بوتل کتلو لپاره ور ولاړ نه سو نو ده لکه مار ته چي شپېلۍ وهې غاړه اوږده کړه او ويې ويل :

زه کولای سم چي همدا اوس دا بوتل ستاسي په مخ کي مات کړم، خو دا يو مردار شى دى، هم دا ځاى چټلوي او هم بد بوى کوي، بيا به يې په يو مناسب وخت او مناسب ځاى کي مات کړم، که مي په ياد

---

---

## سياسي عينکې

---

---

سول د ماتولو پر مهال تاسي هم راغواړم. له دې سره سم يې د شرابو بوتل بيرته په لاسي بکس کي کښېښود او په چټکو گامونو د خپل موټر خواته روان سو. يو څو گامه چي يې واخستل بيرته يې خبريالانو ته مخ راواړاوه او ويې ويل : کله چي د ځانمرگي په اړه زموږ پلټني بشپړي سوې خامخا تاسي ته معلومات درکوم، بس يو ساعت وروسته دستي زنگ درته وهم. تر دې وروسته زه خپل دفتر ته ولاړم او راپور مي چمتو کړ، غوښتل مي خپل مرکز ته يې ولېرم چي په دې وخت کي قوماندان پنچرمېن زنگ راووايه، ما وويل بلې!

- د امنيت قوماندان خبري کوم  
- قوماندان صاحب جوړ په خير  
- گوره زه او ته خو سره انډيوالان يو، يوه ځواني به نه وکړې؟

- ولي نه، پر دواړو سترگو، مهرباني وکړئ!  
- هغه د خبري کنفرانس راپور مه خپروئ، ځکه شراب خو تاسي وليدل، پاته سو ځانمرگي، موږ چي پلټنه وکړه نو هغه ځانمرگي نه، بلکي لېونی و  
- لېونی و؟

- هو لېونی و، يوازي لېونی نه، بلکي گونگي هم و، خبره داسي وه چي دا لېونی د ولايت دفتر ته ورغلی او په دروازه کي پوليسو راگرځولی و  
- ښه کيسه کوه

- پوليسو چي پوښتني ځني کولې لېوني ځواب نه ورکاوه، بس پوليسو داسي فکر کړی و چي دا به

---

---

## سياسي عينکې

---

---

ځانمرگی وي، خو خير نور دا دغم خبري پرېږده بله  
خبره واوړه!  
- کومه خبره؟  
- ما خو تاسي ته وويل چي زه هغه دشرابو بوتل په يو  
مناسب ځای او مناسب وخت کي ماتوم، دا دی اوس  
مي هغه بوتل مات کړی دی، که راځې راسه، خو گوره  
بل څوک مه خبروه.

## ښاروال الوتلاى هم سي

يو چا راته وويل چي زموږ ښاروال هر ماڅيگر له دفتر  
څخه تر رخصت کېدو وروسته دوى ته ځي او سبا  
سهار بيرته خپلي وظيفې ته راځي. کله چي مي دا  
خبره واورېده نو د کندهار کوټ بابا مي را په ياد سو.  
زه لا ډېر کوچنى وم چي هغه مهال د کندهار په ښار  
کي د کوټ بابا په نوم يو لېونحاله سړى اوسېده. ده به  
خيرن کالي اغوستي او لږ خبري به يې کولې. خلکو به  
ويل چي کوټ بابا د خداى دوست او د کندهار ولايت  
متصرف دى، ځکه يې نو ډېرو خلکو درناوى کاوه او  
دښه سړي په سترگه يې ورته کتل. دده د کرامتونو په  
باب له پخوا راهيسي ډېري خبري کېدې، خو دا يوه خبره  
ډېره مشهوره وه چي کوټ بابا د ماښام لمونځ په

## سياسي عينکې

کندهار او د ماخوستن لمونځ په کعبه شریفه کې کوي، خلکو به ویل چې کوټ بابا څو واره په کعبه شریفه کې لیدل سوی هم دی. کوټ بابا اوس مړ دی، خو په کندهار کې څو ځایونه دده په نوم نومول سوي دي.

زه هغه مهال ډېر کوچنی وم، په کرامت مرامت نه پوهېدم، بس یوازي به مې دنيایي نقلیه وسایل سترگو ته درېدل، لکه خر، اس، اوبښ، بایسکل، موټر سایکل، موټر او الوتکه. له خپل پلاره مې اورېدلي ول چې سعودي عربستان له افغانستان څخه ښه ډېر لیرې دی، ځکه به نو تل دا پوښتنه راسره وه چې کوټ بابا خو یو ملنگ سړی دی، نه الوتکه او نه هم دومره پیسې لري چې په الوتکه کې دې عربستان ته ولاړ سي، بیا نو څنگه هره شپه سعودي عربستان ته ځي او سبا سهار بیرته راځي؟ دا پوښتنه مې تر ډېره وخته پورې په زړه کې گرځېده، حقیقت دا و چې د اولیاوو کرامو د کرامت او د هغوی د نامرېي ځواک په باب مې تر اوسه کومه ژوندۍ بېلگه نه وه لیدلې، کله چې ځوان سوم نو بیا مې هم ددې سوال ځواب پیدا نه کړ، خو کله چې اوس د ښاروال صاحب له کیسې خبر سوم نو دغه پوښتنه مې حل سوه.

رښتیا هم تاسې وگورئ ښاروال صاحب څنگه هره ورځ دوی ته ځي او سبا سهار بیرته پر وخت خپلي وظیفې ته راځي؟ دومره معاش خو نه لري چې هره ورځ دې په الوتکه کې ولاړ سي، ځکه چې دده میاشتني معاش او نور امتیازات دوی ته د یوه سفر

## سياسي عينکې

د ټکټ پيسې هم نه کېږي، نو ښکاره خبره ده چې ښاروال صاحب هم د کوټ بابا غوندي بزرگ او د خپل معنويت په وزرو هره ورځ دوبي ته ځي. د ښاروال صاحب بل کرامت له نړيوالو معيارونو سره برابر د کابل ښار جوړول دي. که کوټ بابا هره شپه مکې مکرمې ته د عبادت لپاره ته، نو ښاروال صاحب هم خوشي هره ورځ دوبي ته نه ځي، بلکې د ملت د خدمت لپاره يې شپه پر سر کړې ده، زما په اند د ددې لپاره هره ورځ دوبي ته ځي چې د دوبي ښار ښه په څير وگوري چې سرکونه، مارکيټونه، شنه ساحه او نوري برخي يې څنگه جوړي سوي دي؟ کله چې څوک دوبي ته ولاړ نه سي، هلته خپل کور او ژوند و نه لري نو د کابل ښار به څنگه د دوبي غوندي جوړ کړي؟ دا د ښاروال صاحب ددغه ډول د سفرونو برکت دی چې نن د کابل ښار کټ مټ د دوبي غوندي جوړ سوی دی. د ښاروال صاحب پورته دوه کرامات ښيي چې هغه يو بزرگ او د خدای دوست دی، نو ويلای سو چې پر ده د فساد تورونه مطلق بېځايه دي، که چېرې خدای مه کړه پر ښاروال صاحب لگېدلي تورونه رښتيا وای، نو د افغانستان محکمې ولي خوشي کاوه؟ بيا هم که خدای مه کړه په محکمه کې کوم قاضي رشوت خوړلی وي، نو ولسمشر صاحب ولي ويل چې ښاروال صاحب ډېر ښه سړی دی او بې ځايه ځورول سوی دی؟

گورئ دا چې د اوسني دولت له يوه ښاروال څخه دومره لوی کراماتونه صادرېږي، خدای خبر چې رئيسان

## سياسي عينکې

او وزیران به یې څومره لوی اولیاء کرام وي؟ وایي چې دلته یې دومره کسان مړه کړل هلته به څه حال وي؟! بله خو لا دا چې خپله ولسمشر صاحب به څومره سپېڅلی انسان او لوی ولي وي چې دغسي سپېڅلي اشخاص یې پیدا کړي او په کار گومارلي دي؟ د لویي څارنوالۍ دا تور بیخي بېځایه دی چې وایي، د نوي کابینې ځیني وزیران په فساد ککړ دي. راسئ چې مور خپله قضاوت وکړو، که چېرې دغه نوي وزیران په فساد ککړ وای نو ایا هغوی ته ولسمشر صاحب په نوې کابینه کې ځای ورکاوه؟ ایا تاسي د ولسمشر صاحب په انډیوالانو کې کوم مفسد او جنایتکار شخص وینئ؟ که فرضاً له ولسمشر صاحب څخه سهوآ په دولت کې کوم ناوړه شخص تېر هم سي نو له نړیوالي ټولني څخه به څنگه تېر سي؟ ځکه بهرنيان خو له افغانستان سره ډېره خواخوږي لري او نه غواړي چې افغانستان دي د مافیایي ډلو او جنایتکارانو لاس ته ولوېږي، مور او تاسي ټولو ولیدل چې د بن په کنفرانس کې یې د افغانستان واک داسې اشخاصو ته وسپاره چې هر یو یې د تقوا له مخې تر کوټ بابا کم نه و. یاره زه چې ورته گورم نو ددې دولت هر غړی هغه د چا خبره د فراه کاهۍ دی، یانې هر یو یې ولي او تر کوټ بابا کم نه دی، د کوټ بابا په نوم خو یوازې په کندهار کې یو څو ځایونه یادسوي دي، خو د ولسمشر صاحب د ملگرو په نوم ډېر ځایونه نومول سوي دي، لکه شیرپور، وزیر اکبر خان او داسې نور، ان دا چې په

---

---

## سياسي عينکې

---

---

بهرنيو هيوادونو کي هم ډېر ځايونه ددوی په نوم  
يادېږي، لکه په دوبي، امريکا، سينگاپور، فرانسه او  
داسي نورو هيوادونو کي.

## په گېډه کي جگړه

د شپې مي تلويزيون چالان کړ چي يوه خبريال له ولسمشره وپوښتل : د افغانستان د اساسي قانون له تصويب څخه يو کال تېر سو خو ملي سړود لا نه دی جوړ سوی، که د اساسي قانون د هري مادې عملي کول يو کال وخت ونيسي نو اساسي قانون خو (۱۶۲) مادې لري، آيا ټول اساسي قانون به (۱۶۲) کاله وروسته عملي کېږي؟ ولسمشر ځواب ورکړ : اې وروره! د قانون عملي کول اسانه کار نه دی، په تېره بيا د پښتو ملي سړود جوړول خو بيخي سخت کار دی، هغه د پېښوريانو خبره (ټايم به لگي او خرچه به پې راځي)، د يوې ورځي کار خو نه دی، په دې وطن کي له دېرشو کالو راهيسي جگړه روانه ده.

## سياسي عينکې

سبا سهار يوې دولتي ادارې ته ورغلم، د شعبې مامور راته وويل چې يوه هفته وروسته راسه. ما ويل دخداى لپاره زه له ډېر لري ځايه راغلى يم، ولي څه خبره ده؟ مامور صاحب يوه شيبه ټوخي شين كړى و، كله چې يې ټوخي لږ ودرېده نو خپله شورېدلې قره قلبي خولۍ يې د خټ خواته وښويوله او ويې ويل : مشكل دادى چې زما عينكي په كور كي پاته سوي دي. حيران سوم چې څه وكړم؟ مامور صاحب تر لږ ځنډ وروسته وويل : بيا هم يوه لاره سته، هغه داچي ماته يوه جوړه عينكي رانيسه بس كار به دي وسي.

\_ ښه سمه ده درته رابه يې نيسم، د سترگو نومره مو څو ده؟

\_ ته ځان مه په تكليف كوه، ماته يې پيسې راكړه زه يې خپله رانيسم

\_ څو افغانۍ كېږي؟

\_ زر افغانۍ كېږي، بيه يې ځكه لږ لوړه ده چې يو خو دا د نظر عينكي دي او بل نو د خلكو ډېر كارونه ور پوري تړلي دي، مثلاً اول دا ستا كار دى، كه عينكي نه وي نو نه كېږي.

زه هم ناچاره سوم زر افغانۍ مي ورکړې، مامور صاحب ولاړ. پنځه دقيقې لا نه وې تېري سوي چې عينكي يې ايښي او شعبې ته راننوت. په رېږدېدلو لاسونو يې پر درخواست لاسليک وکړ او ماته يې وويل چې ها دادى واخله، گوره بيا و نه وايې چې ناځوانه يې، دادى کار مي در وکړ. بيا يې وويل : هى هى، زما نو يو ځواني وه چې تېره سوه، اصلاً مفليسى

---

## سياسي عينکې

---

زور کړم کله نو زما خو داسي تېز نظر و لکه د شاهين،  
عينکو ته مي هيڅ ضرورت نه درلود. خو خير خداى  
مهربانه دى که هره ورځ مي د نن په شان تېره سي نو  
ان شاء الله چي سترگې به مي بيرته نظر پيدا کړي،  
خو دا ديوې ورځي کار نه دى، ځکه چي په دې وطن  
کي له دېرشو کالو راهيسي جگړه روانه ده.

کله چي کور ته راغلم نو د کوچنيانو مور راته وويل چي  
سړيه يوه مياشت کېږي چي ښوونځي پيل سوي دي،  
خو دا زموږ هلک وايي چي زموږ درسونه نه دي شروع  
سوي، ته يې معلومات وکړه چي دا خبره رښتيا ده که  
دى هسي ځان له ښوونځي څخه خلاصوي. ماهم زوى  
ترلاس ونيو او ښوونځي ته يې ورغلم. سرمعلم ته مي  
وويل چي ايا دا زما د زوى خبره رښتيا ده؟

- هو! مکتب شروع سوي دى خو زموږ معلمين لا تر  
اوسه نه دي راغلي.

- نو ولي څه خبره ده؟

- ته خو خبر يې چي د معلمينو معاش ډېر لږ دى، بيا  
ما دوى ته وويل چي زما خو بله مرسته په وس نه ده  
پوره، يوازي دومره درسره کولای سم چي د حاضرۍ  
حساب به نه درسره کوم، تاسي کولای سئ چي ځان ته  
شخصي کارونه پيدا کړئ. بس دوى هم زما خبره  
ومنله، اوس دمياشتي په پای کي يوځل راځي حاضري  
امضاء کوي، خپل معاش اخلي اوځي.

- نو دا زموږ د اولادونو درسونه به څنگه سي؟

- تاسي هم څومره ناشکره خلک ياست، ومو نه ليدل  
چي دطالبانو په وخت کي د مکتبونو څه حال و؟ د

## سياسي عينکې

نجونو مکتبونه خو ګردسره تړلي ول، نن داهم غنیمت دی چې ستاسي اولادونه له کوڅو راګرځېدلي دي، لږ تر لږه په یوه تعلیمي فضا کې خو ستره راتول سوي دي. نن یې صنفونه جوړ سول، سبا به یې له خیره سره کتابونه پیداسي، بله ورځ به یې معلمین راسي او بله ورځ به یې درسونه شروع سي، یو څو کاله صبر وکړه، ټول کارونه خو په یوه ورځ نه سمېږي، په دې وطن کې له دېرشو کالو راهیسي جګړه روانه ده.

کله چې کور ته راغلم نو غاښ مې سوکه سوکه درد شروع کړ، ما هم ځنډ و نه کړ او دغابښونو ډاکټر ته ولاړم، هغه چې مې غاښ وکوت نو په لوړ اواز یې وویل: او هو دا خودي ټول غاښونه چینجو خوړلي دي، باید ډک سي. که رښتیا ووايم نو ډېر واکړا سوم چې په ځوانۍ کې مې څنگه ټول غاښونه چینجو وخوړل او بل نو د هر غاښ ډکېدلو څلور زره افغانۍ غوښتې. په خبرو خبرو کې مې ډاکټر ته وویل چې زما پلار دې خدای وبخښي د شپېتو کالو به و خو د عمر تر پایه یې نه پر یوه غاښ درد سو او نه یې هم یو غاښ ووت، دا اوس څه بلا راغله چې د خلکو غاښونه په ځوانۍ کې چینجي خوري؟ ډاکټر په خندا وویل: ولي تاته جګړه تر بلا کمه ښکاري؟ دا ټول د جګړې له لاسه، ځکه چې په دې وطن کې له دېرشو کالو راهیسي جګړه روانه ده.

له ډاکټره چې راتلم نو راپه یاد مې سول چې ما خو خیاط ته یوه جوړه کالي ورکړي دي، ما ویل که یې جوړ کړي ول ځني را وابه یې خلم. خیاط ته چې مې د

## سياسي عينکې

خپلو کاليو خبره ورياده کړه نو هغه د يوه کميس او يوه پرتوگ پرځای دوه پرتوگونه راته کښېښوول. ما ويل ماخو يو کميس او پرتوگ غوښتی و؟

- وروره وبخښه غلطي سوې ده.

- غلطي ولي وسې؟ تا ليدلي وي چي يو څوک دوه پرتوگونه غواړي او بل نو دپرتاگه او کميس اندازې مو جلا جلا په کتابچه کي يادانست کړې.

- وروره اصلاً مور هم ملامت نه يو، د جگړو له لاسه مو تر اوسه هم فکر پر ځای نه دی، تاته خو معلومه ده چي په دې وطن کي له دېرشو کالو راهيسي جگړه روانه ده.

تر هغه وروسته سترې ستومانه کورته راغلم، کښېناستلی به لا نه وم چي کوچنی زوی مې په ژړا کورته راغی، سر يې مات او پر مخ يې ويني لاري لاري رارواني وې، ويل فلاني هلک په ډېره وويشتلم سر يې رامات کړ. ښځي مې راته وويل چي سړيه ددغه هلک پلار په ارامه پوه کړه، يوه ورځ يې نه ده، دغه جنگره هلک هره ورځ زموږ له هلک سره جنگ کوي.

له زوی سره د هغه هلک پلار ته ورغلم او ورته ومي ويل چي وروره دا زوی خو دي لږ پوه کړه، وگوره دا زما د زوی سړيې ورمات کړی دی. دهلک پلار د دې پر ځای چي کړه غاړه وکړي او عذر وغواړي په بې پروايۍ يې وويل: وروره ما خپل زوی ډېر ښه روزلی دی، زما زوی گردسره له چا سره جگړه نه کوي، ستا له زوی سره به بل چا جگړه کړې وي، زه نه پوهېږم چي ته

## سياسي عينکې

څنگه داسي خبره کوې؟ ما ورته وويل چي وروره دا خو ښکاره خبره ده چي ستا زوی جگړه ورسره کړې ده، ټولوکوچنيانو ليدلی دی. سړي سر وښوراوه او ويې ويل: زموږ او ستاسي هم يو عجيبه وطن دی، داسي يوه خبره به واورې چي بيخي به يې عقل نه مني، بس نو سړی څه ووايي، دا ټول د جگړې له لاسه، ځکه چي په دې وطن کي له دېرشو کالو راهيسې جگړه روانه ده.

سبا سهار په کوم کار پسي له کوره راووتم، گورم چي زموږ يوه گاونډي د خپل کور چټلي زموږ د کور مخ ته واچول او غلی روان سو، د شا له خوا مي ورپسې نارې کړې چي اې وروره! دا چټلي دي ولي زموږ د کور مخ ته واچول، دا ځای د چټليو دی؟

\_ نو چيري يې واچوم؟ بل ځای نسته

\_ ولي پخوا دي چېري اچول؟

\_ پخوا خو ښاروالي فعاله وه، هره ورځ به يې وړل، اوس هم که ښاروالي بيرته فعاله سوه ستا دکور مخ ته يې نه اچوم، نور څه غواړې؟

\_ ښاروالي نو څه معلومه ده چي څه مهال به فعاله سي؟

\_ دنيا په اميد خوړل کېږي، ټول کارونه خو په يوه ورځ نه سمېږي، په دې وطن کي له دېرشو کالو راهيسې جگړه روانه ده.

مانښام زما د يوه انډيوال کره مېلمه وم، تر ږوډۍ خوړلو وروسته مي په نس کي گوړهاری شروع سو. پر نس مي لاس تېر کړ او څنگ ته ناست ملگري ته مي

---

---

## سياسي عينکې

---

---

وويل چي زما خو پخوا ډېره ښه هاضمه وه، اوس نه پوهېږم چي ولي مي په نس کي گورهاري جوړ سو؟ هغه راته وويل چي هگۍ او غوښه په خپلو منځو کي بد سره وړي او تا دواړه يو ځای سره خوړل، ځکه دي په نس کي گورهاري پيدا سو. له ځانه سره مي وويل چي، ياره تر دې مهاله خو ټول وطن جگړې پر سر اخيستی و، اوس يې لکه چي زما نس ته هم لاره وموندله، خو خير زما په نس کي جگړه څه د حيراني خبره نه ده، ځکه چي په دې وطن کي له دېرشو کالو راهيسي جگړه روانه ده.

## شاهکار ادبي بهير

د شاهکار ادبي بهير اوونيزه غونډه د (۱۳۸۷) لمريز کال د وري دمياشتې پر اوومه نېټه په شاهکار تالار کې جوړه سوه. د غونډې مېلمه پروفيسر مصطفى اکبري، مشر يې مولانا محمد علي نقشبندي او د دريځ چاري د ښاغلي نجيب کوشان پر غاړه وې. غونډه د قاري سيد عبدالله مزمل له خوا د قرآن عظيم الشان د څو آيتونو په تلاوت پيل سوه. لومړی د بريالي هنريار له خوا د تېري غونډې گزارش ولوستل سو او بيا ښاغلي عبدالرافع غيرت خپل غزل کره کتنې ته وړاندي کړ چې مطلع يې په دې ډول ول:

هر گناه چي په توبه په استغفار ځي  
له هغه گناه به څه په زړه کې ډار ځي  
استاد گل حبيب فدايي وويل چي موږ بايد بهير ته يو  
داسي اثر وړاندي کړو چي پر هغه علمي بحث وسي او

## سياسي عينکې

ځوان شاعران يو څه ځني زده کړي. زما نظر دادی چي کله يو څوک بهير ته يو اثر راوړي نو بايد اول يې دلته يو څو تنه مشران تائيد کړي چي ايا دا اثر په دې ارزي چي سړی دي وخت پر ضايع کړي؟ ما چي په اصطلاح دا غزل واورېد نو دا هسي يو ساده شی دی، نه يې فورم معلوم دی او نه هنريت پکښې دی، هغه د چا خبره املا غلط، انشاء غلط، کلش سر تا پا غلط. خو کمال الدين نعيمي يې خبره رد کړه او ويې ويل چي فورم يې ښکاره خبره ده چي نظم دی. ډاکټر جبار کړاو وويل چي هره گناه په استغفار نه ځي، مثلاً يو سړی به قتل وکړي نو ايا په توبه د دې گناه له عذابه خلاصېدای سي؟ خو جمال سلطانزي يې خبره پرې کړه او ويې ويل چي په توبه سړی له هري گناه پاکېدای سي. ملا دوران وويل چي له لومړي بيت څخه د سيکولريزم بوی راولاړېږي.

د غزل دوهم بيت په دې ډول و:

ساقی راشه سره شراب راکړه سرې شونډي

تر چشمانو دي څارېم چي بهار ځي

معلم اکبر زړه ور وويل چي د دې بيت لومړۍ مصرع بايد داسي جوړه سي: ساقی راشه سره شراب دشونډو راکړه. حاجي اسماعيل وويل چي ساقی، شراب او شونډي ډېر کليشه يي او سولېدلي کلمات دي، بايد نور په شعر کي رانه وړل سي، خو ملا دوران يې خبره ونيوله او ويې ويل چي دا ټول د جنت نعمتونه دي چي خدای موږ ته په دې دنيا کي راکړي دي. د جنت نعمتونه خو ښکاره خبره ده چي هيڅکله نه کليشه يي

## سياسي عينکې

کېږي او نه سړی په مېرېږي، که رښتيا ووايم نو زما خو همدا اوس لاخلولې اوبه ورته وکړې.

ډاکټر سلیم همدرد د دې بیت د دوهمي مصرع په باب وویل چي که د چشمانو پر ځای سترګي او د بهار پر ځای ځواني راسي نو ښه به وي، ځکه چي شراب او شونډي د کال په هر فصل کي ښه خوند کوي او که د بهار پر ځای عمر راسي مانا به یې داوي چي ساقی ژر سره شراب او سرې شونډي راوړه چي عمر مي تېرېږي. دغزل دریم بیت په دې ډول و:

د خپل زړه خبري واړه ویراني کا

یار هغه چي همېشه په زړه د یار ځي

استاد لعل محمد وویل چي د دې بیت لومړۍ او دوهمه مصرع تر خپل منځ هیڅ تړاو نه سره لري. استاد کمال الدین نعیمی بیا د څلورم بیت په باب وویل چي د دې بیت منطق ضعیفه دي، ځکه کېدای سي چي د یار خبري هم د ویرانۍ سبب سي، زه خو خپله د یار له لاسه تباہ تباہ یم، کله راته وایي چي کریدیت کارډ راواستوه او کله بیا وایي چي زه له وروره ډارېږم اوس دي نه سم لیدای، په اخرت کي به له خیره سره ګورو. که د شاعر هدف داوي چي نجلۍ دي همېشه د یار په خوله وکړي بیا دا خبره سمه ده خو ډاکټر سلیم همدرد بیا د کمال الدین نعیمی خبره رد کړه او ویې ویل چي د شعر پیغام باید د هلکانو او نجونو دواړو لپاره وي، موږ باید د جنډر موضوع هم له پامه و نه غورځوو.

---

---

## سياسي عينکې

---

---

د غزل څلورم بيت په دې ډول و :  
جهان ځای د خوښۍ نه دی دناورین دی  
چي توتا له گلستانه په چغار ځي  
معلم اکبر وویل چي دا خبره سمه نه ده چي دنیا د  
خوښۍ ځای نه دی، دا زموږ انډيوال څلور ودونه کړي  
دي، دوه کورونه او سراچه موټر هم لري. تردې لا بله  
خوښي وي؟ حاجي اسمعيل وویل چي شاعر څه خبر  
دی چي توتا له گلستانه په چغار ځي، ښايي توتا  
خوشاله وي. معلم اکبر وویل چي توتا يې بايد توتي  
ليکلی وای. ملا دوران وویل چي دابيت د شاعر خپل  
تخليق او فکر نه دی، بلکي دا حديث يې ترجمه او په  
نظم اړولی چي وايي: دا دنیا د مسلمان لپاره دوزخ او  
د کافر لپاره جنت دی.

د غزل پنځم بيت په دې ډول و :  
په وار وار چي په دنیا باندي راغلي  
عاقبت به ځني واړه په وار وار ځي

ملا دوران وویل چي دابيت هم د دې ايت شريف  
ترجمه ده چي وايي: هر ژوندی شی به د مرگ خوند  
وځکي. ډاکټر سليم همدرد وویل چي ټول خلک دنیا ته  
په وار وار نه دي راغلي، ځيني ماشومان غبرگوليان او  
ان کله نا کله خو يوه مور اووه ماشومان هم په يوه  
وار زېږوي. استاد لعل محمد وویل چي دلته معلومه  
نه ده چي د شاعر څوک مطلب دی، دنیا ته خو  
حيوانات او نور ژوندي موجودات هم راځي. که هدف

---

---

## سياسي عينکې

---

---

يې پېريان او حيوانات وي نو دا خو چندان د خواشينۍ خبره نه ده.

د غزل شپږم بيت په دې ډول و :

که له درده مي خبر نه دي وگړي

چي مي سرې ويني تر سترگو په رخسار ځي

حاجي اسماعيل وويل چي د دې بيت لومړۍ مصرع

بايد داسي وويل سي: ولي خلک زما له حاله نه

خبرېږي. استاد عطاء وويل چي پنځم او شپږم بيتونه

سړۍ ناهيلي کوي، شاعر بايد ژوند ته هيله من وي او

که ووايو چي هنر د ژوند لپاره دی نو بايد په شعر کي

د خلکو لپاره د اميد او هيلي پيغام نغښتی وي. ما

چي دا بيتونه واورېدل نو د انا مرگ مي راپه ياد سو.

بريالي هنريار وويل چي د انا مرگ دومره ناهيلي نه

ده، ځکه په پښتو ژبه کي يو متل دی چي وايي : په

غمو کي د انا غم اسانه دی.

دغزل اووم بيت په دې ډول و :

د هغه طبيب نوم څه اخلې په ژبه

چي بيمار ورلره راشي او بيمار ځي

ډاکټر سليم همدرد وويل چي په دې بيت کي د

ډاکټرانو غيبت سوی دی، کېدای سي چي يو ناروغ د يو

ډاکټر په دوا جوړ نه سي او کېدای سي بل ناروغ بيا د

همدغه ډاکټر په دوا جوړ سي. ملا دوران يې هم خبره

تائيد کړه او ويې ويل چي جوړه په خدای پوري اړه لري،

هيڅ يو ډاکټر د يو ناروغ د علاج تضمين نه سي کولای.

دغزل اتم بيت په دې ډول و :

## سياسي عينکې

که مي پېژنې هغه لېونی زه يم  
 چي نادان را لره راشي او هوښيار ځي  
 ډاکټر سلیم همدرد وويل چي په اوسني عصر کي  
 طبيب او ډاکټر سره جلا دی، که د شاعر هدف يوناني  
 طبيب وي نو هغه خو نه سم علاج کولای سي او نه  
 اوس چندان خلک ورځي او که هدف يې ډاکټر وي  
 نو بايد ډاکټر وويل سي. بله خبره دا ده چي که يو ډاکټر  
 خپله لېونی وي، نو د بل لېوني علاج به څنگه وکړي؟  
 حاجي اسماعيل بيا وويل چي د لېوني کلمه دي په  
 لېوه واړول سي، ياني داسي دي وويل سي: که مي  
 پېژنې هغه لېوه زه يم، د ډاکټر همدرد صاحب مخ ته  
 دي لاس وي، ځيني ډاکټران هم تر لېوانو کم نه دي،  
 کله چي له يو ناروغ څخه ډېر فيس واخلي نو د ناروغ  
 سد پخپله سر ته راسي. ډاکټر جبار کړاو وويل چي که  
 په دې بيت کي د لېوني کلمه په لېوه واوري نو وزن  
 يې خرابېږي. کمال الدين نعيمی بيا وويل چي په دې  
 بيت کي ډېري باټي راغلي دي، ياني زه يو داسي ډاکټر  
 يم چي که څه هم خپله لېونی يم خو لېوني پر سد  
 کولای سم، دا که روغ ډاکټر وای نو څومره د نامي  
 زوی به وای.

دغزل نهم بيت په دې ډول و:

دروغجن به همېشه وي په خزان کي  
 د رښتينو په مخ هر کله بهار ځي

بريالي هنريار د نهم بيت په باب وويل چي دا بيت له  
 واقعيت څخه ليري دی، نن ددنيا ټول کار وبار پر

## سياسي عينکې

درواغو ولاړ دی، درواغجن خلک ډېر شتمن دي او مور  
 چې رښتيا وايو سپېرې شونډې گرځو او هر هغه څوک  
 چې رښتيا وايي نو د خولۍ سر يې سوری دی، همدا  
 اوس په دې غزل کې دومره غلطۍ سته چې که زه  
 رښتيا ووايم، يانې هغه ټولې غلطۍ په گوته کړم نو  
 غیرت صاحب به راڅخه خفه سي او په ژوند کې به يوه  
 خبره هم راسره و نه کړي. اول خو يې د دې غزل ځمکه  
 زما څخه غلا کړې ده، هغه زما يو غزل دی چې وايي :  
 هه هه... ته ودرېره اوس راڅخه هېر سو، خو په هر  
 صورت ځمکه يې دغسي ده. بل داچې ټولې قافيې  
 يې غلطې دي، د فکر او پيغام په لحاظ هم يو کمزوری  
 غزل و، نور نو يوه لمن گرامري غلطۍ يې درلودې،  
 اوس ناوخته دی که زه دا ټولې خبرې دلته کوم نو  
 مشاعرې ته وخت نه پاته کېږي، زه به دغه يادابستونه  
 غیرت صاحب ته ورکړم چې په درد يې وخوري.  
 شېر جان کاکا بيا وويل چې غیرت صاحب يو ځوان  
 استعداد دی، خير که نن يې کمزوری غزل وليکه سبا  
 به ښه او په تول پوره غزل وليکي. تر هغه وروسته د  
 غونډې مشر مېلمه ته بلنه ورکړل سوه چې دغونډې  
 په باب خپل نظر ووايي. د غونډې مشر وويل، ښايي  
 تاسې هيڅ باور و نه کړئ چې ما تر اوسه دغسي  
 علمي او له شخصي عقدو پاکه کره کتنه نه وه ليدلې،  
 زه وياړم چې مور نن په ځوان کهول کې د ښو  
 شاعرانو او ليکوالو تر څنگ ښه نقادان او کره کتونکي  
 هم لرو. ما د ښاغلي غیرت صاحب نثري ليکني

## سياسي عينکې

لوستي وې، ډېري هنري او ښې ليکني کوي، خو تر اوسه مي يې شعرونه نه وه اورېدلي، زه نه پوهېږم چي د غيرت صاحب ولي په زړه کي ورتېر سوه چي بايد شعر هم وليکي. زما په فکر هماغه نثر يې بس و، بيا هم که دی غواړي شعر وليکي نو لومړی دي ادبي فنون او وروسته دي کلاسيک شعر مطالعه کړي، په تېره بيا خوشال بابا خو بايد ډېر په دقت مطالعه کړي، له دې غزل څخه خو يې داسي ښکاري چي د خوشال بابا نوم يې گرده نه دی اورېدلی. زه نه پوهېږم هغه څوک چي خوشال بابا يې نه وي مطالعه کړی څنگه دا جرئت کوي چي شعر وليکي.

وروسته خپله له ښاغلي غيرت صاحب څخه وغوښتل سوه چي د کره کتونکو په باب خپل نظر څرگند کړي. ښاغلي غيرت صاحب وويل چي زه ټولو هغو دوستانو ته د زړه له کومي کور ودانی وایم چي زه يې خپلو غلطيو ته متوجه کړم. يوه غلطی چي همدا اوس زما ورته پام سو، هغه داده چي د خپل غزل پر ځای مي د خوشال بابا غزل کره کتني ته وړاندي کړی دی.

## سپي څنگه تاریخي اثر غلا کړ؟

یوه ورځ مي د خپل محصل زوی لیکچر نوټونه ولیدل، گورم چي کټ مټ هغه زموږ د وختونو لیکچر نوټونه دي. په دې منځ کي پنځوس کاله تېر سوي ول خو په دې دومره وخت کي یې لږ توپیر کړی و. زموږ په وخت کي هغه استادان چي دغه لیکچر نوټونه یې ترتیب کړي ول ځینې یې ژوندي ول، که کوم ځای به گونگ و، نو له هماغه استاده به مو پوښتنه وکړه خو اوس هغه ټول استادان خدای دي یې وبخښي وفات سوي ول. بل توپیر یې داو چي هغه وخت د دې لیکچر نوټونو د کاغذ کیفیت یو څه ښه و، فوټوکاپي به یې هم یو څه روښانه وه، خو اوس یې فوټوکاپي هم داسي وه، لکه تر میلاد د مخه د کوم ډبرلیک عکس چي دي اخیستی وي. کاپي یې لا څه کوې اصل یې هم داسي و، تا چي

## سياسي عينکې

ويل د غوا پر خرمن ليکل سوی دی. له دې سره سم د اطلاعاتو او فرهنگ وزارت هغه اعلان را ياد سو چي ويل يې، تاريخي اثار که له هر چا سره وي مور يې په لوړه بيه ځني رانيسو. نور يې څه کوې له خوشاليه باغ باغ سوم، ما ويل ياره شېرجانه که دا ليکچرنوتونه په لاس درغلل نو بس خولۍ دي په غورو کي سوه.

بس هغه دم روان سوم او ځان مي کابل پوهنتون ته ورساوه. د پوهنتون رئيس ته چي مي د ليکچر نوتونو خبره ور ياده کړه نو اسمان ته يې ټوپ کړه، ويل ته لېونی سوی يې، ليکچر نوتونه څنگه درکړو؟ نه وينې چي مور يې همدا اوس تدریسوو؟ ما ويل، زه پوهېرم، خو زه به يې کمپيوټري درته وليکم چي هم اسانه ولوستل سي او هم که يو وخت مو چاپول نو د کمپوز کار به يې سوی وي. د رئيس صاحب وروځي راوځرېدې، يوه شيبه يې زنه په مټ کي ونيول او بيا يې وويل:

ښه سمه ده، يوه فوټو کاپي به يې درکړو  
 \_ نه فوټو کاپي يې نه غواړمه، که اصل يې راکړئ ښه به وي.

\_ اصل يې څه کوې؟ هغه خو مور تدریسوو.  
 \_ ځکه زه چي هر وخت دا ليکچر نوتونه وينم نو د خپلي محصلۍ وختونه رايادېري او بل داچي دا زما د خدای بخښلو استادانو د لاسو نښي هم دي.  
 \_ نو که درڅخه ورک سول زمور خو به کور پر چرگه رابار کړې، بيا د چا په وسه پوره ده چي نوي ليکچر

## سياسي عينکې

نوټونه وليکي؟

\_ صاحب تاسي بېغمه اوسئ، نه راڅخه ورکېږي.  
د رئيس په تندي کي ناڅاپه گونځي پيدا سوې، له  
څوکۍ څخه را جگ سو او په درد يې وويل: څه ورک  
سه! ولي يوازي پر تا خپل استادان گران دي؟ مور هم  
غواړو چي د خپلو استادانو د لاس نښانۍ او يادگارونه  
ولرو؟ زړه مي له گروهه ډک سو او له پوهنتون څخه  
ناهيلى کور ته راروان سوم. کور ته لا نه وم رسېدلى  
چي يوې رېږۍ (کراچۍ) ته مي پام سو. په رېږۍ کي  
يو چرگ چي بېچاره له رنگه تک تور اوښتى و، په يوه  
پښه راڅرېده او لاندي د ښوروا يوه لويه کاسه ورته  
پرتله وه. رېږۍ والا به د کاسې له ښوروا څخه يو  
گيلاس ډک کړ او پر چرگ به يې توى کړ. که څه هم  
چرگ له مودو مودو راهيسي همداسي په يوه پښه  
راڅرېده، خو کله به چي د پاسه نوې ښوروا پر توى  
سول نو داسي توبن (بخار) به يې پورته سو تاچي ويل  
دا او س تازه يې له دېگ څخه را وايست. رېږۍ والا  
چي به هر وار پر چرگ ښوروا توى کړه نو نارې به يې  
کړې: (د چرگ تازه ښوروا، گيلاس په پنځه افغانۍ،  
وڅښئ دا تازه ښوروا! وا وا قسمت خوره به يې  
خوري).

له خپل مرحوم پلاره مي اورېدلي ول چي کله مور  
کوچنيان و او مکتب ته تلو، نو دغه رېږۍ والا به پر  
دغه ځاى يخني خرڅول. چرگ نو خداى دي مي غاړي  
نه بندوي چي هغه پخوانى او که به بل چرگ وي. د  
دې چرگ په ليدو مي زموږ د کوڅې يو پوډري لعل گل

## سياسي عينکې

راپه ياد سو. هغه چي به کله په کوڅه کي يو تازه مردار سوی چرگ پيدا کړ، نو پاک به يې کړ او بيا به يې پر يخني والا خرڅاوه. يو وخت يو چا ورته وويل چي بدبخته په خلکو مردار چرگان خورې؟ ده په خدا ورته وويل: (عجيبه ده، يو چرگ چي د انسان په لاس مړ سي، هغه حلال دی او بل چرگ چي خدای پاک په خپله وژلی وي، هغه مردار دی. زه خو وایم چي تر دې بل حلال چرگ نسته). ما ويل خدای خبر چي دا به څنگه چرگ وي. خو په هر حال دا چرگ اوس د افغانستان په تاريخي اثارو کي گڼل کېده. ما ويل که نور اثار په لاس نه درځي، ونيسه دا چرگ خو رانيولای سې.

رېړۍ والا ته چي مي د چرگ وويل نو هغه نټه (انکار) وکړ، ويل مور يوازي د چرگ ښوروا خرڅوو، ولاړ سه بل ځای چرگ رانيسه. لکه زما په مطلب چي پوهېدلی وي، ويل څه وروره چرگ بيخي نه خرڅوم. ما اورېدلي ول چي تاريخي اثار زرگونه ډالره بيه لري، بس څو زړونه مي يو کړل او له رېړۍ والا څخه مي چرگ د غوايي په بيه رانيو، په يوه پلاستيکي کڅوړه کي مي واچاوه او د اطلاعاتو او فرهنگ وزارت خواته روان سوم. پر لاري ډېر تېری سوم، يوه دکان ته ودرېدم، کڅوړه مي څنگ ته کښېښوده او دکاندار ته مي وويل چي يو بوتل اوبه راکړه. په دې وخت کي گورم چي يو کوڅه ډب سپی راغی او چرگ يې له کڅوړي سره يووړ. په سپي پسي چي مي هرڅومره منډي وکړې په لاس رانه غی.

## تشنابونه او د ښوروا بويونه

زموږ شعبه د تشناب څنگ ته وه، هر همکار چي به تشناب ته ورتېږېده، نو يو وار به يې مور ته د سترگو تر کونجو وکتل، کله چي به مو ورته پام نه و، نو غلى به ننوت او که به مو ورته پام سو، نو سلام به يې راواچاوه. کله چي به د تشناب دروازه بنده وه، نو شعبې ته به راغى او زموږ سره به يې ځان په خبرو بوخت کړ. کله چي به يې د تشناب د دروازې کړپ واورېد، نو سمدلاسه به ولاړ سو او مور ته به يې وويل : ښه نور مو وخت نه نيسم، بس يوازي ستاسي احترام ته راغلم.

لومړى مور ته ددغو همکارانو خبري ستړي کوونکي وې او هسي به مو سر ورسره ښوراوه خو ځينو همکارانو به داسي په زړه پوري کيسې کولې چي سوکه سوکه مور هم ورسره عادت سولو، تر دې

## سياسي عينکې

وروسته به موږ خپله د تشناب خواته سترگي نيولي وې چې که کوم څوک ووينو چې بانډار ورسره وکړو. کله چې به مو سهار له کوم همکار سره سترې مسې نه وه کړې نو پر همدغه وخت به مو راوښت او په غېږ کي به مو داسي کلک ونيو، لکه په کلونو کلونو چې مو نه وي سره ليدلي.

کله چې به يوه همکار نوي کالي اغوستي ول، نو موږ ته به يوه نوې موضوع وه، هغه بېچاره که به څه هم پېښې سره مېنځې او پرېنس به يې لاس تېراوه خو ناچاره و چې موږ ته دخپلو نويو کاليو په باب پوره معلومات راکړي. د ورځي مواته ساعتته کار کاوه چې څلور ساعتته به يې د تشناب له لارويانو سره په سترې مسې کي تېرېدل. تشناب يوه کړکۍ هم درلوده چې يوه کورته ورخلاصه وه.

يوه ورځ د نوموړي کور خاوند راغی ويل، ستاسي د تشناب بدبويۍ موږ ډېر تنگ کړي يو. د شعبي چپراسي رمضان اکا مي راوغوښت او ورته ومي ويل چې دا تشناب ولي داسي بد بوی کوي، نه يې مينځې که څنگه؟ هغه وويل چې قسم په خدای هر سهار يې مينځم، خو خير تر دې وروسته به يې په ورځ کي دوه ځله مينځم. تر دې وروسته رښتيا هم د تشناب بد بويي يو مخ ورکه سوه.

يوه ورځ مي د ښوروا بوی تر سېزو سو، ښه چې څير سوم نو بوی له تشناب څخه راته، کله چې ورغلم نو گورم چې په تشناب کي غوړ لوبښي پراته دي. رمضان اکا ته مي وويل چې دا غوړ لوبښي دلته د څه لپاره

## سياسي عينکې

پراته دي؟ هغه وويل چي په اشپزخانه کي اوبه نه وې،  
ما ويل غور لوبښي به دلته پرېمينځم، ښايي دغوړو  
لوبښو بوى به وي.

بله ورځ زموږ يوه همکار راته وويل چي له تشناب څخه  
د اچارو بوى راځي، کله چي ورغلم نو د اچارو يو مرتبان  
مي پيدا کړ چي سر يې خلاص و. ما ويل له يو چا څخه  
به پاته سوى وي. بله ورځ غرمه چي تشناب ته ورغلم  
نو د پېرکيو بوى مي تر سزمو سو، رمضان اکا ته مي  
وويل چي دا څه کيسه ده؟ هغه وويل چي د گاونډيانو  
کره پېرکي پخېږي او تر کرکۍ يې بوى زموږ تشناب ته  
راځي.

تر دې وروسته به هره ورځ له تشناب څخه د ډول ډول  
خوړو او مېوو بوى راته، چي ورسره د تشناب د  
مراجعينو شمېر هم ډېرېده. اوس نو تشناب داسي يو  
ځاى و چي کله به ورغلې او دا بويونه به درباندي  
ولگېدل نو داسي فکر دي نه کاوه چي دادي تشناب  
وي، تاچي ويل د کابل د (ښار نو) د کبابيانو په کوڅه  
کي يم، دسري هيڅ زړه نه غوښت چي بيرته دي ځني  
راووزي. يوازي دغه يو تشناب نه و چي د ښوروا بويونه  
ځني پورته کېدل، بلکه د دفتر د ټولو تشنابونو دغه  
حال و.

يوه ورځ مي د تشناب له دننه څخه د څو نفرو خبري  
واورېدلې، حيران سوم چي دا څه خبره ده؟ تر دې  
مخکي مي ښځي ليدلي وې چي په ډله ييز ډول  
تشناب ته ورځي او ان داچي هلته کيسې هم کوي خو  
په ډله ييز ډول د نارينه وو ورتگ راته نوې خبره ول.

## سياسي عينکې

تشناب ته نژدې يو ځای ورته پټ سوم چي دا ښاغلي مراجعين وپېژنم. کله چي د تشناب دروازه خلاصه سوه نو گورم چي څلور نفره شېربرېتي ځوانان راووتل، په خدا مي ورته وويل چي يارانو خيريت و؟ دوی ويل نن تشناب ته اوبه نه راتلې مور ويل و به يې گورو چي څه علت لري؟ زه چي تشناب ته ورغلم نو گورم چي د تشناب پايپونه بيخي جوړ دي.

وايي چي د مسکين بخت يو گړی وي، زموږ دغه ښې ورځي هم اوږدې نه سوې، يوه مياشت وروسته بيا تشناب هغسي بد بوی کاوه، رمضان اکا مي راوغوښت، ورته ومي ويل چي دا تشناب بيا ولي داسي بدبوی کوي، لکه چي سم يې نه مينځې که څنگه؟

\_ نه قسم په خدای چي د ورځي يې دوه واړه مينځم.  
\_ نو دا يوه مياشت خو دي هم هره ورځ دوه ځله پرېمنځه، هغه مهال يې ولي داسي بد بوی نه کاوه؟  
\_ صاحب هغه وخت خو دورځي څو واړه پرېمنځل کېده. دوه ځله به ما پرېمنځه او شپږ اووه ځله به نورو همکارانو پرېمنځه.

\_ نو دا همکاران چي پر تا دومره زړه سوی لري اوس يې ولي نه مينځي؟

\_ صاحب هغه خو ټول د روژې برکت و، اوس خو روژه تېره سوه، هغوی اوس په تشناب کي ډوډۍ نه خوري، بلکه د ډوډۍ خوني ته ځي.

## نازوکړی شاعر

په یوه راډیو کې د ادبي خپروني پروډیوسر وم. یوه ورځ زموږ ایډېټر راغی او یوه نوې چاپ سوې شعري مجموعه یې راکړه، ویل د دې کتاب په باب په خپرونه کې یو ګردی مېز جوړ کړه، ځوان شاعر دی ښه دی تشویق به سي.

ما چې د کتاب پر پښتۍ د شاعر ژوندلیک ولوست نو عمر یې (٦٠) کاله و، دا چې په اصطلاح ځوان شاعر د ایډېټر شخصي انډیوال و، نو زه هم مجبوره وم چې هغه په خپرونه کې د ځوان شاعر په نوم معرفي کړم. تر خپروني وروسته څو نفرو ټلیفونونه راته وکړل، ویل دا خو زوړ سړی دی او تاسې د ځوان شاعر په نوم معرفي کړ، ما ورته وویل چې یو خو یې شعرونه د ځوانۍ د زمانې دي او بل نو داسې باغي او مسته

---

---

## سياسي عينکې

---

---

شاعري يې کړې ده چې ځوانان يې په خپلۍ پسي هم نه سي رسېدای.

د بلي اوونۍ د خپروني لپاره زموږ ايډېټر يوه بله شعري مجموعه راوړل، ويل دا کتاب په خپرونه کي معرفي کړه، ځوان شاعر دی دايې لومړۍ شعري مجموعه ده، ښه دی و به هڅول سي. د کتاب پر پښتۍ چي مي د شاعر ژوندليک ته وکتل نو عمر يې اتلس کاله و. حيران سوم چي (٦٠) کلن شاعر خو مي په ځوان معرفي کړ اوس دا شاعر په کوم نوم معرفي کړم؟ تر ډېر چورت وهلو وروسته مي په زړه کي راوگرځېده چي دې شاعر ته نازوکړی شاعر ووايم.

## د پوهاند صاحب غاښ څنگه ووت؟

بلې!

\_ پوهاند صاحب زه فرید خبري کوم، هلئ ژر له کوره

راووزئ چې زلزله کېږي

\_ څه شی زلزله کېږي! چاویل؟

\_ ایساف اعلان کړی دی، ژر راووزئ چې وخت ډېر کم

دی.

پوهاند صاحب د موبایل له بندولو سره سم خپلي

مېرمني فاطمې ته چې د ده څنگ ته ناسته وه او

کالي یې اوتو کول وویل: هله فاطمه جاني درمنډه

کړه چې زلزله کېږي! له دې سره سم پوهاند صاحب

دوې پښې دغه، دوې یې نوري پور کړې او د کور پر

دروازه یې ور منډه کړه، کله چې دالېز ته راووت نو

چیغه یې کړه: هلئ زلزله کېږي! له دې سره سم یې

## سياسي عينکې

په زينو کي منډه کړه خو دوې درې زينې لا نه و کښته  
سوی چي نوک يې وواهه او مخ پر کښته پرمخي  
ولوبد، چي د مخ يو غاښ يې ووت، خو د زلزلې له  
ډاره يې د غاښ وتلو ته پام نه سو او ډېر ژر بيرته  
راپورته سو او په منډه په زينو کي کښته سو. کله چي  
له بلاک څخه يو شل گامه ليري سو نو په لوړ اواز يې  
نارې کړې : فاطمه جاني څه سوې؟ هله ژر راووزه! اې  
خلکو ژر راووزئ چي زلزله کېږي! په دې وخت کي  
فاطمه هم په منډه راوړه سپده، ورپسې نور گاونډيان  
هم راکښته سول. په لږ وخت کي د بلاک ټول خلک  
دباندي راووتل، چا پرستنه پر سر را اخيستې، چا يو  
بکس او چا بيا صندلي را اخيستې وه، د وارخطايۍ  
کار و، د چا چي هر شی لاس ته ورغلی و بس هغه يې  
را اخيستی و. هوا ډېره سړه وه او پر ځمکه يوه  
لوېشت واوره پرته وه. د تلواري کار و، پوهاند صاحب  
د فاطمې توره لمن چي تازه يې اوتو کړې ول پر سر  
ټينگه تړلې وه.

پنځه دقيقې لا نه وې تېري سوي چي د شاوخوا  
بلاکونو خلک هم راکښته سول. داسي غالمغال جوړ  
سو لکه د مينا بچي چي له ځالي را اخلې. يوه بوډۍ  
ښځه چي سا يې لنډه لنډه کېده، له يوه درانده بکس  
سړه راوړسېده، پر زړه يې لاس نيولی او يوې بلي  
ښځي ته يې وويل : وی خوري که زلزله وسوه زما  
خوبه زاره وچوي، دا اوس مي هم د زړه درزا په خپلو  
غورو اورم. يوه بله بوډۍ ښځه چي له يخنۍ څخه يې  
لاسونه لږزېدله د موبایل نومره ووهله :

## سياسي عينکې

بلې!

- \_ ملالۍ لوري هله ژر له کوره راووزه چې زلزله کېږي.
- \_ څه شی زلزله کېږي! چا ویل؟
- \_ نه یمه خبره خو زموږ د بلاکونو ټول خلک راوتلي دي
- \_ موري دا به درواغ وي
- \_ درواغ به څنگه وي، زموږ د بلاکونو ټول خلک راوتلي دي، نور یې څه کوې چې پوهاند صاحب هم راوتلی دی، پوهاند صاحب خو به نه تېروزي
- \_ زلزله څه مهال کېږي؟
- \_ بس نن شپه کېږي، ډېري پوښتني مه کوه ژر راووزه!
- يو سړی چې مدير اسلم خان نومېده او یخنۍ رېږداوه، پوهاند صاحب ته ورنژدې سو او ویې ويل :
- پوهاند صاحب تاسې خو ډېر معلومات لرئ او تل خبرونه هم اورئ، دا چا ويل چې نن شپه زلزله کېږي؟
- \_ ايساف اعلان کړی دی.
- \_ ښه ښه ايساف اعلان کړی دی، نو زموږ دولت خو تر اوسه په دې باب هيڅ هم نه دي ويلي
- \_ زموږ دولت بېچاره د فيل په غور کي ویده دی، خو زه د ايساف تر اعلان پنځه دقيقې وروسته دستي خبر سوم، زه فکر کوم چې دولت به تر اوسه هم نه وي خبر.
- \_ نو ايساف څنگه خبرېږي چې نن شپه زلزله کېږي؟
- \_ ايساف خو پر مختللي ټيکنالوژي لري، بيا نو په ايساف کي هغه هېوادونه هم شامل دي چې هلته ډېري زلزلې کېږي، لکه ترکيه، امريکا او... هغوی په دې باب ډېري ښې تجربې او پرمختللي وسايل لري.
- \_ نو د دغو هېوادونو حکومتونه چې د زلزلې په باب

## سياسي عينکې

دومره پرمخ تللي وسايل لري، ولي تر زلزلې د مخه نه خبرېږي چي خلک خبر سي او دتلفاتو مخه ونيول سي؟ \_ دا حکومتونه تر زلزلې دمخه خبرېږي او اعلانونه هم کوي خو ټول خلک يې نه ورسره مني، لکه زموږ خلک چي وايي په دې نو ايساف څه خبر دی.

يو سړی چي زلمی نومېده او يو کوچنی يې په غېږکي نيولی او خپله کورنۍ يې پر غوړولې وه، وويل : خدای دي فضل وکړي، دا به څه کوو؟ ته دې خلکو ته وگوره له اکثره سره يې نه پرستنه سته او نه کمپله، يوازي په هاخپلو درېشيو کي راوتلي دي، که په دې سړه هوا کي تر سهاره پاته سو نو يخني به مو مړه کړي، موږ خو لاخير دا کوچنيان به څه په کوو؟ يو سړی چي خدا ورتله او پرخوله يې لاس نيولی و، زلمي ته ورنژدې سو او په غوړ کي يې ورته وويل : مدير صاحب بخښنه غواړم، بده خبره هم ده چي درته وايم، دا پطلون دي ماته داسي ښکاري لکه چپه چي دي اغوستی وي.

هيچا زړه نه سواى کولای چي کور ته ولاړ سي، کله چي به چا له ځايه حرکت کاوه نو داسي به په تکليف و تا چي ويل په خټو کي خېژي. فاطمې پوهاند صاحب ته وويل چي زه به په منډه يو ځل کورته ولاړه سم، پيسې او خپل زر به راواخلم. پوهاند صاحب يې غوړ ته خوله ورنژدې کړه او په ناز يې ورته وويل : گراني ماته ستا ژوند زموږ تر ټولي شتمنۍ مهم دی، ماته نه گورې چي خپل د ډوکټورا بری ليک، مډالونه، کتابونه او ليکچرنوټونه مي ټوله پرېښوول او يوازي مي خپل سړ را وايست، خو ته په پيسو پسي ځان په لوی لاس د بلا

## سياسي عينکې

په خوله کي ورکوې؟ مور خو لږ پيسې نه لرو چي ته داسي وارخطايې، خو فاطمې پر خپله خبره ټينگار کاوه، ويل خيردې ژر بيرته راځم. فاطمه چي کورته روانه سوه نو پوهاند صاحب هم د شا له خوا په نيولو گامونو ورپسي روان سو خو بڼه يې داسي الوتې وه تاچي ويل ځانمرگي بريد کوي. کله چي به يې څلور پنځه گامه واخيستل نو و به ودرېد، فاطمې ته به يې مخ راواړاوه، ويل گراني ته ودرېره لکه چي زلزله شروع سوه. کله چي کور ته ورسېدل نو لومړی سالون ته ورننوتل، گوري تلويزيون لا هماغسې چالان دي. دوی چي تلوېزيون ته وکتل نو په دې وخت کي د تلوېزيون له لاري دا اعلان خپور سو: هغه کابل ښاريان چي د زلزلې له ډاره يې خپل کورونه پرې ايښي، بيرته دي خپلو کورونو ته راستانه سي، ځکه دغه اواز په بشپړ ډول ناسمه او د يوې ډلي حرفوي غلو دسيسه ده. د دې دسيسې په نتيجه کي غلو څو کورونه لوټ کړي، خو له نېکه مرغه چي پوليس په دغه دسيسه خبر او د دې ډلي دوه تنه غله يې نيولي دي. دې غلو اقرار کړي چي دا کار يې د دې لپاره کړي چي خلک خپل کورونه پرېږدي او دوی په اسانۍ سره د خلکو کورونه لوټ کړي. د دې اعلان په اورېدو سره فاطمې په وارخطايۍ د المارۍ خواته ورمنډه کړه، گوري چي د المارۍ دروازه خلاصه ده، په المارۍ کي چي يې وکتل نو يوه لويه چيغه يې تر خوله ووته: هله پوهاند صاحب راسه چي خاوري مي پر سر سوې! غلو ټولي پيسې او زر وړي دي.

## بيا به بله ورځ درته ووايم

زموږ د دفتر په ټولو بنځينه همکارانو کي مږگان په خپلو وېښتانو ډېره نازېده. دا نوره هم ښکلې وه او هغه د چا خبره سترگه په ډکېده خو د هغې اوردو او ژيړو وېښتانو ډېر ژر د سړي پام ځان ته ور اړاوه. دې به نه يوازې دا چي د خپلو همزولو په مخکي خپل وېښتان يوې او بلي خوا ته څنډل، بلکي کله نا کله به د نارينه وو په مخکي هم په داسي ناز و نځرو تېرېده چي غوړېدلي وېښتان به يې تر پورني راوتلي او تر زنگنو به تېر ول.

کله چي به د وېښتانو خبره کېده، نو د دې نوم به يې په سر کي يادېده. د دفتر هري بنځي چي به غوښتل د مږگان وېښتان له نژدې وويني نو هغې به بخيلي کوله او اجازه به يې نه ورکوله چي د هغې وېښتان دي له نژدې وگوري، ان دا چي د خپلو وېښتانو د پالنې او ساتنې په باب به يې هم چاته معلومات نه ورکول. کله چي به له هغې څخه چا د وېښتانو په باره کي پوښتنه وکړه نو دې به کله ويل چي زما مور او ټولي

## سياسي عينکې

خويندي دغسي ښه وېښتان لري او کله به يې ويل چي بيا به بله ورځ درته ووايم. زموږ د دفتر ټولو ښځو غوښتل چي د مږگان وېښتان له نژدې وويني او په دې راز پوه سي چي د هغې وېښتان ولي دومره ښکلي او اورده دي؟

يوه ورځ مږگان دفتر ته ناوخته راغله. سر يې په پورني کلک تړلی او ښه يې هم الوتې وه. له دې سره سم زموږ د دفتر ښځي پر راټولي سوې، ويل خدای دي يې خیر کړي څه پېښه ده؟ مږگان ويل هيڅ هم نه ده پېښه، يوازي مي سر لږ درد کوي. په دې وخت کي زموږ د سهارنۍ غونډي وخت راغی او موږ ټول د غونډي تالار ته ولاړو. غونډه لا نه وه پيل سوې چي زموږ د دفتر چپراسي گل خان لالا يو مصنوعي چوټي راوړ، ويل دا دچادی؟ ما چي نن سهار د دفتر دالېزونه جارو کول پيدا مي کړ. په دې وخت کي موږ ټولو يو وار د مږگان وېښتانو او بيا د گل خان لالا په لاس کي چوټي ته وکتل.

په زړه کي مي راوگرځېده چي ياره ژوند هم په سړي عجيبه کانې کوي، هغه چوټي چي تر پروڼه پوري يې ډېرو نجونو او هلکانو د نژدې ليدلو ارمان درلود، نن د گل خان لالا په لاس کي دی.

## اوس اصلي خبري ته راځم

د دوبي په ټکنده غرمه کي مي درنه غوټه په شا او د کور خواته روان وم. کور ته نژدې زموږ يو کليوال، سالو اکا راباندي پېښ سو. زما په ليدو يې رامنډه کړه او په غېږ کي يې ټينگ ونيولم، ويل زوروره دا څو ورځي نه ښکارېدې او زما د زوی په واده کي هم نه وې، خيريت و؟ ما ويل هو خيريت و د يو دريو ورځو لپاره کابل ته تللی وم. ښه خير، مبارک دي وي، د زوی واده دي په خير تېر سو؟ دا پوښتنه به نو څه وه چي ځان مي په لوی لاس په جنجال اخته کړ. سالو اکا له خوشاليه باغ باغ سو او راته ويې ويل چي تابه هم ډېر ودونه ليدلي وي خو زما د زوی عجيبه واده و، يوه عجيبه خبره پکښي پېښه سوه. که خبر سې نو له حيرانتيا به دي خوله وازه پاته سي. ما ويل خدای دي خير کړي، څه

## سياسي عينکې

خبره پکښې پېښه سوه؟ له دې سره سم سالو اکا د خپل زوی د واده کیسه بیخي له مرکې څخه راته شروع کړه.

کیسه ښه اوږده سوه، ما غوټه پر له پسې له یوې اوږې څخه بلې ته اړوله خو د سالو اکا کیسه نه خلاصېده. اخر مي ورته وویل چي ستا کیسه ډېره په زړه پوري ده، هغه اصلي خبره چي تا ویل ډېره عجیبه وه، هغه راته وکړه، اوس مي غوټه ډېره درنه ده، نوره کیسه به بیا بله ورځ له خیره سره راته وکړې. سالو اکا وخنډل، ویل ته ودرېږه زوروره دا دی اوس اصلي خبري ته راځم. تر نیم ساعت پوري یې بیا هم نه هغه خبره راته وکړه او نه د واده کیسه خلاصه سوه.

زما بېچاره دا خواري په پیڅکه وه چي یو مي غوټه ډېره درنه وه او بل نو سترې هم وم، په تېره بیا پښې مي ډېري وچي سوي وې. سالو اکا ته مي وویل چي زه اوس ډېر سترې یم، هغه عجیبه خبره ژر راته وکړه، ما پښین به له خیره سره نوري خبري کوو. ده ویل ته ودرېږه زوروره اوس اصلي خبري ته راځم، تر اوسه خو مي یوازي د مرکې کیسه درته کوله. تر دې وروسته یې بیا خپله کیسه پسې وغځوله. په دې وخت کي مي داسي احساس کړه چي کمیښ مي د شا له خوا ټول لوند سوی دی، کله چي مي غوټي ته لاس ور وړ نو پوه سوم چي په هغه کي ټوله واوره (یخی) ویلي سوی دی.

سالو اکا ته مي وویل چي ډېر سترې یم او ډوډۍ مي هم نه ده خوړلې، زما ستا سره وعده ده چي ما پښین

## سياسي عينڪي

زه خپله ستا ڪورته درڄم، ٽوله ڪيسه به راته وڪڙي. سالو اڪا په خدا وويل چي زوروره، زه چي ستا غوندي ڄوان وم په ستريا او لوره ڪي مي ڳردسره چورت هم نه واهه، ته ودربره اوس اصلي خبري ته راڄم. له سره تر نوکانو پوري په خولو ڪي لوند خيشت سوم، پر سترگو مي تياره راتله، نور نو په ولاڙي نه سواي درېداي، اخر مجبوره سوم چي ڪنڀنم. زما له ڪنڀناستو سره سم سالو اڪا له جبهه د نسوارو دېلي (قطي) را وايست، ښه غٽه ڪپه نسوار يې خولې ته واچوله او خپلې ڪيسې ته يې دوام پسې وركړ. نور په ځان نه پوهېدم چي سالو اڪا څه راته وايي، بس يوازي مي ښه، ښه، ورته ويل. سالو اڪا يو څو ڳامه ڳوښه سو ويل ته لږ صبر وکړه زه به دا نسوار تو (توف) ڪړم، ته مه څه چي اوس اصلي خبري ته رارسېدلي يم. سالو اڪا چي مخ بلي خواته وگرځاوه، نو ما وخت غنيمت وڳاڻه، دوې پښې مي خپلي وې، دوې مي نوري پور ڪړي او په يوه منڊه مي ځان ڪور ته ورساوه.

## ما پوهنتون نه دی ویلی

په یوه مجلس کې یو ځوانکی ناست و چې ټولو ډاکټر صاحب ورته ویل، څنگ ته ناست ملگري یې ورته وویل چې ډاکټر صاحب زه دا څوکاله کېږي چې قبضیت لرم. ده هم بې له دې چې لږ تر لږه د ناروغ پر گېډه لاس راتېر کړي له جېبه یې کتابچه را وایسته او هغه ته یې یو ډول څاڅکي او دوه ډوله شربت ور ولیکل.

تر دې وروسته ناروغ مور ته مخ راواړاوه، ویل دا ډېر ښه ډاکټر دی، زده کړي یې په امریکا کې کړي دي. له دې سره سم لکه موټر چې ټکر سي چا پر نس، چا پر سر، چا پر تشي او چا پر ملا لاسونه ونيول، هر یوه ویل چې ډاکټر صاحب زه هم چندان جوړ نه یم. ډاکټر صاحب هم چاته (نې) نه ویل، ټولو ته یې ښه په ورین تندي نسخې ور ولیکلې چې ماته یې هم د اعصابو د

## سياسي عينکې

ارامېدو لپاره دوه ډوله شربت را وليکل. په مجلس کي يو سړی چي خلکو انجنير صاحب ورته ويل، له ډاکټر څخه وپوښتل چي وبخښئ تاسي د امريکا کوم پوهنتون ويلى دى؟ ډاکټر ورته وويل چي ما اصلاً پوهنتون نه دى ويل، بلکي په پېښور کي مي د لومړنيو مرستو درې مياشتني کورس ويلى دى. دا چي په کورس کي مو استادان امريکايان ول نو زه وایم چي په امريکا کي مي درس ويلى دى.

سهار مي د نوموړي ډاکټر شربت وڅښل چي سمدلاسه مي سر ورسره دروند سو، ايله دومره مي وکړه چي ځان مي د خوب بستر ته ورساوه. ما چي ويل يوه سترگه به مي لا نه وي خوره کړې خو مور مي راغله ويل زويه کنښنه د غرمې د ډوډۍ وخت دى. غوښتل مي سترگي خلاصي کړم خو نه کېده، غوښتل مي راولاړ سم خو چي هر څه مي وکړه نه سواى پورته کېداى، يو عجيبه حالت و، روغ جوړ وم، يوه ځاى مي هم درد نه کاوه، د خلکو خبري مي اورېدې، ما هم خبري سمې کولای سواى خو له ځايه نه سواى پورته کېداى. مور ته مي وويل چي زما ډوډۍ خواته نه کېږي. ماښام مي بيا مور راغله ويل زويه کنښنه ماښام دى، ما ورته وويل چي ماښام مي له انډيوالانو سره تر نا وخته بانډار کړى دى، بې خوبه سوى يم، پرې مي ږده چي خوب وکړم. سهار مي بيا مور راغله ويل کنښنه، خو زه بيا هم نه سواى پورته کېداى. مور مي ويل ناروغه يې او که چا کوم نشه يي شى درکړى دى؟ ما ورته ويل چي نه بيخي جوړ تيار

---

---

## سياسي عينکې

---

---

يم، بس يوازي خوب راځي. غرمه هم د ولاړو نه وم. ماښين مې ورور رکشه راوستل او زه يې يوه ډاکټر ته بوتلم. ډاکټر وکتلم او معاینات يې راته وليکل، د معایناتو په نتیجه کې يې ليکلي ول چې زه ملاریا یم. د ملاریا چې مې واورېدل نو سمدلاسه مې پر سر نری درد سو. ډاکټر ته مې د اعصابو د ارامېدو درمل وړنځکاره کړل. هغه چې درمل وکتل نو اسمان ته يې ټوپ وهل، ويل دا دوا کوم احمق درکړې ده؟ ما ويل نه يې پېژنم. ډاکټر د ملاریا درمل راکړل ويل له دې درملو سره خامخا ښه کېږي. په لاره کې مې د ملاریا او اعصابو د ارامېدو درمل دواړه ایسته واچول، له هغه مهال راهیسې څو کاله کېږي چې بیا نه یم ناروغه سوی.

## زه له ژرندي فارغه سوۍ يم

دا غونډه هغه افغان ډاکټر رابللې وه چې د لوړ فشار نوي علاج يې موندلی و. په غونډه کې د نړيوالو روغتيايي سازمانونو استازيو، د ملگرو ملتونو د نړيوال روغتيايي سازمان استازي، د افغانستان د عامي روغتيا وزير، مدني ټولنو استازو، طبي ډاکټرانو، بهرنيو ډيپلوماټانو او گڼ شمېر خبريالانو برخه درلوده.

د غونډې وياند وويل: اوس هغه علمي شخصيت ته بلنه ورکوو چې د يوې وژونکي ناروغۍ يو ډېر ساده او موثر علاج يې موندلی دی. دا علمي شخصيت ډاکټر سلطان سوداگر نومېږي، هيله ده چې ستيج ته تشريف راوړي او تاسي يې په وياړ چکچکي وکړئ.

ډاکټر سوداگر چې تر ستيج پورې د غونډې د برخه والو په تودو چکچکو بدرگه سو، داسي وويل: تاسي ته معلومه ده چې ډاکټران له پوهنتون څخه فارغه کېږي خو زه له ژرندي څخه فارغه سوۍ يم. په دې مانا چې

## سياسي عينکې

زه دېرش کاله پخوا يو ژرنده گړی وم، خو په کوچنيوالي کي مي په مسجد کي څه ناڅه ليک لوست زده کړی و.

کله چي افغانستان ته روسان راغلل نو ما په پېښور کي د لومړنيو مرستو يو شپږ مياشتنی کورس ووايه. څرنگه چي زموږ په کلي کي يو څه ارامي وه او خلک يې نه وه کډه سوي نو زه ولاړم هلته مي يو کلينیک جوړ کړ چي پر جنگي ټپيانو سر بېره به مي نسايي او ولادي ناروغان هم تداوي کول. ډېر جراحي عمليات مي هم وکړل چي د خدای فضل دی ډېری يې بريالي سول، دا چي د چا به اجل پوره و هغه نو د خدای پاک کارونه دي.

په دې وخت کي د مجلس حاضرينو شور او زور جوړ کړ، يوه وويل : بې شکه ! دې ته نو نا بغه وايي، په ژرنده کي هم داسي استعدادونه پيدا کېږي چي د پوهنتون فارغين څه چي استادان يې هم سيالي نه سي ورسره کولای.

ډاکټر سوداگر پسي زياته کړل : کله چي زه کابل ته راغلم نو تر يو لړ څېړنو وروسته راته معلومه سوه چي په نړۍ کي هر کال په زرگونو خلک د وينې د لوړ فشار له امله مري. ځکه نو زه په دې هڅه کي سوم چي ددې خطرناکي ناروغۍ علاج پيدا کړم، تر ډېرو طبي مطالعاتو او څېړنو وروسته بريالی سوم چي د وينې د لوړ فشار يو ډېر ساده او موثر علاج پيدا کړم. ما لومړی د فشار لوړېدو لاملونه وڅېړل. دلته افغاني او بهرني ډاکټران تشریف لري، دوی زما په خبره ډېر

## سياسي عينکې

ښه پوهېږي چې د لوړ فشار يو ستر عامل خفگان دی. ډېر ناروغان چې کابل ته راسي نو د نابلدي له امله د اودس مات لپاره مناسب ځای نه سي موندلای. زما کلينک په داسي يوه ځای کې چې دې شا و خوا يې ټول د چای جواب ځايونه دي، ناروغان به ښايي ډېري انډېښنې ولري خو ما هڅه کړې چې زما ناروغان د اودس ماتي له امله هيڅ انډېښنه و نه لري.

ددې تر څنگ له ناروغ څخه ډېر لوړ فيس اخلم، که بيا يې هم فشار ټيټ نه سو نو ډېره قيمتي دوا ورته ليکم او هغه هم داسي دوا چې زما له شخصي درملتون پرته بل ځای نه پيدا کېږي. ناروغ مجبور دی په ټول ښار کې وگرځي چې ايله هغه درملتون پيدا کړي، له دې کار څخه مي هدف دا دی چې ناروغ پلې وگرځي او ورزش وکړي. که بيا يې هم فشار ټيټ نه سو، نو دا وار ښه ډېر معاينات ورته ليکم او خپل لابراتوار ته يې استوم. لابراتوار مي د يوه رستورانټ څنگ ته دی چې هلته شپه او ورځ د واده محفل وي او د موسيقۍ اواز يې تر ډېر ليري ځايه پوري اورېدل کېږي. دا کار ددې لپاره کوم چې د ناروغ خفگان لږ کم سي. د لابراتوار کارکوونکو ته مي ويلي دي چې تر پنځه سوه (سي سي) کمه وينه دي نه ځني اخلي. په دې کار کې مي هدف دا وي چې د ناروغ وينه لږ سي، ځکه چې کمخوني د وينې فشار راټيټوي.

په دې وخت کې يوه خبريال وپوښتل: که له دې سره سره يې د وينې فشار ټيټ نه سي بيا څه کوئ؟ ډاکټر سوداگر يې په ځواب کې وويل: بيا يې نو په خپل

## سياسي عينکې

شخصي روغتون کي بستر کوم. زما د روغتون د کوټې کرایه تر نورو روغتونونو درې برابره لوړه ده، بس نو هر څه يې همداسي درو اخله. که څه هم عملياتو ته اړتیا نه وي خو زه يې يو ځای ورځیرم، کله چي ناروغ رخصتېږي نو زموږ د روغتون کارکوونکي ښه درنه شیریني ځني اخلي، دا شیریني داسي حتمي ده لکه زما فیس. ناروغ ته وایم چي باید څو واره نور هم راسي او که را نه سي نو تر دې به په ډېرو خطرناکو ناروغيو اخته سي. ناروغ مجبور دی چي په هر پړاو کي هم دغومره ډېري منډي وکړي او هم دغومره ډېري پیسې ولگوي.

یوه بل خبریال وپوښتل: په دې ډول خو ناروغ ته یوازي د پیسو تاوان رسېږي نو د پیسو د تاوان یې د ویني له فشار سره څه؟ ډاکټر سوداگر په خدا وویل: دپیسو تاوان د ویني له فشار سره مستقیمی اړیکي لري. کله چي انسان ډېر مایعات ضایع کړي نو فشار یې ټیټېږي، لکه خواگرځی، نس ناستی او خولې کول. کله چي یو څوک ډېر ناڅاپه د پیسو تاوان وویني نو خولې ورباندي راماتي سي، کله چي یو څوک بېوزله سي نو د موټر کرایه به نه لري، بیا نو مجبوره دی زیات پلې وگرځي او د روزی پیدا کولو لپاره درانه کارونه وکړي چي په دې ډول یې هم د وجود غوړ ویلي کېږي او هم زیاته خوله کوي. د انسان د وجود مایعات د ویني په فشار کي مهم رول لري. کله چي د انسان د وجود مایعات کم سول نو فشار یې خامخا ټیټېږي. یو بېوزله سړی نه د علاج وس لري او نه یې په قوي خوړو

## سياسي عينکې

وس رسېږي، نو هغه دی چې د وجود مقاومت یې سوکه سوکه کمېږي او ناروغ په داسې ناروغیو اخته کېږي چې له امله یې وجود اوبه ضایع کوي. د انسان د وجود اوبه معمولاً د نس ناستي، خواگرځي او خولو له لاري ضایع کېږي چې ددې هدف لاس ته راوړلو لپاره لازمه ده ناروغ په نس ناستي، ملاریا، لویي تبې، بروسلوز او یا بلې داسې ناروغۍ اخته سي چې لوړه تبه لري.

ما د درملني په هر پړاو کې دې ټکي ته پام کړی چې ناروغ باید مایعات ضایع کړي، مثلاً زه یوازې په اوږي کې ناروغان گورم، په ژمي کې په اروپا کې اوسم. زما په کلینک، روغتون، درملتون او لابراتوار کې نه بادپکه او نه هم ایرکنډېشن سته، که تاسې زما ناروغان ددرملني په جریان کې ووينئ نو له ستره تر نوکانو پورې په خولو کې ډوب وي.

یوه بل خبريال وپوښتل: فکر نه کوئ چې ناروغ دیوې ناروغۍ د درملني پر ځای په یوې بلې ناروغۍ اخته کوئ؟ ډاکټر سوداگر وویل: دا خبره سمه ده چې ناروغ د یو څه مهال لپاره په یوې بلې ناروغۍ اخته کېږي خو ددې علاج په نتیجه کې له ټولني څخه د ډېرو خطرناکو ناروغیو تغیر ټولېږي. مثلاً زموږ په ټولنه کې داسې یو دود دی چې یو یې گټي او شل یې خټي، د ډوډۍ په پیدا کولو کې د کور مشر ډېر رول لري، نو که د کور مشر د خوارځواکۍ او بېوزلۍ له امله له کاره ولوېږي ښکاره خبره ده چې هم به دی خپله او هم به یې اولادونه سخت کارونه کوي. ددې ترڅنګ به یې په

## سياسي عينکې

غوښو، وريجو، خورو او غورو ورس نه رسېږي. هغه دی چې په نتیجه کې یې د کور ټول غړي له هغو ناروغيو څخه خوندي کېږي چې شتمن خلک په اخته کېږي، لکه د ویني لوړ فشار، د زړه حمله، شکره او داسې نور. بله خبره دا ده چې زه هیڅکله لاس تر زړه نه یم کښېناستلی، بلکې تل په دې هڅه کې یم چې د نورو ناروغيو، په تېره بیا تپت فشار علاج هم کشف کړم، خو زه فکر نه کوم چې دومره اوږد ژوند به ولرم. زما د علاج په نتیجه کې به د ډېرو ناروغانو د ویني فشار تپت او اوږد ژوند به ولري خو له بده مرغه زما فشار به لوړ سي. د خلکو د خدمت له امله مې هیڅ پام نسته چې زه خپله ورځ په ورځ چاغبېرم. تاسې ته معلومه ده چې نن ورځ له ډېرو پیسو سره خامخا ژور خفگان ملگری دی، نو کله چې خپل چاغوالي او خفگان ته گورم داسې فکر کوم چې د ویني فشار به مې خامخا لوړ سي، خو زه ویاړم چې خپل ژوند مې د ولس لپاره وقف کړی او په دې لار کې مرم.

---

---

## سیاسي عینکې

---

---

### مست بوډا

د لونگ اکا عمر تر شپېتو کالو اوښتی و، خو په ږیره کي یې ايله یو څو سپین وېښتان پیدا سوي ول. له کومي ورځي راهیسي چي هغه کونډ سوی و، نو په ځان به یې لږ گوتي وهلې، له ږیري څخه به یې سپین تارونه کښل، ږیره به یې هم لږ کونډۍ کوله او پلاستیکی غاښونه خو یې پخوا لا ایښي ول.

څه مهال چي د لونگ اکا مور، شرنګي توری د لونگ اکا دسمال راوړ، نو هغه داسي بې واره وخنډل چي د پلاستیکی غاښونو پورتنۍ ژامه یې را جلا سوه او نژدې ول چي پر ځمکه را ولوېږي.

تر کوژدې وروسته به لونگ اکا د کلي خلکو پر غور واهه چي کوژدنه ( نامزاده) نجلۍ یې د لور پر ځای څه، چي بېخي یې د لمسی پر ځای ده. بیا به نو ده په

## سياسي عينکې

ځان نوره هم ګوته وهلې، اوتو کړي کالي به يې اغوستل او کله کله به يې عطر هم وهل. کله چې د واده شپې رانژدې سوې نو لونگ اکا نسوار هم پرېښودل او سګرېټ يې پيل کړل، ويل ورک يې کړه نسوار ډېر مردار عمل دی. په اوونۍ دوو کي به ښار ته تلئ او وېښتان به يې په نايي جوړول. بربتونه خو به يې په هرو دوو درو ورځو کي داسي پاک خريل تا چې ويل شکولي يې دي. تر دې وروسته به ځينو ځوانانو په غياب کي لونگ اکا مست بوډا باله.

د واده په شپه ښځو ويل هلک راولئ چې ائينه مصحف په وکړو. د لونگ اکا مور، شرنگي توري ځان يوې او بلي خواته کاوه، خو د لونگ اکا خواتي په سړو اوښکو ژړل، ويل ولي زما لور تر چا پاته ده، يوازي يې دغه گناه ده چې پلار نه لري؟ اخر شرنگه توري هم ناچاره سوه چې لونگ اکا راولي.

يوې نجلۍ ناره کړه، ويل هغه دی زوم يې راوست. نجوني يوې او بلي خواته سره گوښه سولې. لونگ اکا خپلو دوو ځوانانو زامنو تر څنگو نيولی او ائينه مصحف ته يې راوست. په دې وخت کي په ښځو کړکچو (شور) ګډ سو. په تېره بيا نجونو ډېر په زوره زوره خندل، يوې ويل، وی دغه زوم دی؟ د لونگ اکا په باب د ښځو خبرو وار په وار زور اخيست. شرنگه توري له درده ولاړه سوه او نجونو ته يې وويل: ورکي سئ! تاسي زما په زوی ملنډي وهئ، تاسي که ښه ياست دغه سپين رېري مېړه پيدا کړئ. د شرنگي توري په خبرو نجوني بيا هم غلي نه سوې او ائينه مصحف پيل سو.

## سياسي عينکې

تر ائینه مصحف وروسته چي لونگ اکا ولاړېده، نو لکه د الوتکي ټایرونه چي نه ايله کېږي پنبې يې نه غوړېدې او نه سواى ولاړېدای، اخير د هغه يوه ځوان زوى په غېږ کي واخيست او د ناوي خونې ته يې بوت. د واده په سهار د چايو خوړلو پر مهال چي د لونگ اکا او ناوي خپلوان ناست ول، شرنگي توري يو وار په مسکا د لونگ اکا خواته وکتل او بيا يې د ناوي مور ته وويل: لونگ جان زوى مي که څه هم تر ناوي يو څه مشر دى، خو ډېر ځوان پاته سوى دى. د ده همزولي چي ووينې گردهره پر ملا کړوپ دي او ږيري يې لکه وړى داسي سپيني دي، خو ته و ده ته وگوره له بدو سترگو دي خوندي وي، ږيره يې تکه توره ده. په دې وخت کي ناوي له مخ څخه شال لږ ليري کړ او ويې ويل: وى موري په توره ږيره يې مه خطاوزه، ماته رامعلوم سو، هيڅ نه دي پکښي پاته.

---

---

## سياسي عينکې

---

---

### آنلاين مينه

اجمل چي سهار په دفتر کي خپل ايميل پاڼه پرانيسته،  
نو د ليدا په نوم يو ايميل ورته راغلی و چي سرليک  
يې داسي و: اجل جانۀ ډېر راباندي گران يې. ددې  
سرليک په ليدو اجمل په غاړه کي برگ دسمال سم کړ،  
په چورت کي ولاړ چي دا به نو څوک وي؟ زه خو  
داسي ښکلې ځواني نه لرم چي کومه نجلۍ دي  
راباندي مينه سي، والله که مې په ژوند کي يادېږي چي  
خپلي مور دي له نازۀ پر مخ مچ کړی هم يم، خو خير  
وايي: زړه چي مين سي ښايست نه غواړي. د اجمل  
خوله له خوشاليه ويره سوه، پر شونډو يې ژبه تېره  
کړه او ايميل يې پرانيست. نجلۍ داسي ورته ليکلي ول  
:

## سياسي عينکې

گرانه اجمل جانہ ! تا ته به ډېره حيرانوونکې وي چي زه څوک يم او ته ولي دومره راباندي گران يې؟ ځکه چي ما تر اوسه تاته د خپلي ميني په باب څه نه دي ويلي او نه تر هغو ما پېژندلای سې چي زه خپله ځان در و نه ښيم، خو خير وروسته به زه هم ځان در وپېژنم، پرون مي په يوه واده کي وليدې، نن چي دفتر ته راغلم نو ته مي له ياده هيڅ نه وتلې، تر ډېرو هڅو وروسته مي ستا ايميل پته پيدا کړه او دا دی ايميل مي درواستاوه. نوري خبري به په تيليفون کي سره کوو، دا زما د موبايل شمېره ده، پام دي وي چي زه او ته يوازي د شپې له لسو تر دوولسو بجو خبري سره کولای سو، خو گوره تر څو چي ما خپله زنگ نه وي در وهلی ته زنگ مه راووه.

نن ورځ پر اجمل لکه کال دومره اورده سوه، هره شيبه به يې ساعت ته کتل خو د ساعت ستن لکه گردسره چي ولاړه وي، اخير تر يوه اورده انتظار وروسته د شپې لس بجې سوې. د اجمل دوی کور کرايي او ډېر تنگ و، دا چي اجمل مجرد و نو نوره هم ورته گرانه وه چي يو گوبنه ځای دي له ليدا سره په موبايل کي خبري وکړي، اخير مجبوره سو تشناب ته ولاړ. د اجمل دوی د کور تشناب پخوانی په اصطلاح انالاک سيستم و، داسي بد بوی يې کاوه چي د چا پلار لس دقيقې ځان نه سواي ورته ټينگولای، اجمل په تشناب کي لس دقيقې وکتل خو د ليدا زنگ را نه غی، په تشناب کي يې زړه تنگ سو او بيرته را ووت، خو په زړه کي يې وروگرځېده چي داسي نه وي د ليدا

## سياسي عينکې

زنگ راسي، بيا به څنگه خبري ورسره کوم؟ په همدې هيله څو واره تشناب ته ننوت او بيرته به را و وت. په دې وخت کي د اجمل د مور پام سو چي اجمل تشناب ته ځي او راځي، داسي فکر يې وکړ چي د نس تکليف ورته پيدا سوې دى، سمدلاسه ولاړه سوه چي له بکس څخه سپېرکى راوړي، هغې لا سپېرکى نه وه راوړې چي اجمل بيا تشناب ته منډه کړه، يو څو دقيقې په تشناب کي ناست و خو بيا هم د ليدا درک معلوم نه سو. په دې وخت کي د اجمل زړه تنگ سو، غوښتل يې له تشنابه راووزي چي په دې وخت کي ليدا ميسکال ورکړ.

اجمل ډېر ژر ليدا ته زنگ ور ووهه، هغې په ټيټ اواز وويل: گرانه و بڅينه چي ډېر انتظار دي وکړ، ستونزه دا ده چي زما مور او وروڼه پر ما ډېر پام کوي او که را خبر سول چي زه ستا سره خبري کوم نو پوستکى به مي وباسي، اوس زما مور راغله نوري خبري به سبا کوو د خداى پامان گرانه.

سبا چي اجمل دفتر ته ولاړ نو د انټرنېټ پاڼه يې لا نه وه پرانيستلې چي د ليدا له خوا ميسکال ورته راغى، اجمل چي زنگ ور وواهه نو ليدا وويل: گرانه بڅينه غواړم د موبايل پيسې مي خلاصي سوې، که زحمت نه وي د موبايل يو کريډيټ کارډ راواستوه چي ډېر ضرور مي په کار دى. اجمل هم سمدلاسه دوکان ته منډه کړه او د پنځو سوو افغانيو په ارزښت يې يو کارډ رانيو او په مسيح کي يې ورواستاوه.

کريډيټ کارډ به نو څه و چي د اجمل لپاره د سرمايي

## سياسي عينکې

مورک سو، داسي ورځ به نه وه چې اجمل به ليدا ته د موبایل يو کړيدیت کارې نه وړ استاوه. د مياشتي په پای کي يې ټول معاش د ليدا په کړيدیت کارېونو کي تللی و. يوه ورځ چې ليدا اجمل ته د کړيدیت کارې وويل نو هغه په جيب کي ګوتي ووهلې خو پيسې نه وې ورسره، اخير يې ددفتر له موټروان څخه پنځه سوه افغانۍ پور کړې او ليدا ته يې کړيدیت کارې ورواستاوه. اجمل ډېره هڅه وکړل چې ليدا له نژدې وويني خو هغې به په يوه او بله پلمه ځان خلاصاوه. يوه ورځ اجمل ليدا ته وويل چې ستاڅه ډول هلک خوبښېږي؟ هغې ورته وويل چې داسي يو هلک چې ږيره او برېتونه يې خړيلي او کاوبای پطلون يې اغوستی وي. سبا چې اجمل کور ته راغی نو مخ يې په خپل برگ دسمال پټ کړی و، بس يوازي يې سترګي ښکارېدې. مور يې وارخطا سوه ويل زويه قربان دي سم په مخ دي څه سوي دي؟ اجمل بيا هم له مخ څخه پټو ليري نه کړ خو پلار يې راولاړ سو او په زوره يې مخ وړ لځ کړ. ګوري چې اجمل ږيره او برېتونه داسي پاک خړيلي دي لکه شکولي چې يې وي. پلار يې يوه ټينګه چپلاخه ( څپېره ) ورکړل خو مور يې د اجمل ملګرې سوه، ويل خير دی هلک دی. سبا چې بيا اجمل کور ته راغی نو شين کاوبای پطلون يې اغوستی او د کميس د مخ تنۍ يې خلاصي پرې ايښي وې، لاکټ يې په غاړه کړی او چيله يې په غور کړې وه، بل نو يوه غټه ګوتمۍ يې هم په ګوته کړې وه، بس نو هغه د چا خبره ځان يې ښه يو غورپ کړی و.

## سياسي عينکې

اجمل به هره ورځ ليدا ته ويل چي کله به له نژدې سره گورو، خو هغې به ډول ډول پلمې ورته کولې. يوه ورځ اجمل ليدا ته شله سو، ويل خامخا به له نژدې سره وينو، هغې ورته وويل چي سمه ده، سبا به ډير فلاني پر چوک سره پيدا کړو، بيا چي هر ځای تلې سره ولاړ به سو. اجمل ياد سوي چوک ته ولاړ او د برق د يوې زړې پايي څنگ ته ودرېد. پنځلس دقيقې وروسته د ليدا زنگ راغی، ويل گرانه ته چيري يې، زه خو دي نه وينم؟ ته ما وينې کنه؟ ماشنه بوغره کړې او په بني لاس کي مي يوه پلاستيکي کڅوړه ده، کله چي دي زه وليدم نو مخامخ راته ودرېره او يوه سترگه راته وواهه، بس زه به پوه سم چي دا زما گران دی.

اجمل هم لکه تازي په يوه منډه ځان بوغره والي نجلۍ ته ورساوه او مخ ته يې ودرېد، يو وار يې هغې ته سر تر نوکه ښه وکتل او بيا يې سترگه ورته ووهله. له سترگي سره سم نجلۍ نارې کړې، ويل اې خلکو دې بې شرمه هلک ماته سترگه ووهله. خلک پر راټول سول او اجمل يې دومره و ډباوه لکه د فقر ډول.

اجمل لکه جنگېدلی چرگ په وينو سور د کور خوا ته روان سو چي په دې وخت کي بيا د ليدا زنگ راغی، ويل څه سوې؟ اجمل خپله ټوله کيسه ورته وکړه، ليدا وويل چي ویش ویش دا ته وې، زما څخه يو څو گامه ها خوا يو هلک خلکو واهه، ما چي ويل دا به بل هلک وي؟ اوف اوف څومره بد کار وسو، ډېر و بڅښه دا نو ټول زما له لاسه، خير په مينه کي پر انسان دا تکليفونه راځي، اوس خو مي نو بيخي نه زړه کېږي،

---

---

## سياسي عينکې

---

---

هر څنگه چې کپړي بايد و دي وينم، هغه د پيرکيو  
رپړۍ ته راسه ، گوره چې بيا بلي ښځي ته و نه درېږي.  
د اجمل زړه بيا هم صبر نه سو او ياد سوي چوک ته  
ورغی، کله چې يې ليدا ته زنگ ور وواهه نو د ليدا په  
ټيليفون کي هم د هغه رپړۍ والا نارې اورېدل کېدې  
چي دی يې مخ ته ولاړ و. اجمل چي شا وخوا و کتل  
نو خپل يو همصنفي کمال يې وليد چي يو پر ځان يې  
پتو راپېچلی او د ښځي په اواز کي له ده سره خبري  
کوي.

## باي فريند ټلويزيون

درنو لوستونکو! دا ځل مو د باي فريند ټلويزيون له  
مشر حاجي ډيموکرات صاحب سره مرکه کړې چې  
دادی ستاسي مخي ته يې ږدو:  
پوښتنه : څه انگېزه وه چې باي فريند ټلويزيون موجود  
کړ؟

ځواب : ياره ورورکيه پسي را تېر سه خبره خو دا ده چې  
د ډېرو هلکانو او نجونو زړه کورت کړي چې  
واده وکړي، ان دا چې هره شپه واده په خوب کي  
ويني، خو ولورونه دومره لوړ دي چې ما غوندي هر  
خاکشا و ماصديق واده نه سي کولای، نجوني خو ښه  
دي، صبر کولای سي خو د هلکانو بېخي تر وس تېره  
ده، نو کله چې دغه هلکان له واده کولو څخه ناهيلي  
سي، بس نو د مکتب نجونو ته په دې هيله په لاره کي

## سياسي عينکې

ولار وي چي ځان ته کومه انډيواله پيدا کړي او که دا نه وي نو خير دغه يوه شيبه خو يې په خوښۍ تېره سي. ياره که رښتيا ووايم نو ځيني نجوني هم له خدايه يو هلک غواړي، ځکه هغوی خو هم د هلکانو په شان زړه (Boyfriend) لري او زړه يې غواړي چي يو انډيوال ولري، خو ستونزه دا ده چي که مور، پلار، ورور او يا بل مشر يې خبر سي نو پوستکي به يې وباسي، همدا دليل دی چي نجوني هلکانو ته بدرد وايي او يا هغوی په چپلاخو (خپېرو) او يا خپلکو وهي، اوس نو پسي را تېر سه د دغه ډول هلکانو شمېر ورځ په ورځ ډېرېږي او هره ورځ په زرگونو ځوانان د خپلي ميني له امله پر مخ خپېري خوري. دغه ډول د نجونو حقوق هم تر پښو لاندي کېږي، ځکه چي د نجلۍ يو هلک خوښ وي خو د مور او پلار له ډاره څه نه سي ويلای بله ډله هغه هلکان او نجوني دي چي بېچاره گان د خپل لوړ ذوق او فيشن قربانيان دي. دوی غواړي چي د پر مختلليو هيوادونو په شان ښه لباس واغوندي او تل په دې چورتونو کي غرق وي چې په نتيجه کي يې د پوهنتون په کانکور کي ناکامه او که کوم يو يې د نقل په زور بريالي هم سي نو تر يوه سمسټر وروسته ناکامه او له پوهنتون څخه شړل کېږي، که څه هم په دې ورځو کي راډيوگاني او تلويزيونه لکه تور توت دومره ډېر دي، خو د مجردو هلکانو او پېغلو نجونو ژوند ته د هيچا هم پام نه دی، بس نو همدا بای فرينډ تلويزيون دی چي د دوی له غمه يې پر ځان شپه او ورځ يوه کړې ده او کار کوي.

## سياسي عينکې

پوښتنه : پر تلویزیون مو ولي دباي فريند نوم کښېښود؟

ځواب : گوره ته خو خبريال هم يې او بيا هم سر نه خلاصوې، ستا لکه چي دا د جوغندر دی که جنډر دی، دې خبري ته پام نسته؟ بايد دې خبري ته مور ټول پام وکړو، بله خبره دا ده چي وايي ( ليډيز فرست ) ياني اول حق د ښځو دی، اول بايد د نجونو غم وخورل سي ياني يو انډيوال يا باي فريند ورته پيدا سي، هلکان خو چي هر ډول وي يو ځای د ځان چاره کوي، بايد د نجونو غم وخورل سي.

پوښتنه : ولي مو د گرل فريند نوم نه غوره کاوه؟  
ځواب : ياره انډيواله دا نوم خو زما خپله هم ډېر خوښ دی، خو کله چي په افغانستان کي د اين جوگانو مينجوگانو، ډيموکراسۍ او ښځو د حقوقو بازار تود سوی دی نو يوه خبره ډېره کېږي چي ليډيز فرست) ياني اول حق د ښځو دی. ځيني هلکان خو لا دا خبره هم کوي چي ( ليډيز فرست، د ډاگ فالوز، ياني ښځي د مخه او سپي ورپسې ) بس زما هم دا خبره خوښه سوه او د تلویزیون لپاره مو د باي فريند نوم غوره کړ. پوښتنه : تاسي څه ډول خپروني لرئ، که د بېلگي په ډول يوه يې راته وواياست؟

ځواب : زموږ د يوې خپروني نوم دی ( اوف اور مي واخيست ). دا لړۍ د هغو بېچاره هلکانو او نجونو لپاره ده چي تر اوسه پوري يې زړه باد نه دی وهلی ياني کوم انډيوال اويا انډيواله نه لري يا هغه هلکان او نجوني چي يو هلک يا نجلی يې خوښه وي او غواړي

## سياسي عينکې

چي واده ورسره وکړي خو مور او پلار يې اجازه نه ورکوي. مور ددې لړۍ په يوه خپرونه کي له يوې نجلۍ او بله کي له يوه هلک سره مرکه کوو. د مرکې يوه برخه د هلک د خپل ژوند معلومات وي، مثلاً هلک د څوکالو دی، څومره زده کړي يې کړي، څه کار کوي او اقتصادي حالت يې څنگه دی. د مرکې بله برخه بيا داوي چي د هلک څنگه نجلۍ خوښېږي، زده کړي يې څومره وي، سترگي، پزه، شونډي، خوله، وېښتان، ونه او د پوستکي رنگ يې څنگه وي، دغسي د وجود نوري ځانگړتياوي يې در واځلک، البته له نجلۍ سره مرکه به هم دغه ډول وي. هغه څوک چي د غه ډول هلکان او نجوني يې خوښېږي، هغوی مور ته زنگ وهي، مور يې راغواړو او سره انډيوالان کوو يې، که زړه يې غوښتل چي واده سره وکړي واده کوي او که يې واده نه کاوه هغه دی خپله انډيوالي به کوي او په نيمه دنيا کي به چورت نه وهي.

پوښتنه : که ددغو هلکانو او نجونو مور او پلار په دې باب مخالفت کاوه بيا څه کوئ؟

ځواب : د بشري حقونو کميسيون دي ژوندی وي، له هغوی څخه مرسته غواړو.

پوښتنه : نجوني او هلکان خو ډېري ستونزي لري، ايا تاسي به څومره وکولای سئ چي د دوی ستونزي اواړي کړئ؟

ځواب : ستاسي خبره سمه ده، مور د دوی نور پروگرامونه هم لرو، مثلاً هغه هلکان او نجوني چي د پوهنتون په کانکور کي ناکامه سوي وي، د هغوی

## سياسي عينکې

لپاره د ټلوېزون له لاري د سندرو ويلو، نڅا کولو او کوميدې سيالۍ او کورسونه لرو، ددې تر څنگ د ټلويزيون له لاري د سينگار کولو سيالۍ هم لرو. هغه څوک چې په دغه سيالۍ کې بريالي کېږي د هغوی لپاره کورسونه جوړوو. هغه هلکان او نجوني چې له دغه کورس څخه په لوړه درجه فارغه کېږي د سينگار په برخه کې يې د زده کړې لپاره بهرنيو ملکونو ته لېږو. پوښتنه: تر اوسه پوري څومره خپل هدف ته رسېدلي ياست؟

ځواب: کله چې د بن د تړون له مخي په افغانستان کې بدلون راغی، نو ورسره سم د ډېرو نجونو د سر په رنگونو کې بدلون، په لمنو کې لنډون او په پښو کې پتلون راغی. لږ وخت نه و تېر سوی چې د هلکانو او نجونو د فېشن تر منځ گډون راغی، يانې هلکانو او نجونو ورته جامې اغوستل او سينگار کول پيل کړل. کله چې په ټولنه کې دغسې اوښتون راغی نو د ډېرو هلکانو او نجونو تر منځ د زړونو پيوستون راغی. همدا وجه ده چې ورځ په ورځ هلکان انډيواله او نجوني ځان ته انډيوال پيدا کوي چې البته موبايلونو دغه لاره نوره هم رالنډه کړه، موږ چې کومي شمېرې له ځان سره لرو نو ډېرو نجونو او هلکانو زموږ د خپرونو له برکته انډيوالان پيدا کړي او خوښ خوشاله دي.

## بوش بازار

زموږ رئيس يونس خان چي نن دفتر ته راغی، نو نوی  
بلوز (کمیس) یې اغوستی و، هرڅوک چي به یې ولید،  
نو خوله به یې وپړه سوه او ورته وبه یې ویل: ته ماته  
وگوره زه په دې بلوز کي څنگه ښکارم؟ ده به اکثره  
وخت لیلامي کالي اغوستل، کله چي به چا د لیلامي  
کاليو د ارزاني خبره وکړه، نو ده به ورته وویل: گوره  
داسي فکر و نه کړې چي زه سخت متکور یم او پر نویو  
کاليو مي پیسې نه زړه کېږي، اصلا خبره د گراني او  
ارزاني نه، بلکي د موډ او فېشن ده. تاسي خو پر کاليو  
ډېري پیسې ورکوئ، خو په موډ پسي یې نه ګرځئ.  
زموږ په وطن کي ستونزه دا ده چي موږ د موډ او  
فېشن نندارتون نه لرو او خیاطان خو مو له نوي موډه

## سیاسي عینکې

گرددسره نه دي خبر، بس هماغه پخوانۍ بابولالي وايي.

یونس خان خپل نوی بلوز پر خېټه راکش کړ او پسي زیاته یې کړه: دا بلوز نوی موډ سوی دی، تاسي یې وگورئ نوی کال پر لیکلی دی، یوازي درې میاشتي کېږي چي دغه موډ راوتلی دی، درې میاشتي بهېي لږ وخت دی. یاره زه خو وایم که دا لیلامي بازارونه نه وای، نو موږ به په پېړیو پېړیو هم له نوي موډه نه وای خبر سوي. په دې وخت کي یې بیا خپل بلوز ته وکتل او پر خېټه یې نرم لاس تېر کړ: دا مي پرون په بوش بازار کي رانیو، بوش دي ژوندی وي، که دی نه وای، نو اوس به یې په افغانستان کي نه بازار وای او نه داسي خوندور لیلامي کالي. پرون د نوي کال ډېر شیان بوش بازار ته راغلي ول، ډول ډول دریشۍ، کمیښونه، بوټونه او داسي نور شیان. ما هم توکل یاد کړ او د دې میاشتي ټوله معاش مي پر لیلامي کالियो ورکړ، خو په ټولو کي مي دا بلوز ډېر خوښ سو.

په دې وخت کي یې ماته مخ راواړاوه او ویې ویل: یاره پرون مي په بوش بازار کي ډېري ښې موزې ولیدې، دومره اوږدې وې چي په پښو کړي دي وای، نو پتلون اغوستلو ته هیڅ اړتیا نه وه، یو مثل دی وایي: تشه لاسه ته مي دښمن یې! که پیسې راسره پاته سوي وای، نو اوس به په هماغه موزو کي ستاسي مخ ته ولاړ وای. دلته فیشني سړی چندان گوزاره نه سي کولای، زموږ خلک د نوي عصر له موډ او فېشن څخه

## سياسي عينکې

ډېر ليري دي، خو څه وکړو کاشکې خارج ته مو نصيب  
 سوی وای چې هلته مو تازه تازه موډونه ليدلي وای.  
 د یونس خان ناره خدای واورېده، څو ورځې وروسته  
 یونس خان او زه د لسو ورځو لپاره په یو رسمي سفر  
 اروپا ته ولاړو. کله چې هلته ورسېدو، نو بکسونه مو په  
 مېلمستون کې پرېښوول او موږ راووتو چې لږ شا و  
 خوا وگرځو. یو څو ګامه چې ولاړو، نو د شا له خوا یو  
 چا راپسي نارې کړې، موږ چې ورته وکتل یوه سړي  
 سپی په غېږ کې نیولی او زموږ خوا ته یې منډي  
 راوهلې. د دې نارې په اورېدو نورو خلکو هم سپیان په  
 غېږ کې نیولي، له کورو راووتل او پر موږ راټول سول.  
 هر یوه به لومړی د خپل سپي پر سر په ډېر ناز لاس  
 راټېر کړ او بیا به یې موږ ته راوړاندي کړ. زموږ لویه  
 ستونزه دا وه چې د دوی په ژبه نه پوهېدو، وروسته  
 مو لکه ګونګیان په اشارو خبري پیل کړې، خو بیا مو  
 هم سر سره خلاص نه سو. خلکو زما سره چندان کار  
 نه درلود، بس یوازي پر یونس خان راټول ول. هرڅومره  
 چې مو له ځانه سره چورت وواهه، بیا هم پوه نه سوو  
 چې خلک څه وایي؟

یونس خان داسې فکر وکړ چې ښایي دا خلک غواړي  
 خپل سپي پر موږ خرڅ کړي، نو د دې لپاره چې ځان له  
 دې جنجاله خلاص کړي، له یوه سړي څخه یې سپی  
 واخیست او هغه ته یې یو سلګون نوټ ونيو. د سپي  
 خاوند له درده تک سور واوښت، سپی یې د یونس  
 خان له لاسه وکښ او یونس خان یې په درد په اوږه  
 وواهه. له دې سره سم خلکو تر خپل منځ څه (ګړي

## سياسي عينکې

مگړي ( سره وويلې او يو په بل پسې خپلو کورونو ته ولاړل.

کله چې ميدان خالي سو، نو مور هم پښې سپکې کړې او د کاليو خرڅولو يوې مغازې ته ولاړو. په سودا اخيستلو مو لا شروع نه وه کړې چې د مغازې منېجر څنگ ته ناسته پيشو په غېږ کي ونيوله او يونس خان ته يې ورمخ ته کړه. پيشو هم ټوپ کړه او د يونس خان پر اوره باندي کښېناسته. يونس خان ته درد ورغی او پيشو يې له اورې څخه ليري کړه. له دې سره سم هغه سړي خپله پيشو راپورته کړه، په زړه پوري يې ټينگه ونيوله او بيا يې يونس خان ته په خپله ژبه يوڅه وويل، خو دا چې يونس خان د هغه په خبره پوه نه سو، نو سړي ته درد ورغی او يونس خان يې پر مخ يوه داسي کلکه څپېره وواهه چې ترمخ يې اوروڼه ووتل. په دې وخت کي د مغازې ټول کارکوونکي او رانيوونکي راټول سول، مور په خپله او دوی په خپله ژبه خبري کولې، مور هيڅ نه پوهېدو چې دوی زموږ څخه څه غواړي؟ بس بله چاره مو ونه لیده او له مغازې راووتو. په دې وخت کي يونس خان وويل چې زه وری یم، راځه يوه رستورانټ ته ولاړ سو او ډوډی وخورو. دواړه يوه رستورانټ ته ولاړو او د ډوډی فرمايش مو ورکړ. نه پوهېږم چې ډوډی ډېره خوندوره وه او که مور ډېر وري سوي و، يونس خان خو داسي غټي غټي گولې پورته کولې، هغه د چا خبره لکه د غله وار. په دې وخت کي يو سړی له بيزو سره زموږ مېز ته ودرېد، بيزووان لا خوله په خبرو نه وه پوري کړې چې بيزو مېز

## سياسي عينکې

ته راوخته او د يونس خان مخ ته پروت برگر يې په خوله کړ. يونس خان له درده بيزو په څنگل ووهله او د مېز له سره يې شيوه کړه. بيزو ( کيغ کيغ ) جوړ کړ او يونس خان ته يې پر خټ منگولي ورولگولې. په رستورانټ کي غالمغال جوړ سو، د رستورانټ کارکوونکي او مېلمانه راټول سول، ټولو يونس خان ته د ملامتۍ گوته نيوله، خو څرنگه چي مور د هغوی په ژبه نه پوهېدو، نو په اصلي ستونزه هم پوه نه سوو. يونس خان چي نور نو د خلکو له سپيانو، پيشيانو او بيزوگيانو څخه تنگ سوی و، يو سوړ اسوبلی وکيښ او ما ته يې وويل: ياره زما څخه خو يې د اروپا موډ او فېشن هېر کړ، زه نه پوهېږم چي دا خلک ولي ما نه پرېږدي؟ دا حيوانان په ما پوري څه اړه لري؟ ايا زه د حيواناتو ډاکټر يم؟

په دې وخت کي اټکلي يو افغان راپيدا سو، مور د افغان په ليدو دومره خوشحاله سوو چي په کاليو کي نه ځايېدو، ان دا چي پر يونس خان هم خپل بلوز تنگ سو. افغان په خدا راغی زموږ تر څنگ کښېناست، تر سترې مسي وروسته ده هم يونس خان ته لږ په حيرانتيا وکتل او ويې پوښتل: ښه تاسي کيسه وکړئ چي دلته څنگه راغلاست او څه کار کوئ؟ يونس خان چي ډېر يې زړه تنگ سوی و، د هغه خبره ونيوله او ويې ويل: دا کيسه به وروسته درته وکړو، ته اوس دا راته ووايه چي دې خلکو څه ويل؟ يوازي دا کيسه نه ده، موږ نن دوه ځله نور هم په دغسي بلا اوښتي يو. افغان په خدا د يونس خان خوا ته وکتل او

---

---

## سياسي عينکې

---

---

ويې ويل: دا خلک هم نه دي ملامت، اصلي ستونزه ستاسي په بلوز کي ده، ځکه چي دا ډول کميسونه دلته د حيواناتو د يوه شرکت يونيفارم يا ځانگړي کالي دي، دا شرکت حيوانات هم خرڅوي او هم يې بيمه کوي، مانا دا چي د يوه حيوان ترڅرخ وروسته هم د نوموړي حيوان غم او درد په دوی پوري اړه لري، اوس چي خلکو ستا دغه ډول بلوز ته وکتل، نو داسي فکر يې وکړ چي تاسي د دې شرکت کارکوونکي ياست.

پای

**Get more e-books from [www.ketabton.com](http://www.ketabton.com)**  
**Ketabton.com: The Digital Library**